DECRETA SANCTIONES
Et Universa Acta
SYNODI DIOECESANÆ
Ab
ILLUSTRISSIMO, EXCELLENTISSIMO, ac REVERENDISSIMO DOMINO
D. CONSTANTINO CASIMIRO BRZOSTOWSKI
DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ
EPISCOPO VILNENSI.
Sanctissimi Domini Nostri, D. CLEMENTIS Divinâ Providentiâ PAPÆ ejus Nominis XI. Prælato Domestico, & Pontificij Solij Assistente

Anno Salutis MDCCXVII. Sub diebus 3tia, 4ta, & 5ta, Mensis Februarij, in sua Cathedrali, Ecclesia Vilnæ.

CELEBRATÆ
Et per me ALEXANDRUM JOANNEM ZEBROWSKI S. Theol: & J. U. Doctorem, Archidiaconum Albæ Russiæ Præsentis Synodi Secretarium

CONNOTATA.
VILNÆ Typis Academicis Societatis IESU.

In STEMMA
ILLUSTRISSIMI ac REVERENDISSIMI DOMINI.

PASTOR cum SYNODO, quas firmat STAPEDE leges
Est NODVS cuncti fortior ense mali.

AD ILLUSTRISSIMUM EXCELLENTISSIMUM ac REVERENDISSIMUM DOMINUM D. CLEMENTISSIMUM.

Oratio Dedicatoria.

AD Te ſuum Fontem, à quo nuper ſvavi promanârunt ſcaturigine, ſuperatis typographici prӕli anguſtijs, redeunt auguſta Synodalium ſanctionum fluenta, ut Pontificiӕ crucis ſignata benedictione, uberiori alveo, in totius Tuӕ Diœceſeos, imò orbis univerſi fluant utilitatem ILLVSTRISSIME ANTISTES. *Sat diu quidem fer-*

rea durante ætate, in Caucasum pene durata malevolorum pectora, inaccessibilem coacervata in montem, discordium mentium & armorum pondera, in funestos colles, ferales pestilentiæ collecti cineres, sexcentaq; alia adversitatum genera, marmoream induta cruditatem, suos intra sinus, sanctiores hosce premebant rivos, quos nunc avitus Tuus elicuit STAPES, ac velut AGNI CLEMENTINI, quia inter fortunata CLEMENTIS XI. universam hodie gubernantis Ecclesiam, imperia, Tuo Dignissimi nostri Pontificis, pede, durior feliciter calcata Tellus, non jam septem, ut olim Nilus in Ægyptum, sed tot in Tuum, à Te profusos Clerum tulit torrentibus, quot sanctas Sanctus Pontifex tulisti leges, quot opportunas sanxisti Constitutiones, quot maturæ deliberationis publicâsti decreta, quot benè vivendi regulas præscripsisti, explendo illud sapientis consilium: Deriventur fontes Tui foras, & in plateis, aquas tuas divide. *Prov: 5.* ℣. 16. *Effudisti in nos Synodaliter collectos Divinioris vitæ Tuæ ac Eloquij fontes,* quasi imber super herbas, & quasi stilla super gramina, *quibus in meliorem aleremur vitam, atq; sic cælitus planè refecti, in majora virtutum, ad DEI & Ecclesiæ gloriam, surgeremus incrementa. Invalescente namq; vitiorum æstu, jam vivida cæperat probitas arescere, audita petijsse cœlos, terris Astræa relictis, langvescens in plateis corruisse veritas dicebatur, plaudebatq; iniquitas*

ſibi, cùm Te verſatum in laboribus & ærumnis, in vigilijs multis, periculis in civitate, periculis in ſolitudine, periculis in falſis fratribus *confectum crederet, Tuaq; inter diſcrimina, grandia ſibi incrementa promittebat: verùm inſigniter* mentita eſt iniquitas ſibi, *deluſa impietatis omina, cùm ſuperatis tot inſultibus invictus CONSTANTINVS, hac etiam in ætate, in qua plures corpore & animo deficiunt, ad oculum Sarmatico demonſtrâſti Orbi, quid Paſtorales Tui valeant humeri; quibus Divinior Hercules, tot ſuperbas hæreſum hydras, & innumera vitiorum monſtra profligâſti, fractâq; non ſemel ferocientis in Tuas Oves orci potentiâ, victor vel ipſis inferis dediſti leges, cùm ſubjecto Tibi Vniverſo Clero Populoq;, tum editis decretis, tum vel maximè ſanctioris vitæ exemplis, omnigenam probitatem imperâſti: ut verò unita virtus eſſet fortior, Synodali vinculo, unito ſcilicet cum Tuis operarijs fœdere & labore, Iuſtitiam & Pacem, veritatem & pietatem in unum hoc opus collegiſti, quævè per univerſum Tuum Diœceſeos Vilnenſis regimen, annis triginta protractum (& utinam diutiſſimè protrahendum) glorioſiſſimè ſanxiſti, huc in unum compendium redegiſti: ac per hoc ipſum,* quod infirmum fuit conſolidâſti, quod ægrotum ſanâſti, quod confractum alligâſti, quod abjectum reduxiſti. *Ezech: 35. Ipſe vi-*

va omnium rectè factorum & faciendorum Idea, primumq; vitæ exemplaris exemplar, primum eximiæ probitatis Prototypon, primum propagatæ per Tuos subditos sanctimoniæ fundamentum: ac ut aptè ad inchoatam loquar allegoriam, Fons primus, in tot sanctioris vitæ profusus flumina. Et hinc est, quòd in his etiam Sancitis Tuis, suave Nobis Tuum proponas jugum, & onus leve; utpote, quod ipse ab adolescentia Tua portare didicisti, Tuosq; tollere docuisti, ut proinde dicere cogamur, quòd præcepta Tua sint Lex gratiæ, lex sapientis, Fons vitæ. *Proverb.* 13. *Quem in Te, simul & in his pauculis Tuis utiq; contemplare pagellis; quas ego cum omni submissione Pastoralibus substerno Plantis.*

Illustrissimæ, Excellentissimæ, ac
Reverendissimæ Dominationis
Vestræ
Devotissimus Servus

Et Humillimus Cliens
ALEXANDER ZEBROWSKI
Sac: Th: & J. U. Doctor, Archidiaconus Albæ Rusiæ,
Synodi Secretarius.

Ad Le-

⁂)(o)(⁂

Ad Lectorem.

NOn mireris Amice Lector, quòd Synodalibus Sancitis & aſſertis, inſero Acta Illuſtriſſimi Antiſtitis, plus enim ponderis habent præclarè geſta, quàm glorioſè dicta, màgiſq; exempla movent Facientis, quàm verba Docentis. Quod tamen utrumq; pari junctum excellentiâ in Illuſtriſſimo Noſtro experiris Præſule. Multi ſanè magna legum compilàrunt volumina, ſatiſq; inſignes benè vivendi tradiderunt regulas, quia tamen ad earum normam, ſuas non regulàrunt actiones, nec à ſe digeſtam, geſtis comprobàrunt doctrinam, hinc *perijt cum ſonitu memoria eorum.* Ille Legiſlator, Evangelico magnus argumento, qui ſuis Legum ſancitis connectit acta, qualem vel ex parvo hoc opere, diſces eſſe Noſtrum Pontificem Illuſtriſſimum. Quanquam & Acta hæc, Synodalibus præinſerta ſtatutis, lex ſunt & Canonicæ ſanctiones ; utpotè, quæ mirâ ſymmetriâ, pulchram Sacrorum Rituum repræſentant varietatem, non proprio elaboratam ingenio, ſed operosâ optimi Præſulis induſtriâ, labore, experientiâ, & ſedulitate comparatam : lex inquam ſunt & regulæ; tùm quia multos ſecuturo regulabunt ævo, in re paſſim non obvia, ritè, gnaviter, & exactè expedienda, tùm quia ipſa fundantur in Jure, probatis & approbatis Authoribus. Quæ Acta pro majore legentium utilitate, in Capita & Paragraphos diſtincta, antequàm legere incipias, Theoricam Synodi notitiam primò perſcrutari non graveris. Synodus porrò vox Græca, latinè Congregationem ſeu cætum deſignat. *Cap*: 1. §. *Synodus diſt*: 15. Originem habet ab Apoſtolis, non modò *Generalis Act*: 15. ſed etiam *Diœceſana Act*: 20. ℣. 18. ubi in cauſa Pauli, D. Jacobus Epiſcopus Hieroſolymitanus collegit Seniores, id eſt Presbyteros *Gav*: & hæc definitur communiter eſſe : *Congregatio legitima totius Cleri Diœceſani, ab Epiſcopo Diœceſano, in ordine ad tractanda ea, quæ curæ Paſtorali incumbunt, ritu & Ceremoniâ ab Eccleſia præſcriptis.* Ejus celebrationem quotannis faciendam rigidè præcipit Jus commune, conſtituens pænas in omittentes. *Cap: ſicut.* 25. *de accuſat.* innovat *Concil: Trid: Seſſ*: 24. *Cap:* 2. *de reform:* aiuntq; Patres S. Concilij Trid: *apud Gav*: *cap*: 2. §. 1. *n.* 6 *h. tit.* eſſe hujuſmodi celebrationem de præcepto, niſi juſta cauſa excuſet, quæ in Noſtra Patria tamdiu perdurabat, quamdiu metum incutiebat hoſtili-

tas,

tas. Ad eam venire tenentur non tantùm Sacerdotes, beneficia curata, & simplicia habentes, sive sint Sæculares, sive Regulares exempti, sed etiam Abbates, Collegiatæ, Capitulum & Canonici; qui si recusent interesse, cogi possunt per censuras. *S. Congregat: in Oriolen: in Resp. ad 19. dub: apud Barbosam in collect: coll. 694. N. 9.* Absentes subjacent pœnæ arbitrariæ Ordinariorum Loci, imò censuris obnoxij *Bottheus:* sed communiùs afficiuntur mulctâ quatuor aureorum, pijs locis applicandorum, *Gav:* nisi sint legitimè impediti, & eo casu debent mittere Procuratores, cum debita, de statu Ecclesiæ suæ informatione. In ijs Synodaticum seu Cathedraticum, jure Diœcesano, debetur Episcopo, idq́, in signum subjectionis, & honorem Cathedræ. *Gl. in Cap: Pastoralis de donat. Abb: ibid:* N. 7, *Henr. Bottheus apud. Piasec: in praxi Episcopali parte secunda. cap. 2. a. 2.* N. 13. In ijs Episcopus cum Consilio Capituli (quod tamen sequi non tenetur) fert decreta & Constitutiones, quæ obligant tam Clericos, quàm Laicos, existentes intra limites suæ Diœcesis, *uti deducit Massobrius de Synod: cap: 4. dub: 77. & seq. apud Gav: ubi supra.* Et hæc est Theorica & methodica Synodi Diœcesânæ notitia; nunc, si exactam ejus expediendæ requiris praxim, sequentia patienter revolve folia, & compos voti fies. Vale.

PARS

PARS PRIMA
Acta Synodum antecedentia complectens.

CAPUT imum.
De Synodi Indictione.

1. POst expeditam tum perſe, tum per deſignatos Viſitatores, totius ferè ſuæ Diœceſeos ILLUSTRISSIMUS, EXCELLENTISSIMUS, ac REVERENDISSIMUS DOMINUS LOCI-ORDINARIUS Vilnenſis præcedentibus annis Viſitationem, tandem anno immediatè elapſo 1716. die 8*va* Maij, facta convocatione Archi-presbyterorum, ſeu Decanorum, adhibitiſq; tum ex Venerabili Capitulo, tum ex Theologiæ, ac Sacrorum Canonum Doctoribus, gravibus, & prudentibus Viris, de eorum conſilio, indixit Synodum Diœceſanam, per ſequens in tenore ſeqenti.

2. Edictum convocationis Diœceſanæ Synodi.

CONSTANTINUS CASIMIRUS BRZOSTOWSKI

DEI & Apoſtolicæ Sedis Gratiâ Epiſcopus Vilnenſis, Sanctiſſimi Domini N. D. CLEMENTIS D. P. PAPÆ XI. Prælatus Domeſticus, & Pontificij Solij Aſſiſtens.

Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis Epiſcopis, Suffraganeis, Perilluſtribus Prælatis, Canonicis, totiq; Almo Capitulo, Fratribus Noſtris: Cancellario Diœceſano, Archidiacono Albæ Ruſſiæ, Venerabili Univerſo Clero, tam intra quàm extra Vilnam, videlicet Abbatibus, Præpoſitis, Decanis Foraneis, Parochis, Commendarijs, Vicarijs, Altariſtis, ac Religioſis curam animarum adminiſtrantibus, cæteriſq; quibuſvis Diœceſis noſtræ Vilnenſis Presbyteris, Manſionarijs, quomodocunq; Beneficiatis, Salutem, & Paſtoralem Benedictionem.

SI beata uſquequaque, & nullis omninò impedimentis, nec viarum commeatûsq; difficultatibus ſolicita tempora expectanda forent, eveniſſet forſitan, ut rerum humanarum, in deterius prolabentium ſemper conditione ita exigente, ſynodum tam diſtrictè Canonibus Sacris præſcriptam,

tam

tam impensè Sanctorum Patrum exemplis commendatam, nunquam celebrare nobis liceret. Quando enim, aut consvetæ de anno in annum molestiæ, à proposito Nos non retardant? aut emergentes continuò novæ difficultates non absterrent? Verùm omnibus illis vehementius oraculum Spiritûs S. Eccl: 11. v. 4. *Qui observat ventum non seminat, & qui considerat nubes, nunquam metet*, acriores Pastorali nostræ solicitudini stimulos admovet, quàm ut deinceps non sentiri possint, aut retundi. Certè dum Sanctissimos Pontifices Romanos, circumfremente gentilium Tyrannorum rabie, & undiq; fervente persecutionis æstu, nihilominus alios in cryptas, & cavernas terræ, alios in maris exilijq; sui avias, & inaccessas insulas Synodos convocâsse, mente revolvimus, meritò confundamur necesse est; vel temporum iniquitati, vel humanæ imbecillitati, tam multum nos potuisse indulgere. Sub hanc à multis jam annis in Diœcesi nostra Synodorum cessationem, ob hostilitatem scilicet, famem, ac pestilentiam grassantem, velut opportunitatem corruptelis indultam, qui non superseminati abusus? quæ non pervulgata scandala? quæ non religionis ac Virtutis germina læsa atq; violata? quibus pro munere Officij Nostri partim evellendis, ac extirpandis, partim restituendis, ac consolidandis, hanc præsentem Synodum Diœcesanam censuimus indicendam, vocandosq; in partem solicitudinis ac laboris omnium Ecclesiarum Pastores, nobis subordinatos; ut quicunq; super damna ista vineæ Domini Sabaoth dolent nobiscum atq; plangunt, junctis nobiscum viribus, ad remedia industriam conferant ac laborem. Proinde omnes, & singulos Dilectos nobis in Christo Prælatos, atq; Canonicos Ecclesiæ Nostræ Cathedralis Vilnensis, omniumq;

Parochialium, & quarumvis Ecclesiarum D'oecesis ejusdem, Abbates, Decanos Foraneos, Presbyteros, Rectores sive Parochos, Praepositos, Curatos Beneficiatos, sive Altaristas, Vicarios, Sacellanos, qui ejusmodi Synodis de jure aut consvetudine debent, aut ex privilegio possunt interesse, requirimus, hortamur, admonemus, & eorum singulis, in Virtute Sanctae Obedientiae, ac sub excommunicationis, alijsq; censuris, & jure ipso statutis, & arbitrio nostro statuendis paenis, mandamus, ut per semetipsos, aut si legitimo impedimento detenti fuerint (de quo nos in veritate docere teneantur) in tali casu, per speciales nuntios, aut procuratores, huic S. Synodo, Anno praesenti, Mense Octobri die 12. praecisè, intersint. Ante omnia antequàm à suis Ecclesijs abscedant, unusquisq; Sacramentorum administrationem, Ecclesiae & aegrotorum curam alteri Presbytero ad Synodum non obligato saeculari, sive Regulari, non tamen vago, sed certo & idoneo, & ad Confessiones approbato, nec censuris innodato committat, similiter & curam rei familiaris cuivis benè sibi viso; tum ipsi pro die designato Vilnam, cum honesto Clericali habitu, & superpelliceo mundo se conferant, designatâ quâvis horâ, & Ordine praescripto, in Ecclesia Cathedrali affuturi; nec inde discedere quisquam eorum praesumat, nisi eâdem Synodo dimissâ, & absolutâ. Adferent verò secum, qui extra Vilnam degunt Sacerdotes, Breviarium quo quisq; utitur, Rubricellam, Epistolam Pastoralem : curati verò etiam attestationem de Oleis Sacris hoc anno renovatis, Praefectis Scrutinij exhibenda. Quia verò proximè celebratâ coram Nobis Congregatione Decanali, non omnia desiderata potuerunt obtineri, habebit unusquisq; Originalia suarum Fundationum Praepositalium, Parochialium, Altari-

stica-

sticarum, sive quovis alio titulo Beneficiorum, ad Archivum Dioecesanum comportanda, eorumq; legitima transumpta comparanda, tum ut constet in præsenti, an fiat satis menti & erectioni Fundatorum, tum ut accessio, decessioq; in ijsdem, eorumq; causæ innotescant. Dabunt præterea in scripto, adinstar libelli in folio, mundè, & accuratè informationem quid accesserit, decesseritvè, in bonis, reditibus, ædificijs, supellectiliq; Sacra Ecclesiarum? de bonis arendatis, de supellectili Sacra aurea argenteave, similiter de Cimmelijs Sacrarum imaginum actu existentibus, de perditis, pignoratis, fidei commissis: in specie quid? cujus ponderis, ac valoris? à quo? quare? & apud quem impignoratum depositumq; sit. De Altarijs, circa eas obligationibus Fundatorum quoad personas beneficiatas, quoad numerum & locum Sacrificiorum, & legatas pensiones, & quare alicubi non satisfiat? De Oratorijs, Privatorumq; Sacellis Aulicis, conjuncta, an disjuncta à profanis ædibus? & ubi intra suæ Parochiæ limites habeantur? & in ijs, utrum de indulto Nostro adhuc vigente, an jam, & quando evanido, aut nullo, & per quos Sacerdotes Sacrificia celebrentur. De præjudicijs etiam, si quæ à Religiosis, & quibus? si quæ item à Græco-Unitis in administratione Sacramentorum, aliorumvè Parochialium jurium violatione patiuntur. De vita item scandalosa suorum Parochianorum, si qui in eis notorij homicidæ, adulteri, scortatores, usurarij, magi, venefici, blasphemi, Hæreticorum fautores, librorum prohibitorum lectores, ac retentores inveniuntur? & utrum post admonitiones Pastorales, in pertinacia peccandi hæreant incorrecti? Quot in cujus Parochia sint fana Acatholicorum, ad singula quot Prædicantes, & quot circiter Familiæ ad quodvis fa-

num pertinere possint? Quot iterum Tartarorum Moscheæ? quot Synagogæ Judæorum, & posteriores nominatim, utrum recenter, & an cum Loci-Ordinarij permissione erectæ? De Familia Christiana, apud utrosq; infideles, tam Tartaros, quàm Judæos, quot in illo obsequio personæ esse possint, an non aliquæ cum periculo sacrilegi commercij? utrum templa frequentent diebus festis, & hoc saltem anno singulæ communionem confessionemq; Paschalem absolverint. De censibus Ecclesiarum suarum apud Judæos, an integrè? quare non, & à quo tempore solvantur. Deniq; de Ecclesijs (ut quæ alicui est vicinior) desolatis, pluribusq; in unius possessione, & administratione existentibus, seu Parochi simplicis, seu Cathedralibus titulis insigniti, utrum stabiles, ac idoneos Vicarios habeant? præsertim an juratos. Præterea hortamur præfatos omnes, aliosq; Ecclesiastici Ordinis, tam Sæculares quàm Regulares, ut si quid singuli in proxima Synodo corrigendum noverint, circa prædicta omnia, item circa obsequia Spiritualium erga sæculares, item de negotiatione, de clamosa venatione, de habitu, & habitibus scandalosis Clericorum, item si quid decerni dignum, pro suæ conscientiæ, ac Prudentiæ dictamine duxerint, maturè ad Nos, aut Vicarium nostrum, scripto deferre non graventur, ut pro rei qualitate, quod fuerit expediens, decernamus.

Per præsentes quoq; demandamus, ut post indictam, promulgatamq; hanc Synodi convocationem, in omnibus hujus Civitatis ac Dioecesis Ecclesijs, Parochialibus & Præpositalibus, quoad ipsa Synodus absoluta fuerit, Missa de Spiritu Sancto, vel saltem Oratio, si rubricæ Missam non permiserint, dicatur. Ac tandem Christi Fideles quoscunq; mo-

nemus,]

nemus, atq; in Domino ferventer hortamur, ut suis ardentissimis precibus, Sacerdotes præsertim in Sacrificijs immaculatis, ad opus quod aggredimur, à DEO Optimo Maximo auxilium studeant implorare, ut in ijs quæ necessaria fuerint, promovendis, decernendis, & exequendis, adesse nobis Divinus Spiritus lumine suo dignetur. Ac demum ut Civitas hæc, & Diœcesis salutaribus nostris admonitionibus erudita, fructus in Domino afferat quàm uberrimos. Dabantur in Arce Nostra Verkoviensi Anno Salutis 1716. die septimâ Mensis Augusti.

CONSTANTINUS
Episcopus.

(L.S.)

Trojanus Filipowicz Actorum Curiæ suæ Celsitudinis Notarius.

3. Appropinquante termino indicto, quoniam ob strepitum armorum, & imbrium ac fluviorum insperatam inundantiam, Clerus Diœcesanus congregari non poterat, prorogatus est terminus viâ cursoriâ per omnes Decanatus ad diem 3tiam Februarij anni currentis.

4. In Epiphania Domini Anno præsente, Admodum Reverendus Dominus Vice-Decanus Ecclesiæ Cathedralis, pluviali indutus, immediatè post concionem, enuntiando in cantu ex Pontificali Romano festa mobilia ex suggestu, adjecit suo loco, quòd scilicet *die 3tia Februarij Diœcesana Synodus habebitur.*

5. Mox ex Cancellaria suæ Celsitudinis emanatæ, omnium Ecclesiarum tam Sæcularium, quàm Regularium, intra, & extra urbem existentium valvis, affixæ erant schædulæ in tenore sequenti:

CON-

CONSTANTINUS CASIMIRUS BRZOSTOWSKI

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopus Vilnensis, Sanctissimi Domini Nostri D. CLEMENTIS D. P. PAPÆ XI. Prælatus Domesticus, & Pontificij Solij Assistens.

UNiverso Clero tam Sæculari, quàm Regulari Diœcesis Nostræ Vilnensis, in Urbe & extra reperibili, Nobis in Christo dilecto, salutem in Domino. Cùm sit in proximo terminus Synodi Diœcesanæ, quam juxta speciale convocationis nostræ edictum, feriâ 4tâ post Dominicam Sexagesimæ, hoc est, die tertiâ mensis Februarij Anni currentis, DEI annuente misericordiâ celebraturi sumus; ideò insistentes Cæremoniali Episcoporum, omnibus, & singulis, Parochorum, Concionatorum, & Verbi DEI Prædicatorum Officio fungentibus, in Virtute S. Obedientiæ, & sub &c. præcipimus, & mandamus, quatenùs tribus Dominicis Synodum antecedentibus, incipiendo à Dominica prima post Epiphaniam, incidente in diem 10. Januarij, usq; ad Festum Purificationis Beatissimæ Virginis MARIÆ inclusivè, in omnibus Ecclesijs tam Sæcularibus quàm Regularibus, cujuscunq; Ordinis, & Instituti, intra Missarum Solemnia ex suggestu, imminentem Synodum denuntient, populumq; universum ardentissimis suis exhortationibus ad orationes, jejunia, Sacramentum Pænitentiæ, Sanctissimæ Eucharistiæ sumptionem, aliaq; pia opera, eo fine facienda, ut actio Synodalis, DEI favente gratiâ, felicem & fructuo-

sum

ſum ſortiatur effectum, ferventer commoveant, & accendant. Ipſi verò Sacerdotes in Eccleſijs Parochialibus, præterquam, quòd Miſſam de Spiritu Sancto ſaltem unam, ſingulis his tribus ſeptimanis dicere requiruntur; etiam in quotidianis Miſſarum actionibus, addendo collectam de Spiritu S. pijs ſuſpirijs tàm grande negotium, quod Divinæ confiſi miſericordiæ aggredimur, Deo Optimo Maximo recommendent, quatenus per illud Civitas, & Diœceſis hæc, ſalutaribus noſtris admonitionibus erudita, fructus in Domino afferat uberiores. In Quorum Fidem &c: Datum in Arce noſtra Verkovienſi die 4. menſis Ianuarij anno Domini 1717.

CONSTANTINUS Episcopus.

Loco Sigilli.

6. Vigore quarum in omnibus Eccleſijs denuntiata fuit & publicata dies Synodi; ipſaq; Synodus orationibus Fidelium per Concionatores, & Parochos commendata, ordinatis in eum finem ubiq; Miſſæ Sacrificijs de Spiritu Sancto, alijsq; orationibus, ac ſuffragijs.

7. Ultimâ Septimanâ Synodum antecedente, Hebdomadarij ſingulis diebus lectioni ex Martyrologio enuntiatæ in Prima, adjungebant ſequentem monitiunculam in cantu ejuſdem toni: *NOVERITIS FRATRES chariſſimi, quòd annuente DEI miſericordia, feriâ 4tâ poſt Dominicam Sexageſimæ, die tertiâ Februarij ad ejuſdem DEI Omnipotentis, Beatæ Mariæ Virginis, Sancti Staniſlai Martyris, & Pontificis, Aliorumq; Sanctorum hujus Eccleſiæ Antiſtitum, & Patronorum laudem Diœceſana Synodus habebitur. Pijs igitur precibus inſtate dilectiſſimi, ut Civi-*

tas, & Diœcesis hæc, salutaribus Vitæ Christianæ institutis augeatur; & suffragantibus eorundem Sanctorum meritis, ex ijs uberiores fructus indies ferat in Domino, Cui est honor, & gloria in Sæcula Sæculorum. Amen.

8. Pridie Synodi hoc est die 2. Febr: affixæ erant Valvis Ecclesiæ Cathedralis, & aliarum Schedulæ denuntiantes horam Synodi, crastinâ die inchoandæ, juxta tenorem inferiùs suo loco apponendum.

CAPUT II.

De Officialibus Synodi Principalibus.

9. Actio Synodalis ut eò exactiore methodo institui, & expediri valeret, tēpestivè in ante-Synodalibus, consultationibus, Personis idoneis distributa sunt Officia varia: ex ipsa namq; Personarum multitudine confusio metuenda foret, nisi huic occurrisset malo, ea Officiorum distributio, quæ singulis, terminos suæ activitatis præscripsisset. Porrò Officia hujusmodi divisa fuerant in duas classes; Alia enim erant duratura ad sequentem Synodum, alia cum Synodo expiratura. Primæ Classis Officia erant *Iudicum, Examinatorum, Testium Synodalium, & Punctatorum.* Quos ex nominatis ab Episcopo, tota Synodus approbare debuerat. Officia 2dæ Classis erant: *Promotoris, Secretarij, Notarij, Præfectorum Scrutinij, & Hospitiorum, Ostiariorum, Iudicum querelarum:* quæ solus Illmus Loci Ordinarius de Consilio Consultorum, Personis idoneis contulit. Hæc rursus bifariàm divisa. Alia enim Substantialia, & Principalia, alia minùs Principalia: uniuscujusq; obligationem breviter attingemus, & primò quidem Principalium, tum aliorum.

§.

§. Imus

De Officio Promotoris

10. IPſius munus erat urgere actionem Synodalem pro emittenda Profeſſione fidei, pro Clero vocando, & Scrutinio ejuſdem, pro electione Examinatorum, & Iudicum, pro Decretorum promulgatione, pro pænis contra abſentes, pro rogatu Notarij. Huic injunctum erat habere Formulas ordine conſcriptas, & incluſas in libro aliquo decente, quibus uteretur, rem ſuam promovendo. *2do* ut incipiens loqui, & finito ſermone præſtaret reverentiam, & profundam Capitis inclinationem Illuſtriſſimo Loci-Ordinario, nec priùs recederet ex loco, donec ipſi reſponderetur ab eodem, & decretum ferretur.

§. II.

De Officio Secretarij.

11. SEcretario commiſſum erat totius actionis Synodalis magiſterium, & Miniſterium, ut ſcilicet & agenda in Synodo ordinaret, & Statuenda debito Ordine diſpoſita, ad formam Decretorum reduceret, & ſingulorum Officiorum functiones, deſignatis pro unoquoq; Officio Perſonis exhiberet. Porro in particulari ipſius erant functiones, quæ ſequuntur:

1mô Ordinare lectionem Decretorum, juxta conſilium Conſultorum, & Congregationum ante-Synodalium.

2dô legere ex ſuggeſtu decreta, tum Præliminaria, tum etiam approbanda à Synodo, quærereq; ex Clero per hæc verba: *placetnè vobis*, legere item Decreta SS. Concilij Tridentini de profe-

fessione fidei facienda, de Residentia, & electione Examinatorum, ac Iudicum Synodalium *&c:*

3tiò. Indicere, & limitare Sessionem juxta mandatum Episcopi.

4tô. Vocare Clerum ad professionem faciendam Fidei. *&c:*

5tò. Curare publicationem Schedularum pro Synodi inchoatione, Cleri instructione, Scrutiniorum expeditione, Capellarum pro ijsdem designatione.

6. Promulgare Officiales in Synodo, tempore, & loco ubi eos Episcopus promulgare mandaverit, de quibus tamen tacere debet, ante eorum publicationem.

7. Suggerere Episcopo, & revocare ea, quæ sunt agenda in ejus Palatio, antequàm descendat pro Sessione.

8. Cantores, Musicos, capita orationis ordinare, Officialibus designatis, quatenus singuli ritè suas obeant functiones, modum, formam, & praxim præscribere, instructionem præbere. Ultimò deniq; satagere omni conatu, ut tota actio Synodalis exactissimè peragatur, adhibitis in eum finem Magistris Cæremoniarum, indiceq; pro qualibet Sessione connotato, quid, & quando Ipse, quidvè, & quando Alij omnes, agere debeant in singulis Sessionibus.

Propositum erat ut designandus pro Secretario sit Doctor in Jure vel Theologia, conformiter ad *Pontif: Romanum,* ubi lectio Decretorum committitur Archidiacono, qui secundùm *Conc. Trid:* debet esse Doctor, & ita fieri decrevit Illsmus Loci-Ordinarius.

12. Concessa est ipsi mensa tapete tecta, ad sinistram Episcopi prope suggestum, in qua habere debuerat Catalogum Cleri benè ordinatum, catalogum Confessariorum, tabellas Processionis, scrutinij, Capitum Orationis, Indicem agendorum in Sessione.

Lecturo decreta præscriptum, ut ea acciperet ab Episcopo

cum

eum debita reverentia; ut primum Decretum legeret stando, aperto capite de incepta Synodo, reliqua sedendo.

Permissa eidem electio, & designatio Socij nominandi, *Lector Decretorum*, qui adjuvaret Secretarium in legendis Decretis, si plura fuerint, custodiret notata, & Acta Secretarij in mensa jacentia, dum Secretarius est in suggestu.

§. III.

De Officio Notarij

13. HIc erat designatus Cancellarius Diœcesis, utpote in cujus manibus erant Acta, & Archivum. Officium ipsius erat,

1mò ea, quæ agebantur in Synodo, connotare.

2dò Dum rogaretur à Promotore de Instrumenti confectione, respondere, se facturum assumptis testibus aliquot ex Clero.

3tiò Clerum Vocare ex eo loco, ubi desijt Secretarius.

4tò Absentes notare.

5tô Eorum qui Fidei Professionem in Synodo emiserunt Schedulas recipere, & in libro postea describere.

Locus ipsi assignatus erat ad mensam à sinistris Episcopi positam, unà cum Secretario propè suggestum.

CAPUT 3tium.

De Officialib9 Synodi.

§. Imus.

De Præfectis Disciplinæ Synodalis, & Scrutinij.

14. Cùm ob temporis angustias, & Scrutandorum pluralitatem, Illmus Loci-Ordinarius singularum Ecclesiarum statum, & Cleri Personas perscrutari non valeret, ideò juxta usitatam praxim, exposuit Sacerdotes, ætate, prudentiâ, vitâ exemplari, ac zelo Ecclesiastico excellentes, & conspicuos, pro dictis scrutinijs, in forma sibi danda expediendis.

15. Numerus eorum qualis erat, patebit ex annectenda suo loco Officialium tabella: locus pro Scrutinijs cuivis designatus, Capella certa in Ecclesia Cathedrali, temp9 præfixum horis pomeridianis, dum vocabatur Clerus in Sessione Synodali: verùm ob pluralitatem scrutandorum manè, & vespere extra Sessiones Synodales Præfecti continuabant in suis Residentijs scrutinia, secundùm sequentem tabellam:

TABELLA Scrutinij
Seu Instructio data Præfectis
disciplinæ Clericalis, juxta quam expedita sunt scrutinia.

16. Observata quædam.

1. Scrutatores non priùs se contulerunt ad executionem Commissi sibi Officij, donec in Synodo promulgatum fuit decretum de eo faciendo.

2.

2. In singulis Capellis erat mensula tapete tecta, habens in se Imaginem Crucifixi, & hujusmodi tabellam.

3. Subibant Scrutinia singuli sigillatim juxta Catalogum distributionis à Secretario Scrutatori cuiq; datum, non verò bini, terni &c: propter vitandam confusionem.

4. Ex Scrutatoribus unus inquirebat, alter mox in folio justo cum marginibꝰ annotabat, cujusq; comparentis nomen, cognomen, ætatem, baptismum, doctrinam, ordinem, Officium, & beneficium: describebat iterùm graphicè cujusq; habitum, seu Vestitum, in quo quis erat, uti vestibus talaribus honestis indutus, superpelliceum, collaria habet munda, vel sordida, cingulum, Pileum, nigri, vel alterius coloris, tonsuram, capillos, an utitur baculo, annulo, & id genus &c.

17. In actu Scrutinij inquirebat unus, alter annotabat

Sequentia, pro formali Scrutinio necessaria.

1. Fidem baptismi?
Formatas?
Approbationem?
Provisionem, seu titulum Ecclesiæ ad quam ordinatus, & an ei inservit? vel eam deseruit, & quare? ac ubi est nunc.
Rubricellam?
Breviarium?

2. Ex Beneficiatis inquirebant:
Præsentationem ad Beneficium à quo? Institutionem? Facultatem absolvendi à reservatis?

Epi-

Epistolam Pastoralem ?

Oleorum Sacrorum hujus anni testimonium?

Indultum pro Ecclesia, si non est consecrata ?

3. Introductionem, per quem peracta ? & quis tradidit Ecclesiam in realem possessionem ? Inventarium rerum Ecclesiasticarum, apparatuum scilicet, & omnis suppellectilis cum subscriptione Introducentis ?

Fundationem Beneficij ? extractum authenticum? seu copias?

Dotationes, Legationes ?

Quot Missæ debent dici ex obligatione ?

Liber in quo scribuntur Missæ, ex vi obligationis impletæ, juxta Epistolam Pastoralem ?

Summæ Widerkaffales an sunt aliquæ? , & an in loco securo locatæ ? utrum annuus currit census ?

An Originalia data ad Archivum Perillustri Adm: Rndo Dno: Cancellario Diœcesano, Transumpta verò cum ejus subscriptione, & sigillo an apud se retineant ?

4. De Ordine Officiorum Divinorum in Ecclesia, nimirùm Matutinum, & Vesperæ diebus Dominicis, & Festis an decantantur in Ecclesia ?

Missa pro Parochianis cantata ?

Et Concio an solet esse ? quâ horâ ?

Cathechismus, seu explanatio Doctrinæ Christianæ an instituitur singulis Dominicis, & quo tempore ? & quare ita ?

An recitatur cum populo vernaculâ lingvâ oratio Dominica? Salutatio Angelica? Symbolum, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ?

An Soleant esse aliquæ Processiones cum Venerabili ? & quando ? & cum cujus consensu ?

5. An habeant connotatum statum, aut numerum animarum in sua Parochia, cùm id requirat Concilium Tridentinum, ut noscat suas Oves Pastor ?

An sciant Parochiani ea saltem, quæ sunt necessaria ad salutem necessitate medij, & unde hoc constat ?

An

An horum ignorantiâ intellectâ, ante confessionem illos primò instruunt, tum demum Confessiones audiunt ?

An omnes Parochiani confessi in Paschate, & unde hoc constat?

An aliqui etiamnum reperiantur non confessi, & qui sunt, & an moniti ?

An sunt aliqui blasphemi, perjuri, Concubinarij, venefici ? ad quos etiam alij recursum fortè faciunt ?

An Obstetrices sunt examinatæ, & doctæ baptisare in necessitate ?

6tò. In Parochia an reperiuntur aliquæ Ecclesiæ, & Domicilia Religiosorum, & an exercent curam animarum? cum cujus consensu ? nonnè cum Præjudicio Parochorum ? Item quot sunt Personæ Religiosæ in singulis ?

Nonnè absolvunt Missas in ædibus privatis, & ubi ? an est ibi Indultum ? & à quo tempore ?

Item inquirebant de Ruthenis tum Unitis, tum etiam Schismaticis, nonnè celebrant in privatis ædibus apud Catholicos ?

Quot sunt Synagogæ Iudæorum in Parochia,& quando extructæ, & cum cujus consensu ? Quot iterum Moschex Tartarorum ? quot sunt Fana Hæreticorum ?

Quot Christiani in obsequijs Iudæorum, Tartarorum, Hæreticorum ? an solent esse in Ecclesia ? an confitentur ?

An reperiuntur aliqua loca miraculosa, aut imagines, & quis eas approbavit ?

Nonnè aliquæ superstitiones scandalosæ, & nocivæ practicantur in Parochia, & quales ?

7mò. Ipsi ubi resident ? an ad Ecclesiam, an in Prædiolo ? & in quanta illud distantia ab Ecclesia, & quoties Ecclesiam in hebdomada accedunt ?

8vò An habent Vicarios,& quos, vel quem nunc reliquerunt loco sui in Ecclesia ?

9nò Ecclesia hæc quando visitata, & à quo ? & ubi Decretum reformationis ? & an impletum?

10mò. An habet certos fines Parochia, seu limites?

11mò Prædia Beneficij nonne sunt alicui locata, arendata, & cum cujus consensu? qui si est, debet exhiberi. Item pro quali summa, pro quo tempore? cui? nonne est periculum alienationis?

Item ex supellectili Ecclesiastica nonne aliquid oppignoratum? & à quo & cui? & in quo pretio? & ex qua ratione? & quo tempore id factum?

De Absentibus inquisiti sunt Decani, & proximiores Parochi in ordine ad dandam relationem de statu Ecclesiæ absentis.

Secundùm hanc tabellam expedita sua scrutinia: Præfecti in sequenti scribebant forma.

Nos infra scripti, disciplinæ Clericalis Præfecti, post publicatum in Synodo de instituendo per Nos scrutinio decretum; illud, DEI invocato nomine instituimus, & ejus adjutrice gratiâ peregimus juxta porrectam à Synodi Secretario tabellam: tum præinsertâ tabellâ, de verbo ad verbum in folio iusto cum marginibus, annotabant per puncta singulorum de statu suarum Ecclesiarum informationem, in fine subscribebant nomina sua, cognomina &c: & reddebant Secretario,

§ II.

De Judicibus Querelarum

18. Audiendas esse in Synodo Querelas, certum est *ex Pontificali Romano*, sed quia hujusmodi audientia, si tempore actionis Synodalis fieri deberet, partibus quidem modicum adferret levamen, toti verò Synodo, in expediendis suis negotijs gravem facesseret difficultatem, ideò Illmus Dnũs Antiquorum consvetudini insistens, eam extra actum reijciens, maturioris Consilij Viros, prudentiâ, & juris-peritiâ commendatos, ad audiendas, & præviâ discussione decidendas hujusmodi

Que-

Querelas deputavit: Qui nimirum ſub directione ſui Generalis Vicarij ſummario proceſſu, ſervatâ tamen formâ juris, de plano univerſis recurrentibus, non modô jus dicerent, ſed occurrentes controverſias de Ordine ſedendi, procedendi in Proceſſionibus, citra præjudicium utriusq; partis componerent, & Supplices Libellos pro excuſatione abſentium examinandos poſt Synodum reciperent.

19. Iudiciorum hujusmodi Majeſtas, & Authoritas eô gravior apparebat, quo frequentior ea Prudentium virorum cingebat Corona. Porrò Querelarum audientia fiebat in loco Iudiciorum ſolito, bis de die, matutino, & Veſpertino tempore, Seſſione Synodali non impedito, in qua nè Querulantium multitudo faceret confuſionem, cautum erat, ut Querelæ ex regeſtro præviâ citatione inſcriptæ acclamarentur, Actaq; ac deciſiones Iudicum in libro ad id ſpecialiter præparato annotatæ conſervarentur, & partibus legitimè extraderentur.

20. Audientiam hanc à Iudicijs Ordinarijs diſtingvebant ſequentia.

1. In Ordinarijs Iudicijs cauſæ ſolenni proceſſu, hîc de plano terminabantur.

2. Ibi per Patronos, & Procuratores, hîc ſi placuerat etiam per ſe ipſas partes controvertebant.

3. Ibi Feriæ certæ, & dies Iuridici ſub nullitate Proceſſûs inſtituti, hîc absq; reſpectu Feriarum, & dierum ex Synodi Privilegio ſemper diſcutiebantur, & concludebantur Querelæ.

4 Ibi Solius Iudicis non Aſſeſſorum ſententia jura dabat: hîc votorum pluralitas concludebat.

5. In ijs appellatio interponi non potuit, niſi ad ſuperiorem Epiſcopi, hîc ad ipſum Epiſcopum.

6 In ijs dilationes plures adinventæ, hîc tantùm tres conceſſæ, nimirum *Patronus*, ſi quis eum habere voluit, *Copiæ documentorum*, *&* *formalis partium audientia* cum ſubſeqvuta in inſtanti deciſione.

7. Ad illa omnes Episcopo subjecti, huc soli Clerici, qui ad Synodum venire tenebantur, tametsi à Laicis adcitari poterant.

§ III.
De Procuratore Cleri.

21. PRæter Querelas, cùm soleant in Synodo tractari, & resolvi multa particularia negotia secum convenientia, ne eædem Propositiones à pluribus cum temporis dispendio repeterentur sine fructu, ideò pro singulis quatuor Decanatibus designatus erat Vir certus, ingenij facilitate, & Iudicij maturitate comendatus, qui singulorum petita in unum supplicem libellum generaliter redacta, nomine omnium in Synodo proponeret, peteretq; resolutionem.

22. Ad eos recurrebant omnes ex designatis cuiq; Decanatibus, suum aut suæ Ecclesiæ, vel Parochianorum interesse proponentes, & illi Recurrentium onera gratis, & benevolè suscipiendo, nomine suorum Clientum in Synodo agebant, & resolutionem ab Episcopo per Secretarium recipiebant.

23. Porrò petita sua, & propositiones dabant Procuratores in scriptis cum debita reverentia, & brevissima rei expressione, Episcopo, qui mox, vel in altera Sessione ob negotij gravitatem, singulis per suum Secretarium itidem in scriptis respondebat.

§ IV.
De Magistris Cæremoniarum

24. HIs commissa fuit attendentia omnium, & singulorum Rituum, ac Cæremoniarum totius actionis Synodalis tam ante, quàm post inchoatam Synodum contigentium.

Eju-

Ejusmodi erant: Publicatio Synodi in festo Epiphaniæ, Ordo Processionum ad præscriptum Secretarij, Habitus Cleri, Ordo item standi, flectendi, sedendi, reverentiam exhibendi, Missæ Synodalis, & in ea totius Cleri incensandi, communicandi cura, & vigilantia, Officialium informatio juxta puncta data à Secretario, verbo, eorum omnium quæ insinuata sunt, & mox insinuabuntur promptisima executio &c:

§ V.

De Ostiarijs & Præfectis Hospitiorum.

25. Ostiarijs commissa erat imò Exclusio Laicorum Ex Ecclesia, paulò antequàm inchoaretur Sessio. 2dô Admonitio eorum, qui forte de Clero tempore actionis Synodalis vagarentur per Ecclesiam, & inutilibus distraherentur confabulationibus. 3tiò Occlusio Portarum, & Ianuarum Ecclesiæ tempore Sessionum, & tandem tertia die post finita omnia, populo pro Gratiarum actione confluenti, apertio.

26. Præfectis Hospitiorum injunctum fuit imô habere Catalogum totius Cleri pro Synodo confluentis, de eorumq; scire Hospitijs. 2dô. Notationes Hospitiorum à Decanis recipere, & apud se ordinatè descriptas tenere, ut sciatur, ubi singuli quærendi pro varijs negotijs. 3tiô. Visitare subinde eorum hospitia, observando, utrum modestè se gerant, an non compotationibus indulgent, &c: aliàs fraternè admonitos, si viderint contumaces, Præfectis Scrutinij, aut Vicario Generali deferre. 4tô. Deniq; præstare id non modô per se, sed etiam per adlectos sibi idoneos Comministros in hoc Officio onus relevaturos.

§ VI.

De Reliquis Officialibus Synodi.

27. OEconomus, ut moris eſt, licèt fuit deſignatus Magiſter Curiæ Epiſcopalis, nihilominus ad ſolvendum Synodaticum ſpeciali lege nemo obligabatur, niſi, qui, & quantum volebat, contributionem hujusmodi pro libitu ſuo faciebat.

28. Electi quoq; erant ante Synodum Candidati pro varijs Officijs ad ſequentem Synodum duraturis: nimirum; Examinatores, Judices, Teſtes Synodales, Cenſores Librorum, Punctatores, & cæteri, ſuo loco per Synodum approbandi, de quibus ibidem dicetur à numero 84.

CAPUT 4tum.

De ijs, quæ immediatè Synodum antecedebant.

§ I.

Inſtructionem Cleri de methodo Synodali complectens.

29. AD congreſſus Synodales, ut omnes, & ſinguli, qui ijs de jure, vel conſvetudine intereſſe tenebantur, inſtructiores accederent, ſequentium præmonitionum Tabellæ de mandato ſuæ Celſitudinis, ad valvas Eccleſiæ Cathedralis, & Epiſcopalis Palatij, tempeſtivè erant publicatæ in his punctis.

30. Imo Meminerint omnes, & ſinguli ad Synodum acceſ-

ſuri

ſuri, pridie illius, aut ipſo die ſummo mane, antequam inchoëtur actio Synodalis, expiandam eſſe conſcientiam per Confeſſionem Sacramentalem, coram aliquo ex Confeſſarijs Synodalibus, ſpecialiter ad id deſignatis, & publicatis inſtituendam.

2dò. Confeſſione peractâ nullus debet communicare privatim, nec Presbyteri Miſſas habere, ſed communicabunt omnes ex manibus Illuſtriſſimi Domini in Miſſa Solemni, ad initium Synodi habenda de Spiritu Sancto, & quidem Clerici in ſuperpelliceis, Preſbyteri verò ſtolas rubei coloris habentes.

3tiò. Die prima Synodi, id eſt tertiâ Februarij convenient omnes tempeſtivè horâ ſeptimâ matutinâ ad Palatium Epiſcopale, veſtibus talaribus induti, habentes ſecum ſuperpellicea munda, Parochi inſuper ſtolas, Decani verò etiam Pluvialia, ſi fieri poteſt, Coloris rubei, quibus poſtea parabuntur ad Proceſſionem ex Palatio ad Eccleſiam Cathedralem inſtituendam. Perſonæ Cathedrales habebunt ſua propria inſignia.

4tò. Qui poſt obtenta beneficia Profeſſionem Fidei in nulla Synodo emiſerunt, habeant ſecum ſchedulas, cum deſcriptione nominis ſui in ijs, cognominis, tituli, & Decanatûs, cui qui ſubijcitur, quas Profeſſione emiſſâ, tradent Notario Synodi.

5tò. Habeant ſecum Breviaria, & in ijs ſignatum 1mò. Canticum *Benedictus:* Hymnum, *Gaude Mater Polonia:* in Proceſſione 2dò. Pſalmum: *Salvum me fac DEVS*, pro prima, & 3tia die, & *DEVS venerunt gentes* pro 2da die. 3tiò. Hymnum *Veni Creator Spiritus* pro omnibus diebus cantandum.

6tò. In Proceſſione bini æquè procedent, certum inter ſe ſpatium ſervantes, Decanus ſolus in medio.

7mò. Tempore actionis Synodalis ſint attentiſſimi ijs, quæ dicuntur, leguntur aguntur, in ſummo ſilentio, ab omnibus confabulationibus, & perturbationibus rei Synodalis omninò abſtinentes.

8vò. Ubi vocabitur Clerus, nominatim reſpondeat unusquisq;

voca-

vocatus: *Adſum*, & præſtet obedientiam, & reverentiam Illuſtriſſimo Domino, prout docebuntur à Magiſtris cæremoniarum, quorum ordinationem tam in Proceſſionibus, quàm conſeſſu, genu-flexionibus &c: ad amuſſim exequantur.

9nô. Si aliqui habuerint querelas, noverint eas non in ipſa Synodo, ſed coram Judicib9 ad id ſpecialiter deputatis; horâ per affixionem ſchedulæ in Palatio Epiſcopali evulgandâ, eſſe proponendas, per ſe ipſos, vel etiam Procuratores, ſummario tamen proceſſu, licet ſervatâ formâ Iudicij. Eidem Iudicio Libelli ſupplices abſentium, & excuſationum examinandi poſt Synodum committuntur.

10mò. Quodſi aliqui ſuum intereſſe ad ipſam Synodum habuerint, illud Synodi Procuratoribus exponent, qui nomine Cleri confectis libellis, petitiones,& deſideria ſingulorum,tempore actionis Synodalis Illuſtriſſimo Domino explicabunt.

11mò. Hoſpitia ſua ſi non ſimul, ſaltem non longè diſtantia à ſuo Decano habeant, & mox ei ſuum hoſpitium ſignificent: Decanus verò deſcripta ſuorum Comparochorum hoſpitia, & ſuum, Præfecto Hoſpitiorum deferet, ut ſciatur, ubi quis quærendus.

12 In hoſpitijs, & incedentes per plateas, omnem modeſtiam, & grauitatem obſervent,à compatationibus abſtineant,ſub ſeram noctem domo non exeant, verbò, in omnibus ſe ipſos præbeant exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, ut is qui ex adverſo eſt vereatur,nihil habens malum dicere de nobis.

13 Decani ſi qui maturiùs præ alijs ad urbem ſe contulerint, cæremonias Synodales à Magiſtris cæremoniarum addiſcere ſatagant, eaſq; intellectas, ſuis etiam Comparochis communicent, ut omnes in re paſſim non obviâ inſtructiores reperiantur.

14 Triduo ipſius Synodi, horis pomeridianis, ſciant inſtituendum ſcrutinium ſingulorum coram deputatis ad id Præfectis. Pro quo ferant ſecum ad Eccleſiam Cathedralem, vel ubi examinabuntur, Rubricellam, Breviarium, Schedulam Vice-Cuſtodis

Cathe-

Cathedralis de Oleis ſacris hoc anno receptis. Formatas, Inſtitutionem, approbationem, Indultum pro Eccleſia ſi non eſt conſecrata, Epiſtolam Paſtoralem, Fundationem, & Inventarium nitidè deſcriptum, & in Folio juſto cum marginibus, & hæc omnia exhibeant Præfectis diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ſeu ſcrutinij.

15 Circa finem Seſſionis nemo á ſuo loco diſcedat, niſi poſt abitum à ſuo Seſſionali loco Illuſtriſſimi Domini, exibunt autem ex Eccleſia non raptim, & turbulenter, ſed gravi, decoroq; inceſſu, nec ex urbe præſumant diſcedere, niſi eadem Synodo dimiſſâ, & abſolutâ, idq; ſi coram Præfectis ſcrutinij in examine comparuerunt, aliàs etiam poſt Synodi concluſionem abſq; hujusmodi examine abire prohibentur.

16. Meminerint interim omnes uſum baculi, & annulorum ſibi prohibitum eſſe ſub amiſſione eorum, & alijs pænis in contravenientes arbitrio ejuſdem Illuſtriſſimi deſignandis &c.

§. II.

Ordinem Proceſſionum ad initium, & in fine Synodi expeditarum inſinuans.

31. DUæ Proceſſiones in Synodo ſunt expeditæ, ad initium pro deductione Illuſtriſſimi Episcopi ex Palatio ad Eccleſiam Cathedralem prima, Altera pro ejuſdem poſt Synodi concluſionem reductione ad idem Palatium. Utriusq; ordo in tebellis deſcriptus, & unà cum Cleri inſtructione ad valvas affixus, hic erat obſervatus.

32. Prodromus erat univerſo Clero unus ex Magiſtris Cæremoniarum ſuperpelliceo indutus cum Virga ſolita. Hunc ſe-

quebatur Clericus cum Cruce Cathedrali lignea, aſſociatus hinc inde à duobus Clericis Ductoribus, pluvialibus rubri Coloris indutis, baculos, ſeu clavas Cathedrales ferentibus: ſuccedebant 1mo Clerici minorum Ordinum. 2dò. Subdiaconi, 3tiò. Diaconi: 4tò. Preſbyteri non beneficiati. 5tò. Altariſtæ eo ordine, qui Parochis erat præſcriptus, omnes ſuperpelliceis. albis induti. Quem ordinem ſecutus alter Cæremoniarum Magiſter, in ſimili quo primus ornatu habens ſuperintendentiam in hac parte Cleri.

33 Secundus ordo erat Parochorum, & Commendariorum, ſeu commendatas Eccleſias habentium, qui ſuperpelliceis, & ſtolis rubei coloris induti, ſecundùm ordinem Decanatuum bini, & bini ſervantes inter ſe duorum pedum ſpatium proceſſerunt hoc modo: 1mò. Decanatus Knyszynenſis. 2dò. Auguſtovienſis, 3tiò. Bobruyscenſis, 4tò. Radoszkowienſis. 5tò. Minscenſis. 6tò. Orsenſis 7mò. Witebscenſis. 8vò. Wołkovyscenſis 9nò. Rożanenſis 10. Słonimenſis. 11. Novogrodenſis. 12. Polocenſis. 13. Oſwitenſis. 14. Caunenſis, 15. Grodnenſis. 16. Siemnenſis. 17. Trocenſis. 18. Braclavienſis. 19. Kupiscenſis. 20. Radunenſis 21 Svirenſis. 22. Oszmianenſis. 23. Poboyscenſis. 24. Vilnenſis, ſinguli cum ſuis Decanis ſupra ſtolam, & ſuperpelliceum pluvialibus rubri coloris indutis. Hos ſequebantur ſuperiores Collegiatarum, Canonicorum Regularium cum Mucetis, & Rochettis ex ſingulari conceſſione ſuæ Celſitudinis pro hac ſola vice, & poſt eos Cæremoniarum Magiſter

34. Tertium Ordinem anteivit Clericus Seminarij, deferens inſigne Nominis Mariæ, hunc ſequebantur Vicarij Eccleſiæ Cathedralis in ſuis Dalmutijs, ſine ijs, ſed cum ſtola AA. RR. DD. Pœnitentiarius, qui & Vice Cuſtos, ac Contionator Cathedralis, Prothonotarij Apoſtolici, Hoſpites Prælati ex alijs Diœceſibus, Præpoſiti, & Abbates Infulati cum Infulis. Hoc loco deferebantur quatuor Infulæ pretioſæ per quatuor Sacerdotes Pluvialibus indutos, in fine hujus Ordinis, primus, & principalis Cæremoniarum Magiſter.

35

35. Ante ultimum V. Capituli Ordinem præferebatur Crux argantea aſſociata duobus hinc inde Ceroferarijs, quam ſubſeqvuti Perilluſtres Reverendiſſimi AA. RR. DD. 1. Archidiaconus Albæ Ruſſiæ cum Cancellario Diœceſano. 2dò. Canonici. 3tiò. Prælati Eccleſiæ Cathedralis cappis Romanis ſeu togis induti. 4to. Illuſtriſſimi tam Senatores quàm Episcopi Suffraganei, quisq; ſuo loco, tandem ipse Illuſtriſſimus Dominus Loci Ordinarius Vilnenſis in Cappa, & biretto, medius inter Diaconum, & Subdiaconum Dalmaticis rubei coloris paratos. Immediatè poſt eum ex Clero unus portabat Mitram à Dextris, alter baculum à ſiniſtris, Capellanus togam ſublevabat.

36. Comitabantur Illuſtriſſimum pro Cuſtodia Corporis Cives Vilnenſes jurisdictioni temporali ſuæ Celſitudinis ſubjecti cum Vexillo expanſo. Proceſſione durante decantabatur Canticum *Benedictus*, ut in laudibus: *Pſal: Confitebor tibi Domine*: ut in Veſperis Dominicæ, Hymnus *Gaude Mater Polonia* ex Veſperis D. Stanislai.

§. III.

De ijs quæ agebantur pridie Synodi.

37. ULtimâ die Synodum præcedente, Eccleſia Cathedralis ornata usq; ad valvas aulæis, columnæ propiores Altari, periſtromatibus pretioſioribus, pavimentum frondibus, Altaria Tobaleis mundis, & candelarum Reliquiarumq; in arculis argenteis pulchro ordine collocatis varietate, Valvæ, Ianua, imò Porticus ramis, & frondibus virentibus decorata cernebantur. Ad dextram valvarum partem in tapete pendebat charta continens nomina, cognomina Officialium Synodalium poſt eo-

rum in 1ma Seſſione Promulgationem affixa, ad alteram itidem in tapete Ordo Proceſſionis, inſtructio Cleri.

38. Pendebant ibidem & aliæ ſchedulæ horam Synodi inchoandæ denuntiantes, Confeſſarios tam ex Clero, quàm ex omnibus Religionibus deſignatos, viros diſcretos, & prudentes, Sanctitate, ac doctrinâ illuſtres continentes, quibus data erat facultas abſolvendi ab omnibus reſervatis univerſos, & ſolos ad Synodum confluentes, non alios, duratura ad decurſum ante, & poſt expeditam Synodum unius ſeptimanæ.

39. Præparata quoq; erat pro Illuſtriſſimo Episcopo in Eccleſia triplex ſedes, Prima in throno Ordinario ad cornu Evangelij, in qua ſemper ſumebat paramenta, dum Pontificaliter celebraret. 2da ante infimum gradum in Faldiſtorio. 3tia deniq; in ipſo plano Altaris, ubi ſedebat tempore actionis Synodalis.

40. A dextris, & ſiniſtris Illuſtriſſimi Episcopi diſpoſita cernebantur in ſemicirculum ſedilia ab Altari ad ſtalla Canonicorum, in quibus ſeſſuri erant Illuſtriſſimi Infulati, Dignitates, & Canonici. Poſt ea, præparatæ erant duæ menſulæ Tapetibus tectæ, una à dextris pro Vicario Generali ad deponenda in ea Decreta, altera à ſiniſtris pro Secretario, Notario Synodi, Actisq; eorum. Ad hanc alteram menſam conſtitutus fuit ſuggeſtus, tum pro ſermonibus in Synodo habendis, tum pro Decretorum lectione, Officialium promulgatione, alijsq; negotijs publicandis. In loco ab Altari remotiore erat menſula parva pro Oeconomo præparata, ubi ipſe tempore vocationis Cleri pro more aſſideret, ſi forte aliquis vellet juxta Canonicam diſpoſitionem aliquid offerre in honorem Cathedræ.

41. Pridie Synodi potiſſimùm ſub noctem præcedentem pulſabantur campanæ, tam in Cathedrali quàm etiam alijs Eccleſijs totius Urbis feſtivo ſonitu, imitantibus idem ſuâ ſponte Diſunitis.

Poſt Veſperas de die, ante Synodum, quibus aderat Illuſtriſ-

ſi-

ſimus Loci-Ordinarius, & Completorium: celebratum pariter fuit matutinum, & laudes ſequentis diei, ut ejus functionibus majus temporis ſpatium remaneret.

PARS SECUNDA

De Ordine Seſſionum Synodalium.

SESSIO PRIMA

Quæ fuit die 3. Februarij anno Domini 1717.

42. HOrâ per Schedulas affixas deſignatâ, expeditis ſuis Confeſſionibus convenit univerſus Clerus ad Palatium Epiſcopale, ex quo omnes ſuperpelliceis mundis, Parochi inſuper ſtolis, Decani uerò etiam Pluvialibus, quantum fieri poterat rubri Coloris induti, unâ cum Clero Seminarij, Cathedrali, Canonicis, ac Prælatis, omnes ſupplicantes, pſallenteſq; proceſſionali ritu deduxerunt Illuſtriſſimum Dominum Loci-Ordinarium ſuum ad Eccleſiam Cathedralem, Ordine ſupra expreſſo, pulſantibus continuò in omnibus Eccleſijs campanis, & muſicâ reſonante.

43. In porta Eccleſiæ ſumpſit aquam benedictam Illuſtriſſimus, quâ ſe, & alios aſperſit, tum ante majus Altare procumbens ſupra Faldiſtorium ante infimum gradum oravit aliquantùm, deinde ſurgens factâ Cruci reverentiâ ivit ad thronum, ubi depoſitâ Cappâ ſumpſit paramenta rubei Coloris pro Miſſa ſolemni de Spiritu S. dicenda cum *Gloria, & Credo*: Similiter &

Canonici pro affiſtentia Illuſtriſſimo exhibenda parabantur Dalmaticis ejusdem Coloris, interim Nona decantabatur.

44. In Miſſa nulla fuit commemoratio diei: in ea incenſabatur totus Clerus, & communionem de manibus ſui Paſtoris ſumpſit, Presbyteri habebant ſtolas rubei coloris, dum communicabant.

45. In fine Miſſæ benedictio non erat data, ſed reſervata ad finem Seſſionis, poſt quàm Illuſtriſſimus Dominus, exutus in ſede veſtibus Sacris usq; ad tunicellam incluſivè, accepit Pluviale rubri coloris, Canonicis Dalmaticas retinentibus, ut in Miſſa.

46. Facto ſilentio, Diaconus ſtans à dextra Episcopi, facie verſâ ad Clerum cantavit *Orate*, in tono *levate* mox omnibus genu flexis, & aliquantùm Illuſtriſſimus itidem à throno ad Altare, ante infimum gradum progreſſus, ibidemq; procumbens ſupra Faldiſtorium, depoſitâ Mitrâ, inchoavit Antiphonam *Exaudi nos*, Vicarijs Eccleſiæ Cathedralis proſequentibus: quâ finitâ, ſurrexit, & ſedit in Faldiſtorio, facie verſâ ad populum, ſurgente quoq; & conſidente Univerſo Clero decantabatur Pſalmus *Salvum me fac DEUS* per choros alternatim.

Pſalmo finito, & repetitâ Antiphonâ ſurrexerunt omnes cum Illuſtriſſimo, qui depoſitâ mitrâ converſus ad Altare recitavit Orationem: *Adſumus Domine* & ſecundam ut in Pontificali, ſtantibus omnibus usq; ad finem Orationis ſecundæ, tum cum Epiſcopo procumbente ad Faldiſtorium aſſumptâ Mitrâ, omnes genuflexi cantabant Litanias, intonantibus Vicarijs Cathedralibus, Clero reſpondente.

Ubi ventum fuit ad verba ut *Omnibus Fidelibus &c:* ſurgens cum Mitra, & baculo, Clero genu flectenti benedixit, & iterum procubuit ad finem Litaniarum.

47. Poſt Litanias Surgentibus omnibus Episcopus depoſitâ Mitrâ ſtans in loco ſuo verſus Altare dixit: *Oremus* Diac: *Flectamus genua* Subdiac: *Levate. Da quæſumus.* Tum proceſſit ad Sedem ſibi paratam, in medio Altaris in plano ejus, ibidemq;

bene-

benedixit incensum, & mox benedictionem dedit Diacono, more solito, uti in Missa pro cantando Evangelio. Qui accepta benedictione comitatus à duobus Acolythis cum candelis, accedens ad dexteram Episcopi in plano Altaris, Subdiacono librum tenente, cantavit Evangelium prout in Pontificali, Subdiaconus detulit librum Episcopo osculandum, quem etiam assistens Presbyter Prælatus stantem, & baculum in manibus tenentem, incensavit.

48. His peractis Episcopus depositâ mitrâ genuflexus versus Altare incepit Hymnum *Veni Creator* prosequentibus omnibus, post decantatos 4. Versus surrexit, pariter omnes cum Episcopo surgentes stabant ad finem Hymni. Ostiarij interim exclusis laicis januas occluserunt. Post finitum hymnum, considentibus omnibus, incepit Illustrissimus Episcopus cum Mitra allocutionem Cleri *VENERABILES FRATRES*, quam ultra explanavit proprio sermone infra apponendo. Quo expleto, Vicarius Generalis, comitatus à Cæremoniario detulit, cum solitis reverentijs, ad Illustrissimum Episcopum Decreta SS. Conc: Trid: & Decreta Præliminaria, quæ accepta Illustrissimus mox tradidit Secretario leganda, quibus ille reverenter susceptis ascendit ad suggestum & stans, aperto capite legit.

DECRETUM I.
De Synodi inchoatione.

49. IN nomine Sanctissimæ & individuæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritûs S. Ad DEI Omnipotentis laudem, & gloriam Beatissimæ semper Virginis DEI Matris singularem cultum, Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, nec non Sanctorum Stanislai Martyris, & Pontificis, Ladislai, & Casimiri Confessorum, ac aliorum

Sanctorum hujus inclytæ Ecclesiæ nostræ Cathedralis Patronorum Venerationem, Nos Constantinus Casimirus Brzostowski, DEI, & Apostolicæ sedis Gratia Episcopus Vilnensis, Sanctissimi Domini Nostri Clementis D. P. Papæ XI. Prælatus Domesticus, & Pontificij Solij Assistens &c: &c: in præsentia, assistentia, & de consilio Venerabilis Capituli Nostri in termino hodierno post multiplicem indictionem nostram longè ante præmissam, & legitimè publicatam incidente, Synodum Dioecesanam DEI nomine invocato feliciter inchoamus, & inchoatam esse denunciamus. Faxint superi precibus Virginis Beatissimæ, & eorundem Sanctorum, ut quemadmodum speramus ex hoc Sacro cætu Spiritûs S. illuminatricem gratiam ad Officia nostra secundùm voluntatem DEI, peragenda reportemus.

Finito primo Decreto legit Decreta ulteriora tecto capite.

DECRETUM II.
De præjudicio non inferendo.

50. SI cuipiam in hac Synodo sedere, incedere, vocari, aut quid aliud agere præter suæ dignitatis gradum, & conditionem contigerit, nemini propterea novum jus acquisitum fuisse decernimus, sed omnia in eo statu, in quo erant ante Synodi inchoationem firma remanere declaramus.

DE-

DECRETUM III.
De modo vivendi tempore Synodi.

51. CUm non modò lege Divinâ, & Canonicâ, verùm etiam, naturali rationis lumine, ad rectum populi regimen, necessarium est exemplum, bonorum Operum, in Ecclesiasticis, nec solùm quo ad externam speciem, si in intimis plùs, quàm laicè difflueremus, quod esset hypocrisis, sed etiam internum, conservando conscientiæ candorem; ideò Clerùm nostrum hic præsentem Paternè adhortamur, & per viscera misericordiæ DEI nostri obsecramus, ut hoc vel maximè tempore durantis Synodi in conversatione, & charitate Laicis hominibus præluceat Omni Virtutum splendore, ut videant omnes opera ejus bona, & glorificent Patrem nostrum qui in cælis est. Observantes tabellam disciplinæ Synodalis ad valvas publicatæ.

Hoc loco legit tabellam Instructionis Cleri à numero 4to ad finem

DECRETUM IV:
De Oratione publica.

52. QUoniam antiqua praxi, & consvetudine habetur introductum in Synodali conventu Orationem fieri, ideò in omnibus precibus maximè in Sacrosanctis Missarum Officijs orandum edicimus pro Sanctissimo Domino no-

noſtro Clemente XI. totoq; Collegio Cardinalium, pro Sereniſſimo Rege Auguſto, pro conſtanti perpetuoq; Cleri, populiq; hujus Diœceſis profectu, ac Salutari præſentis Synodi ſucceſſu, pro pace Regni, & Statuum Reipublicæ concordia, ac tranquillitate, ut omnes quà publicæ quà privatæ totius Eccleſiæ, ac Patriæ noſtræ neceſſitates, ex Suffragijs Orationis noſtræ emolumentum reportent.

DECRETUM V.

De Officialibus Synodi.

53. SYnodus hæc Sancta, quatenus exactiùs,& cum majori fructu peragi valeret, Officia illius in ſequentes Perſonas diſtribuimus, adhortantes unumquemq; in Domino, ut in deſignatis ſibi, præſertim Scrutinij functionibus omne Studium, & diligentiam adhiberent.

OFFICIALES SYNODI

Promotor.

Perilluſtris A. R. D. IOANNES DĄBROWSKI, Auditor curiæ Illuſtriſſimi Domini noſtri Loci-Ordinarij.

Secretarius.

Perilluſtris A. R. D. ALEXANDER ZEBROWSKI, S. Th: & I. U. Doctor Archidiaconus Albæ Ruſſiæ. NO-

Notarius Synodi.

Perilluſtris A. R. D. IOANNES BYCHOWIEC, Cancellarius Diœceſis Vilnenſis.

Magiſter Cæremoniarum.

Illuſtris A. R. D. PETRUS SCHENFELTT, Canonicus Smolenſcenſis Magiſter cæremoniarum Eccleſiæ, Præpoſitus Eccleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis.

Præfecti Scrutinij,

Seu diſciplinæ Eccleſiaſticæ erant Perilluſtres Admodùm Reverendi Domini Canonici Vilnenſes, quorum unicuiq; commiſſum erat Scrutinium quatuor Decanatuum: & pro relevando eorum labore fuerunt additi ad ſingulos ex Clero tum Urbano tum Foraneo tres Perſonæ, vitâ, moribus, & rerum peritiâ, commendatæ, Qui ſingulorum Scrutinia in juſtum redacta volumen, juxta præſcriptum Tabellæ Scrutinij, ſuæ Celſitudini exhibuerunt.

Judices Querelarum.

Perilluſtris Reverendiſſimus Dominus GEORGIUS ANCUTA, I. U. Doctor Canonicus, & Officialis Generalis Vilnenſis.

Perilluſtris A. R. D. FRANCISCUS GIECEWICZ Canonicus Vilnenſis.

Perillustris A. R. D. ADAMVS KIEŁPINSKI, Canonicus Vilnensis.

Perillustris A. R. D. IOANNES BYCHOWIEC, Cancellarius Diœcesanus.

Perillustris A. R. D. ALEXANDER ZEBROWSKI, S. Th: & I. U. Doctor Archidiaconus Albæ Russiæ.

Illustris A. R. D. IOSEPHVS PUZYNA, S. Th. Licentiatus, Canonicus Smolenscensis, Parochus Ucianensis.

Procurator Cleri.

Illustris A. R. D. MATTHIAS EYGIRD Decanus, & Parochus Poboyscensis.

OEconomus.

Magnificus Dominus IACOBVS WOLSKI Prothesaurarius Nowogrodensis, Mareschalcus Curiæ Illustrissimi Loci-Ordinarij.

Ostiarij.

A. R. D. FRANCISCVS GAYDAMOWSKI, Vicarius Vilnensis ad Ecclesiam Parochialem S. Ioannis.

A. R. D. ADAMVS WYSOGIERD, Parochus Lawariscensis.

54. DUm vocarentur Officiales, ſinguli reſpondebant, *Adſum*, factáq; reverentiâ Illuſtriſſimo Epiſcopo in medio, occupabat quilibet locum ſuum: Secretarius verò, finito hoc Decreto, deſcendit de ſuggeſtu, & unà cum Promotore acceſit ad Illuſtriſſimum Epiſcopum. Promotor inſtitit pro Fidei Profeſſione in hæc verba: legens ex Schedula in libro ſuo contenta.

Illuſtriſſime ac Reverendiſſime Domine.

Statuit Sacroſancta Tridentina Synodus, ut quicunq; beneficia Eccleſiaſtica obtinent, & Synodo adeſſe tenentur, quo primum tempore hæc habebitur, eiq; interfuerint, Fidei profeſſionem emittant prout illud Tridentina conſtitutione expreſſum eſt. Ideò Ego Ioannes Dabrowſki, Auditor Curiæ ſuæ Celſitudinis, hujus Synodi Promotor, humiliter peto, illam conſtitutionem legi, & ad præſcriptum ab ijs, qui tenentur, omnia & ſingula præſtari.

Reſponſum dedit Illuſtriſſimus Epiſcopus, decernimus ita fieri. Mox ei factâ reverentiâ receſſerunt, Promotor ad locum ſuum, Secretarius ad ſuggeſtum, in quo ſexto capite legit.

DECRETUM VI.

De Profeſſione Fidei facienda.

55. S*Ancitum eſt in Sacroſancto Concilio Tridentino, ut quicunq; Beneficia Eccleſiaſtica obtinebunt, qui item ad Diœceſanam Synodum convenire debent, omnes in ipſa Synodo, ad quam primò convenient, Profeſſionem Fidei emittant.* Verba Conc: Trid: hæc ſunt Seſſione 25. cap: 2. quod caput legit usq; ad finem. Subjunxit tandem finitâ lectione.

Procedant in medium omnes, & singuli, tam Personæ Reverendissimi Capituli, quam ex Clero universi, qui post obtenta Ecclesiastica beneficia in nulla Synodo Professionem Fidei emiserunt, & genu flexi in medio ante Illustrissimum Dominum, Fidem unà mecum profiteantur.

Mox Ipse descendit de suggestu, & genuflexus cum omnibus alijs, prælegente sibi ex Pontificali Romano Professionem Fidei uno ex lectoribus, eandem Professionem omnes simul emiserunt, & in fine primò Prælati, & Canonici, tum Clerus Cathedralis, deniq; universi beneficiati bini, terni, quaterni ad Illustrissimum Episcopum accedentes, jurârunt super expositis Evangelijs ante thronum, in hæc Verba: *Ego idem N: N: Spondeo &c.* Redeuntes interim à loco juramenti reddebant singuli Notario Synodali Schedulas, nomina sua, cognomina, beneficiorum titulos *&c:* continentes, ut libro inscriberentur, & occupârunt sua loca, ubi quisq; sedit, ante Professionem.

56. Secretarius de suggestu indixit continuationem Sessionis, fore post Completorium, in hæc verba:

Illustrissimus, Excellentissimus, ac Reverendissimus Dominus Loci Ordinarius indicit continuationem hujus Sessionis fore hodie post-Completorium, in qua vocabuntur omnes ex Catalogo, & Scrutinium fiet à Præfectis, pro quo ut omnes parati, & cum debitis requisitis juxta instructionem ad valvas affixam, & immediatè lectam convenirent ad Ecclesiam Cathedralem, injunxit: Iudicia Querelarum fundabuntur in Palatio Episcopali à prandijs horâ secundâ.

Post denuntiationem descendit de suggestu, & Promotor, accersito Notario, instituit contra Contumaciam absentium his Verbis.

Illu-

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

57. *Cùm jam dies tertia mensis Februarij anni currentis venerit, quâ omnes, & singuli Ecclesiastici Ordinis homines, in hac Diœcesi Vilnensi reperibiles, ad præscriptum legitimè moniti, Synodo huic jam præsentes adesse debent, nec tamen hucusq; comparuerunt, aut suæ non comparitionis per Procuratorem, justam rationem attulerunt, ideò pro mei muneris Officio Ego Ioannes Dabrowski, &c: Promotor Synodi, eorum Contumaciam accuso, simulq; insto apud suam Celsitudinem, quatenus contra illos Citationem Valvis hujus Ecclesiæ Cathedralis affigi, & cum ijsdem, tanquàm inobedientibus agi jubeat, prout juris est, & Sacrorum Canonum ratio postulat.*

58. His dictis, & accepto responso Illustrissimi Domini conversus ad Notarium dixit. *Ego qui supra &c: Promotor, rogo te Perillustrem Admodum Reverendum Dominum IOANNEM BYCHOWIEC, Cancellarium Diœcesis Vilnensis, & Notarium Synodi, ut de Omnibus, & singulis in hac Sessione peractis, unum, aut plura conficias Instrumenta.* Rospondente Notario: *Conficiam assumptis testibus &c:* recessit ad suum locum.

59. Ianuis apertis, exuit Illustrissimus Episcopus Pontificalia, cappam induit, dataq; manu tantùm benedictione Clero, nam Solemniter benedicturus erat in fine Sessionis, ac factâ brevi oratione in Faldistorio, recessit, assistente sibi Clero Cathedralis Ecclesiæ, cæteris ad propria hospitia abeuntibus. Mox singulis Capellis affixæ cernebantur tabellæ distributionis Cleri pro Scrutinio peragendo.

Con-

Continuatio primæ Sessionis horis pomeridianis

60. Post Vesperas, & Completorium Illustrissimus Dominus Cappâ indutus à suo Capitulo absq; associatione totius Cleri, deductus ad Ecclesiam Cathedralem, oravit de more ante SS. Sacramentum, & ante majus Altare apud sedem suam accepit amictum, stolam, Pluviale, Mitram, & baculum, tum descendit ad sedem Synodalem, Canonicis ut manè paratis.

Diaconus assistens à dextris cantavit *Orate* & omnes genu flexi pro Oratione; post modicum spatium surgens Episcopus recitavit orationem: *Adsummus* tum confidentibꝰ omnibus. Promotor instituit pro Clero vocando, Scrutinio peragendo &c; his verbis.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

61. *Sancitum est Concilijs Generalibus, & præcipuè Tridentino quòd omnes Ecclesiastici Viri, qui jure, vel consvetudine, Synodo Diœcesanæ interesse debent, si negligentes fuerint, pœnas Sacris Canonibus sancitas incurrant, quamobrem eos omnes ex suggestu vocari publicè, & successivè Cathedraticum jure Diœcesano debitum persolvi, tum Scrutinium à Præfectis à sua Celsitudine ad id muneris designatis, Sapienter institutum haberi, humiliter peto.*

Facto mandato, Secretarius de suggestu legit.

DECRETUM VIII.

De

De Clero vocando, Synodatico Solvendo.

63 VOcatio Cleri à Pontificali Romano præſcripta, ut commodiùs peragi valeat, inſiſtentes praxi aliarum Synodorum, hodie eam inchoari mandamus, revocantes in memoriam eam obligationem, quam tradit idem Ponficale, ut vocati aſſurgentes modeſtâ voce reſpondeant: *Adſum*, & debitam Epiſcopis exhibeant reverentiam. Beneficiati verò redeuntes à Nobis, accedant ad OEconomum noſtrum, & ſecundùm jura Canonica Synodaticum exolvant.

DECRETUM IX.
De Scrutinio peragendo.

64. SCrutinium Synodale ſancta conſvetudine introductum à Patribus, tempore Vocationis Cleri, à Præfectis adhujusmodi Officium deſignatis, inſtitui decernimus, hoc eſt: dum alij vocantur, vocatorum, & eorum Decanatuum qui hodie vocari non poterunt, fiat Scrutinium in Capellis hujus Eccleſiæ, per ſchedulas affixas, diſtributis; ad quas quàmprimùm Perilluſtres Admodùm Reverendi Domini Canonici, expletâ ſuâ vocatione acceſſerint, Illuſtres Admodùm Reverendi Domini, Decani ex ordine ſuo unumquemq; ſubmittent.

65. Præfecti itaq; Scrutinij Synodalis, pro ſua quisq; timorata, religioſaq; conſcientia, in veritate, & juſtitia Scrutinium agent, præſcriptum tabellæ editæ ad ungvem obſervabunt, curabuntq; aptè, & diſtinctè connotare, quæ repere-

rint, & rebus à se notatis unusquisq; ex Scrutatoribus subscribet, testimoniumq́, brevissimum peracti Scrutinij singulis extradet.

66. Ijdem audito pulsu campanulæ sacristiæ, mox ad propria loca redibunt, Scrutinia intermissa post completam benedictionem, in ijsdem Capellis, vel etiam in propria Residentia, continuabunt.

67. Qui ad Scrutinia non accesserint, perinde punientur, ac ij, qui ad hanc Synodum nullâ causâ legitimè impediti, venire neglexerunt,

Publicato Decreto Scrutinij.

Scrutatores maximè ij, quibus assignata fuit ultima pars Cleri, uti Decanatus Knyszynensis, Augustoviensis, Bobruyscensis, Radoszkowiensis &c: Scrutandi, accesserunt ad Capellas, & ibi juxta tabellas sibi datas à Secretario, instituerunt examen, seu Scrutinium.

68. Secretarius verò incepit Vocationem Cleri ex libro ad id specialiter præparato, vocando ex suggestu 1mò. Illustrissimos Episcopos, & Reverendissimum Capitulum Cathedrale. 2dò. Perillustres Abbates, & Præpositos Infulatos. 3tiò Clerum Cathedralem 4tò. Clerum Urbanum. 5tò deniq; Clerum foraneum, incipiendo à Decanatu Vilnensi &c.

69. Secretario vocante Clerum, Notarius Synodi in Catalogo notavit calamo absentes. Unusquisq; vocatus respondit clarâ voce: *Adsum*, & Illustrissimo exhibuit debitam reverentiã.

70. OEconomus ad mensam, remotiori in loco ab Illustrissimo Episcopo sedens, recipiebat Synodaticum, si quis illud contribuit; & notavit solventes in libro suo.

71. Vocatione Cleri ob pluralitatem vocandorum in Crastinum limitatâ, datum erat signum campanulâ Sacristiæ, ut reli-

relicto Scrutinio redirent omnes ad ſua loca.

Facto ſilentio, Secretarius ex ſuggeſtu indixit pro ſequente die Officium mortuorum his verbis.

DECRETUM X.
De Officio Mortuorum.

72. NE Defunctorum etiam in Domino, Fratrum noſtrorum, omnem videamur depoſuiſſe curam; ideò pro Sacerdotibus, & Clericis, qui poſt ultimam Synodum obiêrunt, ſolemnem fieri commemorationem, craſtinâ die volumus, pro quibus, ut ſinguli Presbyteri Miſſam numero 1mo, in Miſſali poſitam cum Oratione: DEUS qui inter Aplicos Sacerdotes &c: abſolvant, diſponimus, & mandamus.

Deinde Seſſionem ſecundam denuntiavit.

DECRETUM XI.
De Seſſione ſecunda

73. DEcernimus quoq; & indicimus Seſſionem ſequentem craſtinâ die fore, tempore matutino horâ 7inâ, pro qua, ut omnes, audito pulſu Campanæ majoris, ad Eccleſiam Cathedralem conveniant, præmonemus.

Promotor 2dò inſtitit contra contumaces abſentes, & pro rogitu Notarij modo ſupra expreſſo á numero 57.

Præfectus Cantûs ſtans in ſuo loco ad cornu Evangelij cantavit: *Orate*, tum Illuſtriſſimo Epiſcopo, & alijs omnibus

genuflexis ad orandum; proposuit capita orationis mentalis in tenore sequenti.

I.

74. *ORATE Fratres charissimi, & corporibus prostrati, mentes ad cælum erigite, suppliciter deprecantes, ut DEUS, & Dominus noster veniam peccatorum concedat, errata & delicta, quæ in Clericali disciplina, & Officijs Sacerdotalibus, multipliciter commisimus, condonet.*

Psal: Confitebor tibi Domine in toto corde meo. 110.

II.

75. ORATE *sine intermissione Patrem misericordiarum, & DEUM totius Consolationis, quem esse in medio Nostri piè credimus, ut nobis Spiritûs S. dona largiri dignetur, quatenus ejus gratiâ adjuti, dignè ambulantes vocatione nostra, quâ vocati sumus, Sacramenta ritè administremus, verbum DEI fructuosè prædicemus, animas sollicitè curemus, religiosè vivamus, in patientia possideamus animas nostras.*

Psal: Deus misereatur nostri. 66.

III.

76. ORATE *pro Ecclesia Sancta DEI, toto orbe terrarum diffusa, ut DEUS, & Dominus noster eam custodire, & gubernare dignetur, unà cum Famulo suo Papa nostro Clemente, totoq; Cardinalium Collegio, ac universo Spirituali statu.*

Psalm: DEUS in nomine tuo Salvum me fac. 53.

77. Incipiebat quodlibet caput quo ad tonum per notas *Fa, mi, re, Fa, fa, vg: Fratres charissimi &c:* terminabat per *Fa, re.* In fine orationis, manente Clero genibus flexis, Episcopus surgens de more, benedixit eidem solemniter sinè Indulgentijs

ta-

tamen. Recessit ex Ecclesia Cathedrali cum Cappa: ex Clero alij ad sua hospitia, alij ad continuationem Scrutiniorum, alij ad judicia Querelarum, post Sessionem limitatam, se contulerunt.

Finis Sessionis Primæ.

SESSIO II.

78. Die 4tâ Februarij, summo manè dato signo campanâ, convenit Clerus ad Ecclesiam Cathedralem, ubi cantatus erat Officij Defunctorum unus Nocturnus, ob temporis brevitatem, tempore cujus, privatæ Missæ De Requiem, cum unica oratione: *DEUS qui inter Apostolicos*, Epistola, & Evangelio, ut in Missali ima Missa (Gav: pag: 50. num 2.) celebrabantur continuò.

79. Descendit Illustrissimus Cappâ indutus, ad Ecclesiam Cathedralem, assistente sibi VV. Capitulo, cum solitis, aspersione, & oratione mentali, ante majus Altare.

80 Cantata fuit Missa ab Illustrissimo pro Defunctis cum unica Oratione, ut dictum immediatè, in qua observabantur omnia, ut in Missali & Cæremoniali.

81. Finitâ Missâ, instituta est Processio Generalis pro defunctis, ut in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, cum solitis, incensatione, & aspersione; Illustrissimus Episcopus tunc indutus erat amictu, albâ, Stolâ, & Pluviali coloris violacei cum Mitra.

In Processione processit Reverendissimum Capitulum, Vicarij & soli Decani, cæteris manentibus in suo loco, ob angustias loci. Post Processionem facta est de more absolutio, in loco solito.

Subdiaconus tenebat crucem, & Acolythi candelabra ad caput panni contra Episcopum; interim à choro cantabatur Respon-

sorium: *Libera me*, & reliqua (uti aspersio, & incensatio) executioni mandata de more. *Oratio: DEVS qui inter Apostolicos.* Tum duo Vicarij Ecclesiæ Cathedralis cantârunt. *Requiescant in pace:* & amotus pannus.

82. His peractis, Illustrissimus Episcopus mutavit paramenta: assumendo ea in colore rubro. Canonici item ut heri Dalmaticis pariter coloris rubri parati fuerunt, tum cum baculo ascendit ad Faldistorium, juxta inferiorem gradum sibi paratum, ut heri annotatum.

Diaconus cantavit *Orate*, & genu flectentibus omnibus, Illustrissimus Episcopus incepit genuflexus Antiphonam, præintonante sibi uno ex Vicarijs Cathedralibus, *Propitius esto* sine Mitra: quâ finitâ surrexerunt omnes, & sedentes tecto capite, cantârunt Psalmum: *DEVS Venerunt Gentes &c:* alternatim usq; ad repetitionem Antiphonæ inclusivè.

83. Post Antiphonam repetitam, Illustrissimus Episcopus depositâ Mitrâ surgens, & stans versùs Altare, dixit: *Oremus:* Ministri: *flectamus genua, levate. DEVS qui nos* ut in Pontific: &c: dictâ hac Oratione, ut heri, ascendit ad planum Altaris, ad locum sibi præparatum, & ibi sedens, benedixit incensum, & Diaconum, ibiq; ante sedem stabat tenens baculum, dum cantabatur Evangelium, & osculatus est librum á Subdiacono porrectum, & incensatus à Prælato, ut heri, tum genuflexus incepit: *Veni Creator* ut heri. Post decantatos, 4. Versus, surrexit cum omnibus, & stetit usq; ad Conclusionem, interim Ostiarij excluserunt Laicos ex Ecclesia, & januas occluserunt, ut heri.

Hymno dicto, Illustrissimus sedens cum Mitrâ, allocutus est Clerum: *Venerabiles &c:* ut in Pontific: & habitus est sermo per Vicarium Generalem.

84. Quo expleto, institit Promotor pro Electione Examinatorum, Iudicum, & Testium Synodalium in hæc verba:

Illu-

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

SAcrosanctum Concilium Tridentinum inhærendo Constitutionibus Bonifacij VIII. decrevit, ut, cùm Diœcesana Synodus celebratur, sex ad minùs ab Episcopo, vel ejus Vicario, Examinatores nominarentur, quorum tres ab Episcopo eligendi simul cum Eodem ad Ecclesias Parochiales Promovendorum, Examen instituant. Mandavit amplius, eligi, Quibus dignitate aliqua, Personatu, aut Cathedralis Ecclesiæ Canonicatu fulgentibus, præter horum Ordinarios, causæ Ecclesiasticæ, & Spirituales, ad forum Ecclesiasticum spectantes per Apostolicæ sedis Literas, aut Legatos committi possint: sicut etiam viri probatæ vitæ, juxta Sacrorum Canonum præscriptum in Testes Synodales admittendi sunt: quapropter Ego hujus Synodi Promotor, humillimè peto, ut à Celsitudine Vestra proponantur ij, quos ad prædicta peragenda possit hæc Sancta Synodus designare.

85. Mediante decreto suæ Celsitudinis, Secretarius ascendens suggestum, legit primò constitutiones Sacrosancti Concilij Tridentini Session: 25. de refor: Cap: 10. § *Quoniam ob malitiosum*, & Bonifacij VIII. ex Corpore Juris de rescriptis in 6to incipit: *Statutum* De Judicibus Synodalibus Subjungens: *Ut igitur ejusmodi Decreta executioni mandentur, deputamus pro Iudicibus Synodalibus, quibus causæ à S. Sede Apostolica, vel ejus Nuntiatura delegabuntur judicandæ, sequentes Personas, quæ sequuntur.*

JUDICES SYNODALES.

86. Illustrissimus Reverendissimus Dominus ALEXANDER HORAIN, Episcopus Smolenscensis, No-

minatus

natus Samogitienſis, Archidiaconus Prælatus Vilnenſis.

Illuſtriſſimus Reverendiſſimus Dominus MATHIAS ANCUTA, Episcopus Miſinopolitanus, Nominatus, Coadjutor, Suffraganeus, Cuſtos Prælatus Vilneſis, Referendarius M. D. L.

Illuſtriſſimus Reverendiſſimus Dominus CAROLUS PANCERZYNSKI, Episcopus Hieropolitanus Suffraganeus Albæ Ruſſiæ, Cantor Prælatus Vilnenſis, Notarius M. D. L.

Perilluſtris Reverendiſſimus Dominus BOGUSLAUS CORVINUS Goſiewſki, Decanus Prælatus Vilnenſis.

Perilluſtris A. R. D. CHRISTOPHORUS BIAŁŁOZOR, I. V. Doctor, Canonicus Vilnenſis.

Illuſtriſſimus Reverendiſſimus Dominus LUDOVICUS OGINSKI, Nominatus Episcopus Smolenſcenſis, Canonicus Vilnenſis.

Perilluſtris Reverendiſſimus Dominus GEORGIUS ANCUTA, I. V. Doctor, Canonicus, & Officialis Generalis Vilnenſis.

Perilluſtris A. R. Dominus ALEXANDER ZEBROWSKI, S. Th: & I. V. Doctor, Archidiaconus Albæ Ruſſiæ.

Illuſtris A. R. Dominus IOANNES TOŁSCI-

SCIKIEWICZ Canonicus Smolenſcenſis Protonotarius Apoſtolicus, Parochus Vilnenſis.

87. Poſt Eorum Nominationem quærens ex Clero: *Placentnè Vobis?* qui reſpondit, *Eos ſibi placere.* Tum legit ulteriùs ex Seſſ: 24. de reform: Cap: 18. Concilij Trid: Paragraphum: *Examinatores &c:* ſubjungens: *Hujusmodi igitur Sanctionibus obſequentes, proponimus Vobis Viros, pietate ac doctrinâ præſtantes, qui examinatorum Officio fungantur, quoad altera Synodus habebitur.*

Examinatores Synodales

88. Perilluſtris Reverendiſſimus Dominus GEORGIUS CASIMIRUS ANCUTA, I. V. Doctor Canonicus & Officialis Generalis Vilnenſis.

Perilluſtris A. R. D. IOANNES BYCHOWIEC, Cancellarius Diœcesanus.

Perilluſtris A. R. D. ALEXANDER ZEBROWSKI S. Th: & I. V. Doctor Archidiaconus Albæ Ruſſiæ.

A. R. P. PETRUS PUZYNA, Soc: IESU Theologus noſter.

Illuſtris A. R. D. PETRUS PROCEWICZ S. Theol: Doctor Canonicus Regularis Lateranenſis,

A. R. P. IACOBUS CIBONI, Præpoſitus Miſ: Domûs Vilnenſis.

A. R. P. PLACIDUS KNIECZON Ordinis Prædicatorum.

Publicatione completâ, quæsivit: *Placentne vobis?* & respondit Clerus: *Placent:* Subdidit deniq;.

De Testibus Synodalibus.

DECRETUM XII.

89. VEtus est consvetudo legitimè introducta, ut in singuls Dioecesanis Synodis certæ Personæ, vitâ & moribus graves, ac probatæ virtutis delegerentur, quæ sedulò invigilarent, & animadverterent: an aliquid in Vrbe, vel Dioecesi sit, quod corrigi, emandarivè debeat, ac si quid tale cognoscerent, ut Nobis, vel Vicario nostro Generali, cum summa integritate deferrent ac significarent.

Nê igitur hoc Sanctum institutum in nostra Dioecesi omittatur, pro hoc Officio in singulis Decanatibus Illustres A. RR. DD. Decanos designamus, & deputamus.

90. Post lectionem Subjungens: *Placetnè hoc Vobis?* Respondente Clero: *Placet*, Primus Prælatus stolâ supra Rocchetum & pluviali rubri coloris indutus, præcedente Magistro Cæremoniarum, comitantibusvê quatuor Clericis cum intortitijs accensis, detulit Sacras Reliquias D. Stanislai Episcopi & Martyris ex Sacristia ad Illustrissimum; qui assurgens cum Clero apprehendit illas utraq; manu, deponendoq; in gremio consedit cum Mitra, Et Secretarius ex suggestu vocavit Illustres Adm. RR. DD. Decanos ad præstandum Iuramentum dicens: *Prodeant in medium Illustres Adm. RR. DD. Decani omnes, & genuflexi præstent juramentum, de fideliter adimplendo suo Officio, juxta dispositionem juris Canonici*

nici, ut videre est apud Pirrhing tit: 24. de Officio Archipresb: lib: 1: N. 12. pag: 508. Mox Illustres A. RR. DD. Decani prodeuntes in medium, ibidemq; flexis genib9, præstiterunt juramentum in formula sequenti, quam prælegit unus ex lectoribus Decretorum.

Forma juramenti Decanorum.

91. *EGo N. N. spondeo ac juro, quòd nullum Confratrem Parochum, aut quemvis Beneficiatum, vel Eorum Vicarium, sivè quovis titulo Presbyterum, aut Clericum, penes quamvis Ecclesiam in meo Decanatu existentem, ex odio, aut aliquo malo prætextu, ac colore quæsito, sed ex charitate, & necessitate correctionis, ac debito Officij Decanalis exigente, ad te Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum, aut Vestræ Celsitudinis Officium deferam. Tum quòd derelicta post intestatos Parochos & quosvis Clericos fideliter conscribam, & conscripta intactè restituam, ad quem de jure: non immutabo res meas, aut alienas pro rebus melioribus defuncti intestati ponendo, neq; mihi quidquam ex derelictis usurpabo, aut alteri dabo, sine expressa licentia Illustrissimæ Celsitudinis Vestræ. Item quòd ultimas voluntates Parochorum non infringam, neq; supprimam, imò contra suppressores agam, & illos propalabo, Item quòd sæpiùs visitabo annexas mihi ex vi Officij Decanalis, Parochias, earum Personas: Decreta & ordinationes ab Illustrissima Celsitudine Vrâ aut à Visitatoribus ejus in Visitatione Generali, pro statu meliori, & regimene Ecclesiarum factas, aut faciendas, fideliter exequar.*

De Vita & moribus prædictarum Personarum, & de alijs excessibus inquiram, ut Vestræ Celsitudini aut Officio ejus, ut gravitas excessuum postulaverit, puniendos deferam, Convocationes Deca-

canales instituam singulis annis, ordinationem S. Concilij Trid: & Vræ Celsitudinis fideliter exequar, sic me DEUS adjuvet, & hæ SS, DEI Reliquiæ.

Juramento expleto tetigerunt singuli Reliquias SS. & occupârunt loca sua, ubi quisq; sedit at Reliquiæ SS. eodem modo & ordine delatæ sunt ad Sacristiam,quo fuerant allatæ.

92. Examinatores declarati & acceptati, quia non omnes præsentes hîc & nunc adfuerant, ideo, ex mandato Illustrissimi Episcopi ijs injunctum est, ut privatim coram sua Celsitudine juramentum ad præscriptum SS. Concilij Tridentini præstarent.

Tunc Promotor institit pro legendis Decretis in Synodo his verbis.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

CAvit Sacrum Concilium Tridentinum, ut quædam Decreta nominatim de residentia, in singulis Synodis relegerentur, quare, ut unicuiq; facilè sit exequi, quod exequendum est,

Ego NN. Promotor Synodi suppliciter insto, ut quæ Celsitudo Vestra pro recta hujus Ecclesiæ gubernatione, aut jam Sancita renovare, aut noviter sancire judicaverit, unà cum Decretis de Residentia *promulgari jubeat, undè Clerus hîc præsens omnium observantiam, & in se recipere valeat, & præbere.*

Et Illustrissimus Episcopus delata sibi à Vicario Generali Decreta reddidit legenda Secretario: Qui ijs cum reverentia acceptis, ascendit iterùm suggestum, & legit imò. Decreta ex Conc: Trident: Sess: 6. Cap: 1. *Eadem Sacrosancta* & infra: *Omnes Patriarchalibus &c:* Item Ses: 23 Cap:

1. de refor: *Cum præcepto Divino*: & infra: *Nè verò ea* de Refidentia: Tum Conftitutiones in præfente Synodo enuntiandas & publicandas ad locum fibi defignatum, juxta ordinationem Illuftriffimi Domini.

93. Horâ competente Secretarius de Mandato fuæ Celfitudinis indixit Continuationem Seffionis tempore Pomeridiano futuram: & alia omnia expedita funt per Promotorem & Notarium Synodi uti annotatum á numero 56. ad n: 59.

Continuatio fecundæ Seffionis horis pomeridianis.

94. POft audientiam Querelarum, per Judices defignatos, in Palatio Epifcopali expeditam, defcendit Illuftriffimus Epifcopus cum fuo Capitulo ad Ecclefiam Cathedralem, in qua, peractis ijs, quæ juxta hefternam annotationem à n: 60. ad 61. adimpleri debebant, Promotor inftitit, pro Continuatione heri intermifforum, in tenore fequenti.

Illuftriffime ac Reverendiffime Domine.

QVoniam hefternâ die ob temporis anguftias Vocatio Cleri, ejusdemq; Scrutinia compleri non poterant, Ideoq; Ego NN, hujus Synodi Promotor, inftanter peto fuam Celfitudinem, quatenus ea, quæ funt feliciter cæpta, continuentur, nè aliàs opus remaneat imperfectum.

95. Illuftriffimus Epifcopus delatorum fibi à Vicario Generali Decretorum mandavit Continuationem.

Secretarius acceptis ijs reverenter, ut heri, afcendit fuggeftum

legens aliquantum: tum resumpsit vocationem Cleri à Decanatu Wiłkomiriensi, & continuavit ad Słonimensem: interim, ubi incepit vocatio, mox Præfecti Scrutinij, conferentes se ad Capellas designatas, reassumpserunt Scrutinia, maximè eorum Decanatuum, qui heri erant vocati, continuantes illa, usq; dum campanulâ Sacristiæ signum daretur.

96. Dato signo, convenientibus omnibus, Secretarius indixit Sessionem 3tiam, promotor institit pro Contumacia Absentium & pro rogatu Notarij ut supra, à n: 57: tum Præfectus cantûs proposuit, ut heri à n: 73. tria Capita Orationis in tenore sequenti,

I.

97. *ORATE Fratres charissimi DEUM Patrem omnipotentem, ut respiciat in faciem Christi sui, ac ejus intuitu meritorum, super Familiam suam, pro qua idem Dominus noster non dubitavit manibus tradi nocentium, & Crucis subire tormentum, respicere dignetur.*

Psalm: 83. Quàm dilecta tabernacula tua

II.

ORATE Filium DEI Unigenitum Dominum messis hujus, ut mittat operarios in messem, viros secundùm cor suum, non quærentes quæ sua sunt, sed quæ ejusdem IESU Christi.

Psalm: 22. Dominus regit me & nihil mihi deerit.

III.

ORATE Spiritum Sanctum Dominum & Vivificantem, ut ignem sui amoris in cordibus nostris accendat; quatenùs gratiam per impositionem manuum Presbyterij acceptam, nunquam extinguamus, sed eam cæteris communicantes, verbo & exemplo, cunctis lucere possimus ad salutem & vitam æternam.

Psalm. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates.

Ora-

98. ORationem ſubſecuta eſt benedictio ſolennis Epiſcopi ut heri.

Poſt ſecundam Seſſionem Præfecti Scrutinij convenientes ad Palatium Epiſcopale, factâ ſecum collatione, retulerunt Illuſtriſſimo Epiſcopo, in præſentia Vicarij Generalis, & Secretarij, ea; per quæ communius peccatur contra diſciplinam Clericalem, ideoq; interpoſitæ ſunt aliquæ Conſtitutiones, publicandæ eo fine, ut huic malo, ante Synodi dimiſſionem conſuleretur.

Finis Seſſionis ſecundæ.

SESSIO III.

99. HOrâ deſignatâ, audito pulſu Campanæ majoris, congregatus eſt Clerus ad Eccleſiam Cathedralem, deſcendente mox ad eam Illuſtriſſimo Epiſcopo, cum ſolitis aſperſione & oratione, ante. V. Sacramentum

Tempore nonæ lectæ, ſumpſit apud ſedem Paramenta in colore albo, & celebravit Miſſam de *SS. Trinitate* cum addita *Oratione pro gratiarum actione* ſub duplici clauſula, in qua incenſatus eſt totus Clerus, ut in prima Miſſa, ſine benedictione tamen in fine, utpotè dilatâ ad finem Seſſionis.

100. Miſſâ finitâ mutavit Colorem album in rubrum, & cum Diacono, ac ſubdiacono in dalmaticis ejusdem Coloris, invitante ad Orationem Diacono, per verbum decantatum: *ORATE*, acceſſit ad Altare, & ibi depoſitâ Mitrâ procumbens in Faldiſtorio ante infimum gradum, incepit Antiph: *EXAUDI*, proſequentibus Vicarijs Cathed: usq; ad finem, tùm ſedit verſus ad Clerum, & expleta ſunt omnia, ut heri n: 83. annotatum, exceptis Orationibus, quæ erant propriæ pro Seſſione 3. in Pontific: Sermonem habuit Perilluſtris A. R. D. Iacobus Szczuka, Canonicus Vilnenſis, Præpoſitus Grodnenſis,

101. Immediatè post sermonem, Promotor instititit pro lectione eorum, quæ supererant, his verbis.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

Cùm neq; in præcedenti Sessione, etsi longiore, Decreta omnia hujus Synodi legi & publicari potuerint; Ideò Ego N N. hujus Synodi Promotor instanter rogo suam Celsitudinem, quatenùs, antequàm Synodus dimittatur, omnia & singula, quæ desiderantur, adimpleri valeant.

Et Illustrissimus Episcopus, delatas sibi à Vicario Generali Constitutiones, tradidit secretario ad legendum usq; ad finem; quas & legit ex suggestu.

102. Completâ lectione, Procuratores Cleri, præmisso brevi accessu, exposuerunt illius desideria, porrectis eo fine supplicibus libellis Illustrissimo Episcopo, & Secretarius ex mandato suæ Celsitudinis indixit Continuationem Sessionis à prandijs, rejecto ad eum terminum Procuratoribus Responso.

Reliqua expedita juxta annotationem à n: 5. 6, ad 59.

Continuatio Sessionis 3tiæ horis pomeridianis.

103. Immediatè post prandium audiebantur Querelæ in Palatio Episcopali per Judices designatos in forma superiùs expressa n: 18. & seqq: tum horâ competente descendit Illustrissimus Episcopus ad Ecclesiam Cathedralem in Assistentia Cleri Cathedralis, accedendo ad continuationem Sessionis modo supra expresso n: 60. & 61.

104.

104. Promotor instit it pro vocatione reliquorum Decanatuum, & vocavit eos Secretarius usq; ad finem Catalogi, absentes per Notarium notati: interim Scrutinia in Capellis continuabantur. Secretarius verò expedita vocatione aperuit sensum Illustrissimi Episcopi, & fecit declarationem ac resolutionem super propositionibus, ab universo Clero per suos Procuratores in supplicibus libellis porrectis: quibus omnibus ritè peractis, instit it Promotor pro Synodi Conclusione his verbis.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

105. *Cùm omnia, & singula, quæ in hac Synodo agenda, & tractanda erant, cum DEI gratia ad optatum finem perducta sunt, ideò Ego NN: hujus Synodi Promotor, demissè suam Celsitudinem rogo, ut ipsam Synodum concludere, & cum benedictione dimittere velit.*

Secretarius de mandato suæ Celsitudinis legit Decretum de Synodi Conclusione in hac forma.

DECRETUM XIII.

AD Fortunatum Synodi Diœcesanæ finem, DEO O: M: adjuvante, pervenimus, quapropter eam, cum gratiarum actione Divinæ Bonitati, concludendam esse decernimus, prout concludimus, & conclusam enuntiamus.

106. Promotor instit it ultimò pro rogatu Notarij hoc modo.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

UT eorum, quæ Divinâ favente clementiâ, in hac Vilnensi Synodo sub felicissimis auspicijs suæ Celsitudinis, ad Omnipotentis DEI gloriam, animarumq; salutem,

acta sunt, legitimum testimonium in omne tempus habeatur; Ego NN: hujus Synodi Promotor, humiliter instò mandari Perillustri A. R. Domino Ioanni Bychowiec, Cancellario Diœcesis, Notario Synodi; ut unum, vel plura, publicum, & solemne de his Synodalibus actionibus, prout moris est, instrumentum conficiat.

107. Pronuntians Illustrissimus Episcopus: *decernimus ita fieri.* Respondente Notario se facturum: incepit allocutionem Cleri circa decretorum observantiam ex Pontif: *Fratres dilectissimi* explanando illam proprio sermone ut infra, quo completo Ostiarij aperuerunt portas Ecclesiæ: & decantatum est *Te DEUM laudamus* pulsantibus campanis, in omnibus Ecclesiijs totius Urbis, omissâ tandem processione circa ambitum Ecclesiæ, ob aëris tempestatem, incepit Illustrissimus Pontifex orationem ex Pontific: Romano Stans: Capite aperto: *Nulla est Conditio.* Præfectus verò Cantûs, dalmaticâ rubri coloris indutus proposuit tria Capita orationis ut nudius tertius n: 73. & heri:

I.

ORATE Fratres Charissimi pro Serenissimo Rege nostro Augusto, Pro Principibus, Senatoribus, & Universo Populo Regni hujus, ac subjectarum ei Provinciarum; ut cum pace & salute communi, munus suum unanimes exequantur, recta semper sentiant, & operentur; Ecclesiæ Defensores se præstent, & vitam sempiternam mereantur.

Psalm: 116. Laudate Dominum omnes gentes

II.

ORATE & pro Illustrissimo Antistite Nostro Constantino, ut Divino Spiritu illustratus & roboratus, unà cum Venerabili Capitulo, ac universo Clero, & Populo sibi Commisso æternæ beatitudinis præmia consequatur.

Psal

Psalm: 132. Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini

III.

ORATE toto cordis affectu pro afflicto statu Regni nostri, ut DEUS & Dominus avertat à nobis Imminentia pericula, hostiles compescat insultus, Orthodoxam conservet Fidem, peccata eliminet, augeat devotionem, concedat abundantiam fructuum terræ, ad eorum felicitatem.

Cant: Nunc dimittis servum tuum Domine Luc: 2. 108. Secretarius ascendens suggestum legit.

DECRETUM XIV.
De Synodi dimissione.

AD DEI Omnipotentis laudem & Gloriam, Beatissimæ semper Virginis DEI Genitricis Mariæ, singularem Cultum, Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, nec non SS. Stanislai Martyris & Pontificis, Ladislai, & Casimiri Confessorum, ac aliorum Sanctorum & Sanctarum, hujus inclytæ Ecclesiæ Nostræ Cathedralis Patronorum, venerationem, Synodum præsentem feliciter peractam, dimittendam decernimus, ac propterea cuiq; qui Scrutinia sua peregit, & vocationi præsens aderat; eundum esse ad proprias Ecclesias, post dictum *Nobis Vale* in Palatio, denuntiamus: Adhortando interim Fraternitates vestras, ut tales vos præbeatis in ministerio vestro, quales maximè decet Sacerdoti, ab omni mundanorum cura segregato; illudq; maximè cùm redieritis præstandum erit, ut populus omnis, vos, ab hac Synodo non mediocrem fructum repor-

tâſſe intelligat: id fiet, ſi novo Spiritûs S. lum ine illuſtrati, quæ magna Synodorum eſt vis ac virtus, cæteris in omni opere vrõ, in poſterum prælucere ſtudueritis, & in omni parte Officij veſtri omnem diligentiam adhibueritis.

Quodſi aliqui hodiè Scrutinium non expedierint antequàm illud abſolvant, hactenus non diſcedant: pro quo tempus poſt concluſionem deſignatum hodiernum veſpertinum, & dies craſtina integra.

Iudicia querelarum immediatè poſt deductionem Illuſtriſſimi D. ad Palatium inſtituentur, quæ etiam craſtinâ die ad cauſarum inſcriptarum concluſionem durabunt.

109. Omnibus tandem genuflexis Illuſtriſſimus Epiſcopus dedit ſolennem benedictionem, tàm Clero, quàm Populo; diſponente ad eam uno ex Prælatis per verba: *humiliate vos ad benedictionem* & attingente baculum Paſtoralem. Hoc loco publicatæ ſunt Indulgentiæ 40. Dierum.

Diaconus cantavit: *Recedamus in pace*; Reſpondit Clerus, *in Nomine Chriſti*, & pulſata Organa cum varij generis Muſica in choro præparata, ſimiliter & campanæ in omnibus Eccleſijs.

110. Illuſtriſſimus Epiſcopus depoſitis paramentis, ac factâ oratione ante Altare majus, reductus eſt à toto Clero ad Palatium, eo Ordine, quo prima fuerat Proceſſio, & in eodem habitu, in quò primâ die ad Eccleſiam deſcenderat; ſcilicet Cappâ indutus.

111. Ingreſſus Palatium, aſcendit ſupremum gradum ante Portam Curiæ, conſidens ibi in Faldiſtorio, ſuper tapete, verſùs Clerum, ordine per Decanatus ſtantem, audivit gratiarum actionem, & ſimul valedictoriam per unum ex Clero habitam, tùm omnes & ſingulos per Decanatus excepit ad Oſculum Pacis.

Finis Seſſionis Ultimæ.

PARS

PARS TERTIA

Decreta & Sanctiones Synodales Complectens.

CONSTANTINUS CASIMIRUS BRZOSTOWSKI.

DEI & Apostolicæ ſedis Gratiâ Epiſcopus Vilnenſis, Sanctiſſimi Domini Noſtri Domini Clementis Divinâ Providentiâ Papæ XI. Prælatus Domeſticus, & Pontificij ſolij Aſſiſtens.

112. CUm experientiâ conſtet, multitudine legum indies ſubnaſcentium, obrui memoriam, hebetari obſervantiam, & contemptum, atq; oblivionem earum induci: nè Sanctiſſimæ quoq; Sanctiones, & Decreta hujus noſtræ Synodi, in ſubverſionem potiùs diſciplinæ Eccleſiaſticæ ipsâ cedant copiâ, quàm in renovationem; brevibus comprehendere ſtatuimus, quod in longævam poſteritatis obſervantiam cupimus transmittere.

113. Inprimis ergò, nè jam Sancita iterum cum faſtidio repetamus legentium; Epiſtolam noſtram Paſtoralem, anno Domini 1710. emanatam reaſſumimus, eiq; vim ac robur, Conſtitu-

tutionis Synodicæ, authoritate præsentis Synodi tribuimus, ut Universam Diœcesim nostram non minùs obliget, quàm si in Synodo Diœcesana, contenta ejusdem Decreta fuissent. Inveniuntur absq; dubio, qui illam non obiter legunt, Disciplinæ Ecclesiasticæ medullam, morum laudabilium, & rituum probatorum nucleum inibi contineri, cum exquisita Romanarum decisionum & quidem novissimarum peritia. Qui verò eandem in usum constanti executione deducunt, statum quoq; Ecclesiarum suarum reflorescere, atq; instar Aquilæ innouari, experiuntur. Hortamur proinde, & in eo amore, quem animarum suarum saluti, & commissarum Ecclesiarum solicitudini quisq; debet, obligamus universum Clerum nostrum, ut omnes, ac singuli, lectionem ipsius Epistolæ quotidianam, familiaremq; sibi faciendo, ad eam, veluti ad regulam se, suaq; omnia componant. Scribebamus quidem illam turbatissimo Patriæ statu, cùm & arma undiq; obstrependo, legibus reverentiam, & efficaciam adimerent; & pestis atrocissima grassando, ipsos Auditores factoresq; legibus subduceret: minimè tamen dubitantes, eam tranquilliori profuturam ævo. Si igitur, cùm conderentur illæ leges, observari non poterant, observentur jam nunc; cùm per DEI gratiam ex illo calamitatum diluvio eluctatæ res, intra suos alveos, quodammodo se receperunt.

114. Debemus quoq; hunc respectum Prædecessoribus Nostris, ut quæ illi laudabiliter constituerunt, nostro etiam calculo confirmemus, & momentum ipsa ratificatione addamus. Proindè modum, & ordinem boni regiminis à Nicolao Stephano Pac Prædecessore nostro Sancitum Anno 1682. & Decreta Synodi celebratæ, sub Alexandro Kotowicz Antecessore nostro pariter innovamus, in vigoremq; ac valorem, quem à principio habuerant, asserimus. Atq; horum jam satis, superq; esse poterat; nisi executio inculcanda, atq; omni optimo modo restaret promovenda, cæteraq; nonnulla declaranda, quæ vel non plenè in Epistola nostra Decessorumq; nostrorum statutis exprimuntur;

vel quæ, ob temporum proximè præteritorum malignitatem, Sacrorum Canonum oblivione, aliovè abusu tàm damnabilia irrepserunt, quàm laudabilia obsoleverunt; novarum Sanctionum auxilio, seu dissipanda sunt, seu instauranda.

CAPUT Imum.
De Executione Epistolæ Pastoralis, & aliarum Sanctionum Synodalium auxilio Decanalium Congregationum.

115. FRustra leges conduntur, nisi & serventur. Servari autem nequeunt, nisi in memoria tenaci vigeant. Hoc verò ipsum ut obtineatur, necesse est quospiam designari, qui earundem legum obseruantiam efficacissimis quibusq; medijs promoueant.

116. Illustres ergò AA. RR. Dominos Decanos Foraneos jure, & praxi Ecclesiæ designatos; quos in hunc finem titulis insignioribus decoravimus, quatenus ejs majorem foris, maximè apud subjectos auctoritatem conciliaremus, in Conscientiæ obligamus; ut Congregationes Decanales, saltem bis in Annum, temporibus sibi benè visis instituant, non longè à quatuor temporibus Anni, in quibus prælegantur Capita Epistolæ Pastoralis ex Ordine, ut scilicet per Annum totius Epistolæ cum appendice textus percurratur. Ad singula vero capita, eorumq; Paragraphos subsistendo, fiat disquisitio, an, & quomodo observentur? tum ratio ineatur efficax, quomodo deinceps observari queant. Undè & sequenti Congregatione in primis disquiratur an illud

jam

jam executioni sit mandatum? de quo in priori lectum, & actum fuerat. 2dò. legantur cum brevissima ad singulos explicatione Casus reservati tam Papales ex Bulla Cænæ, &c; quàm Episcopales. 3tiò. legantur pariter impedimenta Matrimonij, tàm dirimentia, quàm impedientia. Item index sententiarum in praxi pro hibitarum, quorum tabula in Calce Synodi exhibetur.

117. 4tò. Fiat Conferentia de Casibus Conscientiæ, unum, alterumvè Casum ex ijs, qui maximè occurrere solent, resolvendo. 5tò. Si qui Processus à Nobis emanaverint, accuratè perlegantur, intellectoq; quid sonent, ac velint, disquiratur: an Viâ Cursoriâ ritè sint communicati, & ad executionem deducti? cujusvè vitio aliquid negligentiæ sit commissum? ab eaq; negligentia mutuâ se cohortatione desvefaciant. 6tò. Consultationem instituant de statu Ecclesiarum, OEconomiarumq; suarum, semper in meliùs promovendo.

118. Cæterùm quidquid difficultatis occurrerit in rebus majoris momenti, ille Parochus ad Nos, sive ad Officium nostrum deferat, in cujus Parochia illa congregatio celebrabitur. Celebrentur verò Congregationes per Ordinem, quem sibi primò apud Decanum præscribent.

CAPUT II.
De Sacramentorum administratione.

SEptem in Ecclesia S. Sacramenta credimus, & Confitemur: de singulorum verò ritibus, Cæremonijs, alijsq; Circumstantijs cùm in Epistola Pastorali abundè præscriptum sit, hæc in particulari adduntur, seu declarantur.

§

§ Imus.

De Sacramentis Baptiſmi & Matrimonij.

119. INnovamus omnium anteriorum Conſtitutionum rigorem, ſtrictè prohibendo, tam, nè infantes in ædibus privatis baptizentur, quàm nè in ijsdem, ſed in facie Eccleſiæ matrimonia contrahantur. Licet verò infirmitas Infantium attendenda ſit, nec debilis ætas, mortis utriusq; periculo objicienda; advertendum tamen, nè eadem infirmitas obtendatur, quando de facto non eſt. Item, licèt prolibus Magnorum Principum, pro qualibus Regni noſtri Senatores accipiuntur, aliquid in hoc genere indulgeri ſoleat, non ſtatim tamen hic Principum titulus ad quosvis notabiliores, absq; ſcitu noſtro eſt extendendus, niſi fortè ad proprios Eccleſiæ ſuæ Fundatores & Collatores.

120. Ab ijsdem Sacramentis ut ſpontanea honoraria non reſpuenda, ita nihil omninò à non valentibus, vel non volentibus exigendum; nam ejusmodi exactio, & Exactores ipſos depretiat, ac infamat, & ſalutaria Sacramenta plebi reddit odioſa, cum magno periculo damnationis, & Diſſidentium in Religione ſcandala ciet, atq; ſubſannationes, nec ſine quadam Simoniæ ſpecie. Quod quidem turpe lucrum licèt omnes omninò Curati cavere, & horrere debent, illi tamen vel maximè, quibus Fundatores, juſtos reditus aſſignando, illud exactoriæ acquiſitionis genus, præcluſum eſſe voluerunt.

121. Eâdem occaſione innovamus prohibitiones exactionum, ab introductionibus Neonuptarum, Puerperarumq; in Eccesias: & à loco ſepulturæ, ut absq; omni turpis lucri ſpecie, DEO Domino noſtro, animarumq; Saluti, intuitu ſolius denarij æterni ſerviatur.

§ II.

De Confirmatione, extrema unctione, & Viatico.

122. HOc maximè commendamus, atq; ſtatuimus; ut ad Confirmationis Sacramentum creditas ſibi animas Parochi, doctrinæ Chriſtianæ explicatione, inculcationeq; benè præparent, atq; ad ejus ſuſceptionem omni bonâ occaſione nondum confirmatos, manuducere curent. Ad extremam verò unctionem impertiendam, de vitâ periclitantibus promptos ſe, atq; expeditos exhibeant: idem faciendum cum viatico, atq; ultimariâ in viam æternitatis expeditione.

123. Quod, ut cum majori decentia, & populi ædificatione adimpleant, ſint induti ſuperpelliceo mundo infra veſtem ſuperiorem, ſi fortè longius aggrediendum iter ad infirmum: Particula verô Venerabilis Sacramenti, incluſa in vaſculo argenteo intùs deaurato, cum operculo, involvetur corporali mundo, & deferetur in burſa, ſtolæ ex humeris dependenti, ante pectus Sacerdotis aſſutâ cum campanula.

§ III.

De Sacramento Pænitentiæ.

124. UT omnis error in ſubſtantia, circa valorem Sacramenti caveatur; jurisdictio in ſcriptis quotannis tempeſtivè renovanda non poſt elapſum prioris cum tempore vigorem, ſub pænis arbitrio noſtro infligendis. Habenda caſuum reſervatorum Papalium, Episcopaliumq; peritia, cum ſententijs prohibitis, juxta quas in praxi procedere non licet: impedi-

pedi-

pedimentorum quoq; dirimentium, ac impedientium matrimonia: quorum omnium tabella sub fine istius libri exhibetur.

125. Porro cùm experientiâ compertum sit, ex malè administrato Pœnitentiæ Sacramento, venenum porrigi, locò medicinæ, & Pœnitentem sacrilegè aggrauari, defectu doctrinæ ante-confessionalis; ideò generaliter pro omnibus Confessarijs statuimus; quatenus, nemo eorum ad excipiendas Fidelium confessiones se conferre audeat, nisi primò intelligat suum Pœnitentem, in principijs fidei, saltem necessitate medij requisitis esse instructum, nimirum: *quòd DEVS sit, & quòd quærentibus se sit Remunerator:* Item: *de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis:*

126. Quare consultissimum, imò necessarium judicamus, ante simplicium confessiones, præsertim, quæ in majori peraguntur frequentia, uti Paschali tempore, præmittendam omninò esse brevem doctrinam, tum de principijs fidei supra insinuatis, tum de modo & requisitis ad rectam Confessionem, cum adhortatione ad servandam sinceritatem, & Christianam simplicitatem, in aperienda conscientia, allato in eum finem, aliquo claro exemplo.

§ IV.

De Communione Paschali.

127. COmmunio Paschalis, quò cum majore perfectione, præ cæteris anni Communionibus, expediri deberet, eò sæpiùs, hinc temporis angustiâ & populi concursu, illinc Sacerdotum obstante inopiâ disturbari consvevit: Quare singulorum commoditati, in tam arduo negotio consulere volentes, secuti hac in parte aliarum Diœcesium praxim, tempus dictæ Communionis, à Dominica *Lætare*, 4tâ. Quadragesimæ, ad Dominicam 3tiam post Pascha inclusivè, authoritate præsentis Synodi prorogamus.

§ V.

De Sacramento Ordinis.

128. ILlud maximè cavendum eſt, nè ullus Fori ſæcularis rigorem ſubterfugiendo, Clericalem habitum induere præſumat, rebus compoſitis illum deindè poſiturus: collidit enim graviter jurisdictiones ejusmodi ſycophantia, & curſum juſtitiæ inhibet, & ſtatum ſanctiorem odijs, ſiniſtrisq; interpretationibus exponit. Proindè contra ejusmodi ſimulatores, Officio noſtro procedendi juredamus negotium, nè cuiquam ſua fraus profit.

129. Admonemus quoq; Sacrorum Ordinum Candidatos, ut omnia impedimenta, ſeu ab jure, ſeu ab homine ſibi obijcienda, removeant à ſe tempeſtivè, ut ſecurè de illis denuntiationes publicæ, citra periculum malignæ impeditionis affigi poſſint. Quæ denuntiationes licet hactenùs diſſimulatæ ſint, ob Cleri miſerabile per peſtilentiam excidium, melioribus tamen temporibus, & ſuppleto utcunq, Eccleſiarum miniſterio, DEO adjuvante reaſſumi debebunt, ut Sanctitati Ordinis Eccleſiaſtici quàm maximè conſulatur, dum nonniſi electi, & undequaq; probati operarij, ſine ullo nævo, ac labe, in Vineam Domini intromittentur.

CAPUT III.

De prædicatione verbi Divini &c.

230. AD Conciones artificio Oratorio inſtituendas, Paſtorem nullum ſua cogit obligatio: ſed à verbi Divini facienda ſemente, nullus eloquentiæ, nullus eruditionis, nullus temporis, familiaribus negotijs occupati excuſat defectus. Ad prædicandum ergo verbum DEI, Domini curati Eccleſiarum,

rum, libros idoneos habere curent, lingvâ plerumq; patriâ, idq; tales, ex quibus Auditores plus ædificationis, quàm curiosæ voluptatis percipere possint. talium Authorum conciones, si dicturi memoriæ tradere non possint, etiam ex libro in nomine Domini distinctè, clarèq; legant. Nemo illis ob hoc succensebit, quòd majorem fructûs Spiritualis, quàm proprij plausûs habeant rationem.

131. Ad doctrinam quoq; Christianam habeant accommodatum librum, qualis est Cathechismus Romanus, ex Decreto Concilij Tridentini, Canisij quoq; Cathechismus aut Bellarmini, vel certè Nucleus Cathecheticus P. Bernadini Mercatoris, ex talibus libris Auditores suos alloqui, examinare, & instruere cuiq; licet, si memoriæ propriæ non fidat. Nos quoq; brevi aliquod compendium cathecheticum in lucem dare curabimus, quod singuli Pastores animarum habere, atq; explicare teneantur.

CAPUT IV.

De Doctrina Christiana.

132. CUm indubitatum sit, plurimas Fidelium animas, præter gravia delicta, ob solam ignorantiam mysteriorum Fidei, necessitate medij requisitorum ad salutem, æternaliter perire; eamq; jacturam provenire ex doctrinæ cathecheticæ à Curatis omissione; ideò inhærentes dispositioni S. Concilij Tridentini, omnibus, & singulis Ecclesiarum Parochialium Rectoribus, eorumq; Vicarijs, sub interminatione indignationis Divinæ, & excommunicationis pæna, in casu contraventionis huic decreto ferenda, præcipimus; quatenùs doctrinam cathecheticam, singulis diebus dominicis & festis instituant, pueros, & rudes, fidei rudimenta, & obedientiam erga DEUM & Parentes edoceant; completoq; Cathechetico opere, ora-

tionem Dominicam, ſalutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, numerum Sacramentorum, vernaculâ lingvâ cum populo cathechizato recitent, Actus fidei, ſpei, charitatis, contritionis adjungentes. Tempus diſſeminandi hanc S. Doctrinam, pupulumq; rudem inſtruendi, aptiſſimum eſt, ſub tempus ſtrenæ, viſitando Parochianos: ſed in Eccleſia, nullum commodius deſignari poteſt, quàm hora aliqua ante ſummum ſacrum, vel poſt lectum Evangelium, locò concionis; ſi fortè illa non erit, nam ipsâ cathechiſmi auditione, meliùs ad Divinum Sacrificium animi præparantur.

CAPUT V.
De Divinis Officijs, cantu, librisq́; ritualibus.

134. INiquitas temporum Officiorum Divinorum Ordini, atq́; ſplendori multum derogâſſe dignoſcitur; nam per longas ceſſationes plerisq́; locis, in deſvetudinem abiviſſe videntur: *Matutinum*, cujus tempus & modus in Epiſtola Paſtorali præſcribitur. *Aſperſio* aquæ benedictæ ſuper populum cum *proceſſione* Parochiali, qualis pro ſingulis Dominicis in rituali Romano notatur. *Miſſa cum cantu chorali*, *Veſperæ* quoq́; diebus feſtis, utræq́; fermè oblivione perpetuâ jam damnantur. *Ritus Cinerum*, Officium *Hebdomadæ Sanctæ*, maximè ſabbati majoris, & ſabbati ante Pentecoſten cum proceſſionibus per Octavam Corporis Chriſti, etiam, ubi alioqui commodè, ad devotionem populi inſtitui poſſent, culpabiliter omittuntur; atq́; pleræq́; iſtarum cæremoniarum ignorantur; triſte per templa dominatur ſilentium, ſatisq́; putatur, ſi Miſſa utcunq́; pro populo perlegatur. Non poſſumus ulteriùs pati, tantum Cultus Divini,

Fide-

Fideliumq́; devotionis diſpendium; proindè auctoritate præſentis Synodi gravamus conſcientias RR. DD. Parochorum, ut iſtam abominationem deſolationis, ex loco Sacro amoveant, cantum firmum, ejusq́; uſum, inter Divina Officia reſtitui curent, exiſtimentq́; ſe fruſtra ſacerdotes eſſe ac vocari, niſi divinis ſacrificijs, & Officijs debitum ſplendorem reſtituant.

135 Ad hunc finem, qui non habent in ſuis Eccleſijs libros Rituales, eos ſine mora comparent, incipiendo à miſſalibus, quæ alicubi ita lacera, ac detrita inveniuntur, ut nequidem Miſſas ordinarias, dictas de ea habeant. Aut igitur Miſſalia, quæ adhuc reparari poſſunt, inſtaurari curent, adſcriptis ijs quæ vetuſtas detrivit, innovato quoq́; Canone Miſſæ, & appoſitis miſſis novis, quæ utiq́; non difficilè comparari poſſunt; aut ſi vetera non ſint reparationis capacia, nova de toto ſubſtituant. Agenda major, Graduale, Antyphonarium, & Pſalterium, Agenda deniq́; minor templi Bibliothecam abſolvunt.

136. Cùm verò libri per ſe vocales non ſint, conducantur peritæ cantûs, & commodâ voce præditæ Perſonæ, quæ non modò Officijs Divinis inſerviant, ſed etiam ſcholam cantûs Eccleſiaſtici ubiq́; collapſi reſtituere poſſint.

137. Ad hanc curam cantûs choralis, non omittatur, ubi fuit in uſu, reducatur ubi omiſſa, inducatur ubi nondum uſitata fuit, devota conſvetudo, canendi Roſarium Marianum, Officium Immaculatæ Conceptionis B. V. M. Litanias Lauretanas, omniumq́; Sanctorum cum alijs pijs Cantiunculis, ſive rotulis tempori ſervientibus: ad quem cantum ſvaviter, ipſa Nobilitas, ſexusq́, devotior, cum teneriore ætate, non difficilè induci poteſt, ut tempore ſacri matutini in laudes Divinas reſonet, tempusq́; illud totum, quod ante ſacrum Summum compotationibus, vanis, & ſæpè malis colloquijs traduci ſolet, pio cantu, in gloriam DEI conſumatur. Reſtituant & Organa ubi fuerunt, curentur ubi eſſe poſſunt: adhibeant verò Parochi illam ſolicitudinem, & ſolertiam, ad res cultûs Divini, quam homines pri-

vatis

vatis suis emolumentis adhibere solent, & non poterunt de sumptuum requisitorum penuriâ querulari.

CAPUT VI.

De Ecclesiarum, apparatuumq; nitore.

138. CUm quorundam Beneficiatorum Ecclesiæ vetustate, aut certè eorum incuriâ proximè collapsuræ, adeòq; ad peragenda in ijs Officia Divina minus idoneæ censentur, ideò inhærentes textui expresso SS. Concilij Tridentini, omnibus earum curam habentibus, districtè, & sub fructuum sequestratione præcipimus, quatenùs intra triennium à publicatione præsentis decreti, Ecclesias squallidas, & ruinam minantes, ex proventibus ad eas, quomodocunq; pertinentibus, restaurare conentur; imploratâ etiam Parochianorum, & à potiori suorum Patronorum ope; Qui si valentes, pro dicta reparatione quidquam contribuere noluerint, sciant se jure Patronatûs termino elapso privandos.

139. In restauratis verò apparatuum nitor, corporalium, purificatoriorum, tobalearum, aliorumq; ex lino mundities, & omnium rerum cultui Divino servientium decor, & ordinatissima dispositio, omninò conservetur. Cuj cùm plurimum obsit congressus Nobilium pro comitiolis, aut alijs publicis consilijs, ideo præsente Synodo, omnibus curam Ecclesiarum habentibus, seriò interdicimus, nè deinceps ullos hujusmodi conventus in suis Ecclesijs fieri permittant, propter multas inconvenientias, & abusus.

CA.

CAPUT VII.

De notitia ſuarum Ovium à Paſtore, & ſtatu earum deſcribendo.

140. QUoniam præceptum DEI eſt, ut Paſtores agnoſcant Oves ſuas, neceſſaria omninò videtur ad eum finem, ordinatio catalogi Parochianorum, in libro ad id ſpecialiter, vigore Ritualis Romani, comparato, in quo ſcilicet deſcribantur loca, domus, & animæ, in ſua Parochia reperibiles, unà cum ſtatu earum. Quod facilè ſinguli animarum Rectores conſequi poterunt, ſi ſtrenæ tempore viſitantes ſuam Parochiam, ſingulorum nomina in prædicto libro connotaverint.

CAPUT VIII.

De limitibus Parochiarum.

141. CUm ex limitum inter Parochiales Eccleſias ignorantia, maximalis & diſcordia, non ſine boni regiminis jactura, & valoris Sacramentorum periculo quotannis oriatur, ideò huic malo ad mentem S. Concilij Trident: occurrere cupientes, quàm primùm in præſente Synodo, plenam à Præfectis ſcrutinij de ſtatu Eccleſiarum habuerimus informationem, mox Commiſſarios, pro circumſcriptione nondum diſlimitatarum Parochiarum ex Cancellaria noſtra dabimus; ad quam proindè indigentes hujusmodi beneficio recurrent.

CAPUT IX.

De bonis Ecclesiarum.

142. INvaluit per calamitatem temporum, quædam audacia, arendandi, imò etiam in hypothecam concedendi bona immobilia, & oppignorandi mobilia Ecclesiarum: cùm scilicet quisq; laborem & difficultates adjunctas curis familiaribus horret, ac refugit, in alienosq; humeros ex suis detrudit; commoda verò, & proventus, vel ex alieno labore consectatur: contrarium certè passim evenit; ut & commodis illis, proventuq; frustretur, & bona ipsa devastet, litibusq; ac prætensionibus ineluctabilibus involvat, & penè alienet. Quapropter omnes contractus ejusmodi de bonis Ecclesiarum, absq; consensu nostro factos, irritos, & nullos declaramus, uti quidem sunt: & in virtute S. Obedientiæ præcipimus, ut bona Ecclesiarum in cujuscunq; possessionem, ad quodcunq; tempus illigata, quantocyus omni optimo modo, vindicentur, nec in posterum arendentur, aut oppignorentur sub amissione beneficiorum quæ possidant, & alijs pænis arbitrio nostro imponendis.

CAPUT X.

De Residentia Parochorum.

143. INolevit pluribus in locis Diœcesis nostræ pravus mos, Sacris Canonibus, & primævo instituto planè contrarius; quòd scilicet Parochi residentiam suam, non ad Ecclesiam; sed in prædijs Parochialibus, milliari integro, & ultra quandoq; distantibus, cum summo ad Ecclesiam Recurrentium incommodo, & periculo Infantium baptizandorum, ac Infirmorum continuent, ibiq; nimiùm sæpè in actus externos, guber-

burnationem Domûs & Familiæ, toti effunduntur, ac DEO *militantes*, contra doctrinam Apostoli *negotijs sæculi implicantur.* Quocirca huic inconvenientiæ obviàm euntes, districtè & sub pœnis arbitrarijs præcipimus, quatenus omnes Beneficiati, non in prœdijs, sed ad Ecclesiam residentiam suam habeant, ut suâ ope indigentibus præstò esse possint ad eorum requisitionem.

144. Multò màgis sub interminatione Judicij Divini omnibus Personis Ecclesiasticis, quacunq; dignitate, & præeminentiâ fulgentibus, interdicimus, nè ministeria sæcularium suscipiant, aut in rebus eorum Procuratores existant, uti expressè prohibet Capitulum incipiens *Sacerdotibus*, nè Clerici vel Monachi *in Corpore juris contentum*, nèvè in sortem Domini vocati, sæcularibus negotijs, sese immiscendo, cum statûs Clericalis dedecore, OEconomos, Agentes, domûs Magistros, & Administratores, vel alio quovis titulo famulatum ijsdem præstare præsumant, innovando hac in parte pœnas Constitutionibus Synodalibus sancitas.

CAPUT XI
De Beneficijs incompatibilibus non retinendis.

145. Beneficiorum incompatibilium retentio sacris Canonibus & Tridentino Concilio evidenter contraria, adeò in nostra invaluit Diœcesi, ut improbæ cupiditatis famâ, usq; ad Urbem percrebrescente Sanctissimus D. Noster Clemens XI. feliciter modernus, non sine gravi animi dolore, speciale Rescriptum in calce libri apponendum, hac super re publicari mandaverit. Quod nos cum ea, qua par est,

veneratione suscipientes; omnes, & singulos beneficia inter se incompatibilia, & Personalem residentiam requirentia insimul retinentes, seriò præmonemus, ut in spatio sex Mensium à Synodi præsentis Conclusione computandorum, dicta beneficia omninò dimittant, & ab hujusmodi exosa, ac per Sacros Canones improbatâ retentione se expediant.

146. Nisi fortè alicui S. sedis Apostolicæ suffragetur dispensatio, quam vigore Concilij Tridentini intra idem tempus, absq; alia intimatione Nobis præsentare tenebuntur: aliàs in casu contraventionis huic Nostro decreto, seu veriùs Apostolicæ dispositioni, elapso sex mensium spatio, utpotè post tot præmissas admonitiones, pro vacantibus declarabimus, aptisq; mox conferemus Personis: Retentores verò ipsos, pœnas in eodem decreto appositas, incurrisse declarabimus.

CAPUT XII.

De Provisoribus Ordinandorum, & eorum Provisis.

147. QUemadmòdum Provisores ad suarum Ecclesiarum titulos, suscipientes idoneas Personas, inscriptam ijs, &deservitam punctualiter exolvant, est necesse mercedem, quæ ducentis florenis annuatim cum victu tribuendis, minor esse non debet, ita Provisi nullo modo Ecclesias titulares, seu Provisionales deserere poterunt, nisi biennio saltem, sub maturiore Provisorum disciplina exercitati, ad aliorum regimen idonei comprobentur. Sed nec tunc ab hujusmodi Ecclesijs, sine nostra facultate, transmigratio conceditur; nisi sibi de stabili vivendi modo, per collationem alicujus beneficij provideatur.

148. Porrò sicut Parochi non omnia onera, in suorum Vi-

cariorum humeros deponere debent, ipſi ad exteriora toti effuſi, ſic nec eorum Proviſi, reddant ſe Eccleſijs inutiles, ſed præter conſveta obſequia, duas Miſſas ſingulis ſeptimanis, juxta fundationem Eccleſiarum, & Rectorum ordinationem, recitandi, obligationem ſibi Authoritate Synodi, impoſitam intelligant.

CAPUT XIII.

De Pactis Clericorum ſe invicem percutientium.

149. DEvenerunt ad Noſtram notitiam Quorundam non parvi auſus, quòd ſcilicet viri Sacri mutuis ſe, quandoq; ictibus contundunt, cumq; tuberibus, ac vibicibus deformati, excommunicationis evidentia ſigna dederint, mutuâ conciliatione, cenſuras auferri putantes, in ijs Sacroſancta Miſſarũ ſacrificia abſolvunt, ac per id contractis irregularitatibus alligantur. Cui malo ſedulò occurrere cupientes, hujusmodi tranſactiones, uti de jure nullas, nec à cenſuris & irregularitatibus aliquomodo relevantes, reſcindimus; & pro nullis declaramus: non enim aufertur cenſura, niſi poteſtatis ſuperioris interveniente abſolutione. Quare ſicut omnes tales tranſactiones, quocunq; tempore factas, ad Nos Officiumq; Noſtrum revocamus; ita nè in futurum fiant, ſeriò interdicimus.

CAPUT XIV.

De Regularibus jus ſepulturæ

per

per Confraternias apud se tribuentibus.

150. CErtis relationibus cognovimus, quosdam Regulares, participationes meritorum suorum, sivè Confraternias (ut vocant:) offerendo Personis sæcularibus, unà ijsdem jus sepulturæ, in Ecclesijs suis conferre, per quod uti manifestè eos inducunt ad sepulturam, apud se eligendam, ita excommunicationem Papalem incurrunt. Proindè sicut ipsos Regulares ab istis malis, quærendi eleemosynas artibus dehortamur; ita Sacerdotibus sæcularibus districtè, injungimus, ut sicubi ejusmodi Confraterniarum chartas deprehenderint, ad Nos deferant, ut contra earum distributores juxta SS. Canonum dispositionem procedere possimus.

CAPUT XV.

De vita, & honestate Clericorum.

151. AD scopum & objectum attributionis, quod S. præsens Synodus spectabat, pervenimus: huc enim universæ constitutiones, sancita, & quocunq; titulo nominatæ collimant leges, ut vita Cleri ad omnem honestatem, vocationi suæ correspondentem, virtutumq; Sanctimoniam componatur: stimulum addente Divino eloquio: *Eritis mihi Sancti, quia Sanctus sum ego Dominus, & separavi vos à cæteris populis, ut essetis mei. Levit.* 20.

152. Porrò sanctitas hæc non in externa solùm, Ecclesiastici hominis benè ad extra compositi specie consistit, sed internam quoq; animæ cum DEO requirit conjunctionem. Quamobrem non modò ebrietatem, utpotè perennem vitiorum scaturigi-

nem

nem, nimium cremati, & omnis compotationis uſum, omnis avaritiæ ſpeciem; cum fæminis, etiam quæſito conſangvinitatis prætextu, ac titulo cohabitationem, aliaq; pleniùs in Epiſtolâ Paſtorali deſcripta, Eccleſiaſticum hominem infamantia vitia, ſummoperè averſentur;

153. Verùm etiam lectioni Sacræ, caſuum reſolutioni, conſcientiæ diſcuſſioni quotidiè aliquid temporis tribuere aſſveſcant. Quod ut efficaciùs conſequi valeant, omnes, & ſingulos animarum Rectores, imò univerſum Clerum in Domino hortamur; & nihilominùs authoritate hujus Synodî ſtatuimus, & mandamus;

154. Quatenus Perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi non ſingulis annis; ſaltem quolibet biennio, ad aliquod Religioſum domicilium ſeſe conferentes, in eo exercitia Spiritualia, ſub perito aliquo artis hujus ex fonte Magiſtro, abſolvant. Non eſt certè felicior modus, ac medium efficacius, ad excutiendas profanas levitates, ad ſæculares fumos, ac vanitates diſſipandas, ad DEUM ſibi ſincerâ pietate, ſolidisq; virtutibus adſtrigendum, ad totam deniq; vitæ & honeſtatis regularem, & ordinatiſſimam ſui ſtatûs diſpoſitionem componendam; quàm hæc Sacra, & Diviniſſima ſolitudo, quæ ſi toto pectore, ſinceroq; ad Divinos amplectendos inſtinctus, animo ſuſcipiatur; impoſſibile videtur quempiam, ſine divite Spiritûs Sancti fructu, morumq; ſuorum duraturâ emendatione, de hoc aſceterio rediturum.

155. Poſito hoc interni hominis cum DEO benè compoſiti fundamento; tum demùm exterioris formam, non modò in morum gravitate, converſatione exemplari, actione irreprehenſibili; verùm etiam in cultu corporis à SS. Canonibus præſcripto, nimirùm in tonſura decente, veſtitu honeſto, qui neq; ſit vilis nimiùm & brevis, neq; delicioſus, ſed mediocris, ſublato exceſſu ſæculari, & retentâ dignitate ſtatûs Eccleſiaſtici, conſervare ſtudeant: ab armorum offenſivorum geſtatione, baculorum uſu, maximè ferro fartorum, vulgò *Sztokady* dictorum omninò abſtineant

156.

156. Usum quoq; annuli Clericis omnibus jam olim *per Concilium Leteranense 4tum Cap: 12. & Cap: Clerici Officia de vita & honestate Clericorum:* prohibitum, exceptis duntaxat ijs, quibus competit ex Officio dignitatis, Nos quoq; innovando decretum Synodi Kotowicianæ prohibemus, cum ea explicatione, quam Sacra Congregatio *Rotæ* 11. *Febr:* 1623 & 1628. 20. *9bris:* adhibuit, ut scilicet, intra Missarum solemnia solus Episcopus annulum retineat, aliæ omnes Dignitates, ut Doctores, Protonotarij participantes, imò Cathedrales Canonici, atq; Prælati deponere protunc annulum teneantur.

CAPUT XVI.

De Iejunijs.

157. Inter multos refrigescentis in DEUM Charitatis effectus, relaxationem iejuniorum meritò numeramus, quæ prætextu infirmitatis, ac debilitatis pleriq; excutiunt, qui tamen ad vitia satis virium dignoscuntur habere, meliores longè futuri, si debiliores essent. Conscientias igitur RR. DD. Parochorum, Confessariorumq; obligamus, nè facilè, nec sine gravi causa, partem illam disciplinæ Ecclesiasticæ relaxent, nec alimenta vitijs subministrent.

158. Dispensati verò ad esum certis diebus carnium, aut lacticiniorum, per quadragesimam ad scandalum aliorum imbecilliorum, in observandis legibus Ecclesiæ, indulgentiâ illâ non abutantur, oculisq; se hominum, cum illis cibis vetitis, comesturi subducant.

159. Alterum est in hoc puncto, cui omni conatu Pastores animarum obniti debent, nè privatâ devotione adinventa, & superstitionem quoq; aliquam redolentia jejunia, quisquam ita assumat; ut illà quidem mordicùs retineat; consveta verò, &

ab Ecclesia imperata dispensationibus subreptitijs eludat. Deniq; vigilias Festorum B. V. Mariæ, jam olim Synodo Provinciali, & Diœcesanâ, sub bonæ memoriæ Decessore nostro Alexandro Sapieha, sancitas innovamus, & in usum ac obligationem mittimus.

CAPUT XVII.

De Librorum impressione, venditione, & eorum censura.

160. IN Bibliothecis hujus Urbis, nè libri Hæretici, scandalosi, suspectivè perniciem sanæ Doctrinæ, bonorumq; morum invehentes, occultari valeant, aut Typis edantur; pro eorum censura, recognitione, & revisione Perillustres, Reverendissimum, & Admodum Reverendos Dominos Georgium Ancuta I. U. Doctorem, Canonicum Vilnensem, Vicarium nostrum generalem, & Alexandrum Zebrowski S. Theol: & J. Utriusq; Doctorem, Archidiaconum Albæ Russiæ, Iacobum Cyboni præpositum Congregationis Missionis domûs Vilnensis: pro libris verò Germanicis Illustrem, Ad: RR. DD. Petrum Schenfelt Magistrum Cæremoniarum Cathedralis Ecclesiæ, Præpositum ad Ædes Sanctissimæ Trinitatis, Parochum Hoduciscensem, Andream Horn Vice-Decanum dictæ Cathedralis Ecclesiæ, designamus: qui ter, aut quater in annum, librarias Officinas revidebunt, libros prohibitos, aut approbationem non habentes tollent, & pænarum Trident: extensionem, ac declarationem urgere facient.

CAPUT XVIII.

De Archivio Cleri.

161. CUm in Juribus, Privilegijs & munimentis Ecclesiarum, ac Parochiarum, totius Diœcesis consistat

moles, pro eorumq; custodia, pia Fundatorum solicitudo; perpetuum constituerit Cancellarium; ideò ut Archivi; tectum, clausura, rerumq; omnium in eo reperibilium ordinatissima dispositio, & nitida per literas Alphabeticas singularum in repertorio speciali descriptio, ac in unoquoq; loculo, uniuscujusq; Parochiæ & Decanatûs, scriptorum collocatio, quàm optimè conserventur, Perillustri Admodum Reverendo Domino Ioanni Bychowiec, Cancellario Diœcesis, & ejus successoribus sub Officij amissione, seriò authoritate Synodi injungimus. Et nihilominùs Commissarios ad præmissorum lustrationem Perillustres Reverendissimos & Admodum Reverendos DD. Martianum Szaniawski Scholasticum Prælatum, Christophorum Białłozor J. U. Doctorem, Georgium Casimirum Ancuta Officialem nostrum generalem, Canonicos Cathedrales Vilnenses, Alexandrum Zebrowski Archidiaconum Albæ Russiæ designamus.

CAPUT XIX
De Seminario Cleri.

162. SEminarij Diæcesani solicitudinem, recti regiminis methodum, proventuumvè rationem decretis S. Concilij Tridentini nobis tantopere commendatas, nè in hoc calamitoso Patriæ statu videamur deposuisse; pro eorum lustratione Commissarios ex V. Capitulo Perillustres Reverendissimum, & Admodum Reverendum Dominos Boguslaum Corvinum Gosiewski Decanum Prælatum, Adamum Kiełpiński Canonicum, Vilnenses Fratres Nostros, ex Clero Perillustres, Illustrem Admodum Reverendos Dominos Ioannem Bychowiec Cancellarium Diæcesanum, Alexandrum Zebrowski S. Theol. & J. U. Doctorem Archidiaconum Albæ Russiæ, Ioannem Tołścikiewicz Protonotarium Apostolicum, Canonicum Smolenscensem deputamus. Qui tempore sibi commodo, prævià obdesti-

nati.

natione, ad ſeminarium deſcendentes perceptorum & expenſorum rationem; boniq; regiminis Juventutis prædictæ, ad præſcriptum ejusdem Concilij cognitionem, fideliter inſtitutas & annotatas, in ſpatio trium Menſium, ab impreſſione præſentium; Nobis exhibere tenebuntur.

CAPUT XX.

De Officio B. Michàêlis Giedroyc.

163. PORrectæ Nobis debitâ cum ſupplicatione VV. Canonicorum BB. MM. de pænit: preces, quibus ad obtinendum pro Diœceſi Officium, de B. Michàêle Giedroyc, ex eodem ordine, hujus M. D. Litt: Patrono, Synodi implorant opem; cùm ob decretum S. Rituum Congregationis ſint extra ſphæram jurisdictionis noſtræ, ideò eo fine ſupplicandum eſſe, ad S. Sedem Apoſtolicam, precesq; Synodi in volumine legum inſerendas appromittimus, & declaramus.

CAPUT XXI.

De Fanis Diſſidentium, Infidelium Synagogis, eorumq; ſepultura.

164. IN Chriſtiano & Catholico Regno, eam ſumunt tum Diſſidentes, tum Infideles, audaciam, ut in noſtra nominatim Diæceſi, non appellatâ Eccleſiaſticâ ſuperioritate, liberè ſibi ſana, Synagogas, & Moſchæas erigant, collabentesq; reſtaurent, in deſpectum veluti Sanctæ Fidei, & contumaciæ ſuæ oſtentationem. Declaramus proindè iſtiusmodi ædificiorum erectima

ctionem, reftaurationem ad Noftram Paftoralem jurisdictionem pertinere, nec quopiam Officio, aut dignitate, Nobis inconfultis multò magis vetantibus, concedi poffe, Illuftres deindè Decanos & RR. DD. Parochos obligamus, ut nunquam talia ædificia erigi permittant; invocato etiam brachij fæcularis, (fi fuerit opus:) auxilio; nobis Officioq; noftro quàm primùm fignificent; fi quid ufpiam hoc in genere fuerit attentatum. Quæ verò hactenùs absq; fcitu & confenfu Noftro, recenter funt erecta, deferantur pariter ad noftram notitiam; ut congruis remedijs dignitati, juribusq; dominatricis fidei confulamus. Famulitia utriusq; fexûs apud Infideles, jure tam Canonico, quâm Civili Patriæ noftræ, Synodorumq; conftitutionibus, atq; comitiorum multoties prohibita, quia nondum penitùs tolli potuerunt, authoritate etiam præfentis Synodi prohibentes, RR. DD. Parochis diftrictè injungimus, ut nullo modo Chriftianos & Chriftianas fpecialiter nutrices, famulari apud eosdem permittant. Dedifcunt enim ibi omnem Chriftianitatem, & in Atheos, imò beftias evadunt.

165. Quia verò perfidi Judæi, eam fumunt audaciam, ut fuorum cadavera turmatim, cum ejulatibus ad fepulturam comitari, contra antiquam prohibitionem minimè vereantur, Lutherani quoq; & Calvinifta tum Vilnæ, tum etiam in alijs degentes locis, penes Ecclefias catholicas per Urbem & oppida, cum facibus & cantu, hujusmodi fuorum deductionem inftituunt, cùm ijs folùm, extra portam Vilnenfem id permiffum fit, ideò, nè dictæ inconvenientiæ, publicæq; adinftar proceffionum deductiones fiant, omninò, & fub pænis graviffimis arbitrio noftro infligendis, authoritate præfentis Synodi interdicimus.

CAPUT XXII.
De Sagis & Maleficis.

Quan-

166. QUantis erroribus & criminibus obnoxia sint judicia, quæ in sagas & maleficos formare solent Personæ sæculares, eæq; rudes exempli causâ Cætus Rusticorum, alijvè juris peritiâ, & debitâ ad hoc notitiâ minimè commendati, etsi in Epistola Pastorali, sat abundè declaratum; nihilominus hîc etiam Pastoribus animarum inculcamus; quatenùs & à pernicioso illo, cum Dæmone commertio, in concionibus & cathechismis dehortentur, ac deterreant, & cognitiones in sagas, utpotè ad nos Officiumq; nostrum pertinentes nullo modo à sæcularibus exerceri permittant.

CAPUT XXIII.

De Taxa Fori Judicialis.

167. CUm in Ecclesiastico Tribunali lex Domini immaculata convertens animas, reddendo unicuiq; quod suum est, suos quoq; Operarios deservitâ nolit fraudari mercede, & post longam causarum audientiam, jejunos dimittere, minimè sinat; ideò, nè & Partes nimijs graventur exactionibus, aut aliquando vexatoriè, se gravari querulentur, & Cancellariæ Alumni victum habeant, & quo vestiantur: ut ait Apostolus; spectatis utriusq; extremi circumstantijs, & maturâ deliberatione ponderatis, omnibus Processibus & Instrumentis expediendis in cancellaria sequentem in moneta currente præscripsimus Taxam.

Taxa Cancellariæ.

168. CItatio simplex in media filura *florenus unus, & medius.*

Monitorium simplex *florenus unus & medius.*

Monitorium viso robore *floreni duo.*

Monitorium cum duobus terminis per decretum rationabili ex causa, post primam Citationem concessum. *floreni tres.*

Citatio cum tribus terminis, quæ non debet dari ſine expreſſo mandato noſtro, aut Officij noſtri, *floreni tres.*

Proteſtatio ad Acta ingroſſata, & extradita cum ſigillo, *floreni duo.*

Mandatum Procuræ, *florenus unus & medius.*

Inſcriptio cauſæ ad regeſtrum unius, ſive plurium, dummodò ex una citatione vel rotulo, *florenus unus.*

Remiſſoriæ pro examine Teſtium ſine controverſiæ ingroſſatione, in una filura, *floreni ſex.*

Pro examine cujuslibet Teſtis ſuper ſimplici propoſitione examinati *floreni duo.*

Si verò ſuper articulis quantumvis magnis, *floreni ſex.*

Copiæ pro viginti quatuor rigis in media charta ex utraq; parte ſcriptâ, *florenus medius.*

Similiter ſolvatur, quidquid in acta inſinuatur, pro media charta.

A Notis judicialibus uniuscujusq; inſtantiæ; terminatæ decreto interlocutorio in præliminaribus dilationibus, *florenus unus.*

Decretum Excommunicationis ſinè controverſia, in contumaciam latum, *floreni ſex.*

Literæ executoriales cum ſententia, poſt auditas ſerias partium controverſias latâ, *floreni octo.*

Declaratoriæ Excommunicationis cum inſertis tribus Canonicis monitionibus in notorijs, absq; proceſſu judiciario, *floreni decem.*

Decretum ex audita utriusq; Partis controverſiâ cum aliquot inſtantijs latum, extenſum in tribus & ultra quandoq; filuris, *floreni viginti.*

Decretum amplius cum omnibus actibus, examinibus, Teſtium inductionibus, replicationibus, duplicationibus, triplicationibus, *&c:* in decem, viginti, aut triginta filuris, ad proportionem immediati Decreti, taxari debet.

Inſtrumentum Appellationis, *floreni ſex.*

Audientia Juramenti in Cancellaria, ejusq; expleti testimonium, authenticum *floreni semiduo:*

Pro sublevatione ad tempus *floreni tres.*

Pro absolutione à censuris post præstitam de stando Juri submissionem, & Parti satisfactionem, *floreni quatuor.*

Interdictum in Ecclesias, & illius relaxatio, pro unoquoq; instrumento, *floreni tres.*

Suspensio ab Officio & beneficio, *floreni tres.*

Inhibitio cum expressione causæ, *floreni tres.*

Inhibitionis relaxatio, *floreni tres.*

Arestum & Aresti relaxatio pro unoquoq; *floreni tres.*

Inscriptio Provisionis cum ejus transumpto, *floreni tres.*

Pro Dimissorialibus sinè reditu *floreni octo.*

Pro Formatis, seu testimonialibus ordinum, *florenus unus & medius.*

Instrumentum approbationis pro excipiendis confessionibus *florenus unus.*

Commenda alicujus Ecclesiæ, *floreni sex.*

Literæ Cridæ, *floreni tres.*

Institutionis seu investituræ literæ, *Imperialis unus.*

Resignatio beneficij Actis ingrossata, & per extractum extradita cum juramento, *floreni quinque.*

Indultum celebrandi in Ecclesijs non consecratis, *florenus unus.*

Indultum celebrandi extra Ecclesias, *floreni semiduo.*

Indultum copulandi sinè bannis; *discretioni Recurrentis cōmittitur*

Indultum diebus vetitis vescendi carnibus, *floreni duo.*

Pro Confirmatione Testamentorum ad centum florenos, *floreni sex.* *

Reliqua Instrumenta ad proportionem præmissorum taxabuntur: emergentium verò hac super re perplexitatum declarationem Officio nostro plenariè committimus.

* Ultra centum quot quot sint, *floreni decem.*

CA-

CAPUT XXIV
De Casibus reservatis.

169. CAsus Papales ex praxi publicandi Bullam Cænæ Domini inferiùs apponendá, distinctè patebunt: casus verò Episcopales, in Diœcesi nostra jam olim reservati, ad Ordinem meliorem digesti, in sequente proponuntur Tabella.

Tabella Casuum Reservatorum.

1. CRimen Clericorum habentium beneficia curata, & ordinariè, non residentium personaliter, sine nostra facultate.
2. Crimen Clericorum non satisfacientium pijs legatis.
3. Crimen publicè in judicio pejerantium.
4. Crimen falsificantium sigilla, & manuum subscriptiones.
5. Crimen falsum testimonium in judicijs, dicentium, & extra Judicium in scripto dantium.
6. Crimen Sodomiticum, bestialitatis, incæstûs, cum Consangvineis, vel affinibus in primo gradu.
7. Crimen stupri violantium Virgines.
8. Crimen procurantium abortum.
9. Crimen raptûs Virginis, aut uxoris alienæ, sive cujuscunq; mulieris.
10. Crimen homicidij deliberati, voluntarij, & ad illud operam, vel consilium navantium.
11. Crimen Parentes percutientium.
12. Crimen Incendiariorum.
13. Crimen Magiæ, veneficiorum, incantationum.
14. Crimen divortia inter conjuges sive per veneficia, sive quibusvis malis artibus procurantium, ac foventium.

15. Cri-

15. Crimen Jure, Privilegia, & munimenta Ecclesiarum, nec non supellectilem post intestatos sacerdotes rapientium, vel viliora pro melioribus supponentium.

CAPUT XXV.

170. SEntentias à Summis Pontificibus Alexandro VII. Innocentio XI. prohibitas in praxi sæpiùs occurrentes, in compendium redactas complectens, juxta quas judicium in Sacramento pænitentiæ formare non licet.

Alexandri VII.

1. VIr equestris duellum potest acceptare, nè timuisse videatur.
2. Licet ab Hæresi alijsq; criminibus Bullæ cænæ absolvere; modò sint occulta.
3. Potest Sacerdos unâ missâ pro duplici stipendio satisfacere, nec est hoc contra justitiam & fidelitatem.
4. Potest sacerdos obligatus stipendio, per alium obligationi satisfacere, collatâ ei parte sui stipendij, aliâ sibi reservatâ.
5. Peccata in confessione oblita, vel ob instans, vg: periculum vitæ omissa, non tenemur in sequenti confessione exprimere.
6. Per confessionem voluntariè invalidam, & sacrilegam, impletur præceptum Ecclesiæ.
7. Potest quis propriâ authoritate substituere, qui pro se pænitentiam in confessione injunctam adimpleat.
8. Licet occidere falsum accusatorem, testem, judicem, si aliâ viâ Innocens calumniam, decretumvè iniqvum evadere nequeat.
9. Non peccat Maritus propriâ authoritate occidens conjugem in adulterio deprehensam.
10. Restitutio beneficiatos non recitantes Divinum Officium,

non obligat ante sententiam Judicis.

11. Potest aliquis Beneficiatus, obligationi recitandi Officij per alium satisfacere.

12. Dare Collatori pro collato beneficio, non est simonia; si Collator non pro beneficij, sed pro emolumentorum temporalium exigit collatione.

13. Jeiunia Ecclesiæ non obligant sub mortali.

14. Mollis, sodomita, bestialis sufficienter se accusant in Confessione fatendo procurâsse pollutionem, nec tenentur exprimere peccati speciem.

15. Potest accipere Judex pro ferenda sententia in favorem unius Partis, si utraq; Pars litigans, habet pro se opiniones æquè probabiles.

16. In die iejunij qui sæpiùs modicum quid comedit, & si notabilem quantitatem in fine comedat, non frangit legem iejunij.

17. Iter unius diei, etiam non necessarium excusat à iejunio.

18. Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppletur per eleemosynas, aliquando olim factas.

19. Valet officium pro officio, etiam parvum pro majore.

20. Osculum ob delectationem sensibilem ex eo ortam, si non sit periculum ulterioris consensûs, maculæquè carnalis, est veniale.

21. Annuum legatum, pro anima relictum non durat plusquam decem annos.

Innocentij XI.

1. COmedere & bibere ad satietatem, ob solam voluptatem, modò non obsit valetudini, non est peccatum.

2. Opus conjugij ob solam voluptatem, caret etiam veniali defectu.

3. Vocare DEUM in Testem mendacij levis, non est culpa gravis.

Jura-

4. Jurare, ſine animo jurandi, licet.
5. Licet viro honorato occidere invaſorem, calumniatorem, ſi aliter calumniam vitare nequeat, qui ſe alapâ, fuſtevè percuſſerit.
6. Licet furem occidere, pro conſervatione unius aurei.
7. Licet procurare abortum, ante animationem fætûs, nè puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.
8. Licet furari non tantùm in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate.
9. Famuli & famulæ poſſunt occultè heris ſuis ſurripere, ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario ſuo.
10. Non tenetur quis ſub mortali ad reſtituendum, quod ablatum eſt per parva furta iterata, licèt ad magnam ſummam pervenerit.
11. Qui alium inducit ac movet ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem damni illati.
12. Uſura non eſt ultra ſortem aliquid exigere, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, ſed ſolùm, ſi exigatur tanquàm ex juſtitia debitum.
13. Veniale eſt, detractoris authoritatem, falſo crimine illi viciſſim impoſito elidere, vel ut quis ſuam juſtitiam, & honorem defendat.
14. Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, ſi temporale non detur tanquam pretium, ſed tanquam motivum obtinendi Spirituale.
15. Copula cum conjugata, conſentiente Marito, non eſt adulterium, ſufficitq́; confiteri ſe fornicatum eſſe.
16. Famulus cooperans hero ad grave peccatum, *vg:* ſcalas tenens aſcenſuro, humeris ſuis levans, januam aperiens, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu ſui domini, nè malè tractetur, gratiâ excidat, aut domo expellatur.

17. Præceptum colendi festa non obligat sub mortali, secluso scandalo & contemptu.
18. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.
19. Qui non potest recitare matutinum & laudes, licèt reliquas horas possit, ad nihil tenetur.
20. Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.
21. Non tenemur Confessario interroganti, fateri peccati consvetudinem.
22. Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm Confessos, ratione magni concursûs pænitentium *vg:* Die aliquo Festi, vel Indulgentiæ.
23. Consvetudinario non est neganda vel differenda absolutio, modò ore significet, se dolere, & proponere emendationem.
24. Potest aliquando absolvi, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest, & non vult omittere.
25. Proxima peccandi occasio, vel non fugienda, vel etiam quærenda; quando honesta causa, utilitasvè temporalis, aut Spiritualis occurrit.
26. Absolutionis est capax, etiam ignorans culpabiliter mysteria primò Fidei ut SS. Trinitt: & Incarnat: D. N. IESU Christi.

Circa has sententias.

171. ADverte imò hâc Tabellâ, exhiberi illas duntaxat sententias, quæ mágis in praxi occurrunt: reliquas omitti, quæ ad speculationem mágis, & ad scholam pertinent: sicut & omnes prohibitas Alexandri VII; non, quòd eas, vel tutas putemus, vel censurâ eximamus, sed quòd, ad praxim & notitiam quorumvis Sacerdotum non ita necessarias fore judicamus. Qui tamen illas nôsse velit, inveniet ad finem *Medullæ* *The-*

Theologiæ moralis, P. *Hermani Busenbaum* & alibi.

Adverte 2dò. Plerasq; relatarum sententiarum aut brevitatis gratiâ verbis superfluis imminutas, aut æquivalentibus ad planiorem intellgentiam explicatas, salvo per omnia earum sensu.

Adverte 3tiò. Finem hîc recensendi fuisse, nè deinceps ullus Confessarius per ignorantiam, gravia peccata pro levibus, mortalia pro venialibus judicet, seq; pariter ac pœnitentes decipiat.

Adverte 4tò. Istas sententias ita prohibitas esse, ut nec publicè privatimq; sinè censura excommunicationis, ipsi Summo Pontifici reservatæ doceri, sustineri, ac defendi possint: nec sinè gravi Peccato mortali practicari in Sacramento pœnitentiæ, imò nec ad regimen propriæ conscientiæ adhiberi. Proindè cùm dicitur *valet*, *veniale est*, *non est peccatum*, *non tenetur*, *licet*, *&c*: omnia in contrario sensu intelligenda sunt, aliàs qui in sensu relato eas secutus fuerit *vg*:. *Licet furari*, *licet furem occidere &c*: *&c*. Sciat etiam hanc consequentiam sibi imminere, licet perire, ac in æternum damnari.

CAPUT XXVI.

De impedimentis matrimonia dirimentibus, sive irritantibus, & nulla facientibus.

172. UT horum notitiam Curati animarum, omnesq; Confessarij ob casus sæpè contigentes, & sibi familiarem faciant, & suis subjectis benè inculcent; summam impedimentorum, cum brevi declaratione subijcimus.

Error, *conditio*, *votum*, *cognatio*, *crimen*.
Cultûs disparitas, *vis*, *ordo*, *ligamen*, *honestas*.

Ætas, affines, si clandestinus, & impos,
Raptavè sit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc socianda vetant, connubia, facta retractant.

1. ERror circa personam, ut cùm pro Rachele obtruditur Lia, persona una pro alia, non autem circa qualitatem personæ, *vg:* si ignobilior pro nobiliori, pauper pro divite contingeret; esset tamen error dirimens, si absolutè nollet consentire in personam, nisi tali conditione affectam.

2. *Conditio* error circa conditionem personæ, ut, si liber contrahat cum servâ, vel libera cum servo propriè dicto, quo nomine venire non debent famuli, neq; coloni, originarij nec adscriptitij glebæ.

3. *Votum* solemne castitatis per susceptionem *vg:* Subdiaconatûs, vel per professionem solennem in religione approbata; sponte emissum. Nam votum coactè emissum non dirimit, nec simplex votum, nisi vota simplicia Soc: IESU.

4. *Cognatio* legalis sive adoptio in Filium, aut Filiam, alibi quidem tantùm dirimit ad gradum secundum inclusivè, at in regno nostro hoc impedimentum vim non habet. *Spiritualis* quæ contrahitur ratione Sacramenti baptismi aut Confimationis, *vg:* inter baptizantem & baptizatum & ejus Parentes, item inter suscipientes seu Patrinos, & susceptam prolem prolisq; Parentes. Inter levantes verò virum & fæminam omninò nulla. Idem tene de Sacramento Confirmationis. *Carnalis deniq; cognatio:* ab eodem stipite proximè descendentium, dirimit usq; ad qvartum gradum lineæ transversæ inclusivè. In primo gradu lineæ transversæ, nemo potest dispensare, ob jus naturæ vetans, in reliquis ex justa causa, potest summus Pontifex; in linea verò recta omnes jure naturæ gradus sunt prohibiti, ac indispensabiles.

5. *Crimen* est triplex, 1mò *homicidium* alterius conjugis per alterum, armis, veneno, consilio vel imperio patratum,

acce-

accedente cooperatione vel conſenſu perſonæ tertiæ: homicida talis impedimento dirimente cum illa tertia perſona contrahere prohibetur. Excipe tamen, ſi cædes tentata ſit, ſed non perfecta, ſeu ſinè intentione matrimonij, vel cum intentione, ſed non ſignificatâ exteriùs, vel non communi conſilio, ſed ab altero tantùm, non dirimit matrimonium; niſi etiam adulterium præceſſit, tunc enim, etiamſi unus tantùm cædem perfecerit altero ignaro, dummodò fuerit intentione Matrimonij, verè dirimit. 2dò. *Adulterium* vivente unius conjuge, per alterum conjugum cum tertia perſona commiſſum, cum mutuo conſenſu de præſenti, vel promiſſione de futuro matrimonio, poſt mortem conjugis; ſed ad hoc impedimentum conſciſcendum requiritur, ut promiſſio ſit acceptata, ut uterq; ſciat alterum conjugatum eſſe: omnis ignorantia vera excuſat ab hoc impedimento, dubitatio non excuſat. 3tiò *Crimen eſt raptûs*, cùm Perſona quævis violenter abducitur, aut libidinis aut matrimonij ineundi gratiâ; duratq; tamdiu impedimentum, quàmdiu rapta in poteſtate eſt Raptoris: ſi ſubindè etiam liberè conſentiat; ex eò tamen pro juſta uxore haberi non poteſt, niſi libertati priùs reſtituatur, & tum demùm benevolè conſentiat, tunc valet Matrimonium.

6. *Diſparitas cultûs*, hoc eſt religionis, dirimit matrimonium inter baptizatum, & non baptizatam, etiamſi cathechumenum & viciſſim. Hæreſis alterius conjugum, impedit quidem cohabitationem, ſi periculum ſit perverſionis, non tamen dirimit.

7. *Vis* ſive gravis metus injuſtè incuſſus irritat Matrimonium in utroq; foro, ſive ab alterutro contrahentium incutiatur, ſive à tertio quopiam. Declarationes hujus impedimenti vide apud Theologos, nominatim *P. Buſenbaum & P. Milunſki*. *Ligamen*, quo quisquis ligatur conjugi adhuc viventi.

8. *Honeſtas*, ſive juſtitia publicæ honeſtatis, ob quam nemo poteſt contrahere cum Conſangvineis illius, cum qua contraxit ſponſalia vel matrimonium tantùm ratum, ſed non conſummavit, ſcilicet ob mortem ſupervenientem, vel ob profeſſionem religi-

oſam

osam, vel aliam ob causam, vnde nemo potest ducere filiam ejus, cum cujus matre sponsalia contraxerat, vel matrimonium ratum habuerat, & vicissim: neq; sororem sponsæ: neq; fæmina nubere filio, cujus Patri spoponderat, ratovè tantùm matrimonio se junxerat, ejusdem fratri: si tamen vel sponsalia fuerunt irrita ob defectum consensûs, vel mutuo consensu dissoluta, hoc impedimentum vim non habet. Aliàs si ex sponsalibus tantùm, sed veris, ac legitimis oriatur; impedit tantùm in primo gradu: si ex matrimonio rato, usq; ad quartum; oritur deniq; etiam ex matrimonio clandestino.

9. *Ætas* cujus defectus in mare putatur ad annum 14. in fæmina ad 12. nisi malitia suppleat ætatem: hoc est, doli & Officij maritalis capacitas, juxta prudentûm arbitrium.

10. *Affines*, ob hoc impedimentum non potest ducere in uxorem ullam, ex consangvineis primæ uxoris suæ, usq; ad 4tum gradum superstes maritus: nec Relicta nubere ulli, ex Consangvineis prioris mariti, usq; ad quartum: si autem hæc affinitas contrahatur per copulam illicitam, non extenditur ulteriùs; quàm ad secundum gradum inclusivè *vg:* fornicatus cum matre, non potest ducere filiam, neq; nepotem, neq; sororem, neq; amitinam, consobrinam, multò màgis germanam; idem existima de fæmina, quòd non potest nubere fornicatoris fratribus, amitinis, sobrinis, germanis.

Maritus peccans cum sorore vxoris suæ, non tantùm germanâ, sed etiam amitinâ & sobrinâ, non potest ampliùs debitum à sua conjuge petere ante dispensationem, quàmvis possit, & teneatur reddere.

11. *Clandestinus* cùm deest assistentia proprij Parochi, alterutrius sponsorum, vel alterius Sacerdotis habentis potestatem à proprio Parocho, & duorum ad minimum Testium, quorum nomine recipi possunt fæminæ; atq; pueri modò rationis compotes. Vagabundi possunt contrahere coram quovis Parocho, vel si alteruter Sponsorum sit vagabundus; tenetur

tamen

tamen Parochus diligenter de eorum conditione inquirere, & petere licentiam ab Episcopo assistendi talibus matrimonijs, aliàs validum quidem erit matrimonium, sed Parochus graviter peccabit.

12. *Impos* Ob frigiditatem, vel naturæ aliud vitium, quæ si sint perpetua, perpetuum efficiunt impedimentum: *si temporanea vg.* ex morbo, aut diaboli malignitate, mediantibus veneficijs, ideòq; si antecedat matrimonium, tamdiu matrimonium contrahendum sub valore impedit, quamdiu durat. *Si superveniat* matrimonio rato; non dirimit. De rapta muliere dictum n. 5. verbo *Crimen.*

CAPUT XXVII.

Praxim publicandi Bullam Cænæ Domini Feriâ 5tâ magnâ insinuans.

173. NAywyższy Pasterz Kośćiołá Bożego dnia dźisieyszego zwykł wyklinać wszystkie Heretyki, y złych Katolikow, ktorą to klątwę nakazuie weszystkich kośćiołach rożnych czasow, osobliwie dźiś publikować, ato dla informacyi wiernych, żeby wiedźieli, iáko ostrożnie poczynáć sobie maią, ażeby w pomienione klątwy niewpadali.

1. Wykliná tych, ktorzy czytaią księgi Heretyckie, bez dozwolenia zwierzchnośći kośćielney wyraźnego, y tych ktorzy Heretykow bronią, y pomocy dodawaią, tákże Schyzmatykow, y tych ktorzy się wyłamuią z posłuszeństwa náywyższey Stolicy Rzymskiey Pasterza.

2. Wykliná y tych, ktorzy się powadze, y mocy náywyższe-

go Páſterza Kośćiołá Bożego ſprzećiwiaią, iákowi ſą ći, ktorzy od ſentencyey iego, ad Concilium appelluią, ktorzy Liſty od Stolice Apoſtolſkiey dane fałſzuią, ktorzy ludźie iakieykolwiek kondycyi y ſtanu do Rzymu idących ex voto, iáko to Pielgrzymow, ábo ztamtąd powracaiących biią, ranią, kaleczą, ábo inſzym ſposobem onym ſzkodzą ábo do tego pomoc, rádę, y fawor daią.

3. Wyklina y tych wſzytkich, ktorzy nowe cłá w źiemiách ſwych, niemaiąc ná to zupełney władzy, uſtawiaią, ábo onych aukcyą czynią.

4. Wykliná y tych, ktorzy dodaią zbroi, oręzá, kul, prochu, ołowiu, konopi, żelaza y wſzelakich woiennych rynſztunkow, y innych materyi do tego ſłużących Turkom, Tatarom, y innym nieprzyiaćiołom Kośćiołá Bożego; imienia Chrześćiańſkiego, oraz y tych, ktorzy ſekreta Rzeczypoſpolitych Chrześćiańſkich dlá informacyi nieprzyiaćiela wydaią, ná ſzkodę y zgubę Chrześćian.

5. Wykliná y tych, ktorzy kaleczą, ranią, zábiiaią, w więźieniu trzymaią, ábo *hoſtiliter* traktuią Kardynałow, Patryarchow, Arcybiſkupow, Biſkupow, Stolicy Apoſtolſkiey Legatow, álbo ich z ſwoich Pańſtw, Dyeceſyi, z ziemie, y mieyſc wyrzucaią, y tych, ktorzy do tego ſą pomocą, radą y faworem.

6. Wykliná y tych, ktorzy udaiących ſię w ſprawach ſwych do Stolicy Apoſtolſkiey ranią, znieważaią, kaleczą, zábijaią, ábo rozbijaią ná drogach, y tych, ktorzy do tego ſą pomocą, y do exekucyi liſtow Stolicy Apoſtolſkiey, ábo inſzych expedycyi ſą przeſzkodą.

7. Wykliná Sędźiow, ktorzy kośćielne y Duchowne oſoby krom dyſpozycyi prawa duchownego, do ſwego ſądu poćiagaią, ábo poćiągáć dopuſzczaią, ktorzy wolność kośćielną dopuſzczaią znośić, wyniſzczać, śćiſkać, z kąd Kośćioł Rzymſki, ábo ktorychkolwiek Kośćiołow prawa iáwnie, ábo potaiemnie ćierpią *præjudicium.*

Wykli-

Wykliná y tych, ktorzy dobrá duchowne Stolicy Rzymſkiey Apoſtolſkiey, y ktorychkolwiek uzurpuią, iáko to dźieśięćiny, ábo powinnych penſyi nie płacą, fundacye, zapiſy, y wſzelkie prawa Kośćiołom, álbo ich oſobom ſłużące zátrzymuią, y onych wydáć niechcą.

Ná oſtatek wſzytkich Herétykow, Lutrow, Kalwinow, Nurkow, Aryanow, Schyſmatykow, y iákieykolwiek Sekty Herezyarchow wykliná, czartu w moc podaie.

CAPUT XXVIII.

Praxim expediendæ Inquiſitionis, & Teſtium examinis declarans.

174. Cum in jure magna ſit vis Teſtium, & per eos efficaciſſima, litesq; planè dirimens habeatur probatio, præſertim, ſi eorum examen legitimè reperiatur expeditum; ideò nè in hujusmodi Commiſsionibus, & nomen æſtimatiovè Commiſſariorum vapulet, & partes gravem, ob illorum imperitiam, ſumptuum patiantur jacturam; litesq; per conſequens, propter iteratas Inquiſitiones, immortales reddantur; omnibus & ſingulis ad præmiſſum Officium deſignatis, ſequentes regulas proponendas decernimus, & eas manuteneri mandamus.

1. Exhibitum ſibi authenticum, legitimi ſuperioris inſtrumentum accipiens Commiſſarius, ſemel, & iterum illud relegere debet, ut probè intelligat, à quo? ad cujus inſtantiam? contra quem? in quâ cauſâ committitur negotium: debet enim ſervare expreſſam mandati formam, quia aliàs actus foret nul-

lus C. *cùm dilecta* 22. *de rescrip: Soesius in lib:* 1. *decretal: tit.* 39. *n.* 21.

2. Antequàm ad locum expediendæ inquisitionis sese contulerit, præmittet tempestivè literas innotescentiales; ad videndum & audiendum in tali loco & termino pro parte Actoris vel Rei Testes recipi & jurare, in hac forma.

Oznáymuiemy tym nászym obwieszczeniem, komu by otym wiedźieć należało, á mianowićie NN. z iedney strony, y NN. z drugiey, iż co Vrząd Konsystorski (si per Decretum Officij nostri emanavit Commissio) *vel Iaśnie Wielmożny Im. X. Biskup Wileński* (si directè à nobis) *w sprawie NN. o rzecz NN. z Aktoratu pomienionego NN. toczącey się,* & è contra (si est mutuus Actoratus) *roskazał nám odprawić Inquizycyą; tedy Iá* vel *My temu aktowi dźień N. Mieśiąca N. Roku teraźnieyszego, ná godźinę N. zrána ná mieyscu N. náznáczamy, ná ktorym terminie, áby obie strony ták powodowa* cum suis articulis, *iako zápozwaná* cum Interrogatorijs, ad videndum & audiendum Testes recipi, & jurare: Testes *zaś* ad deponendum secundùm Articulos, & Interrogatoria, prævio juramento, personaliter, legitimè, & peremptoriè *stawáli, tym nászym listem zápozywamy.* Dan: &c.

3. Literas hujusmodi debet partibus insinuare & ad valvas Ecclesiæ unius vel plurium, prout res postulat affigere, Clericus aut aliquis minister Ecclesiæ, qui nomen, cognomen, Officium, & quòd literas hujusmodi legitimè fit exeqvutus, scribat in ijsdem innotescentialibus.

4. Advertat Commissarius, ad evitandos scrupulos, ut terminus pro juramentis Testium designetur die juridicâ, nimirùm feriâ secundâ, quartâ aut sextâ. *Ianidl: pag:* 116. Examina verò post præstita juramenta, semper continuari possunt etiam die feriatâ.

5. Vigore innotescentialium in loco & termino legitimè constitutus, si commodè fieri potest, missam de Spiritu S. celebret,

vel

vel audiat unà cum Partibus & Teſtibus, petendo Spiritum S. ut actui imminenti gratiâ ſuâ aſſiſtere dignetur: aliàs absq; miſſa, tempore tamen matutino (propter juramenta à jejunis præſtanda) in præſentia Partium, fundet Iurisdictionem; exhibitione & lectione inſtrumenti authentici, & in ejus fundamento, pro termino hodierno editarum, & legitimè executioni mandatarum literarum innotescentialium.

6. Fundatâ jurisdictione annotet Teſtes præſentes partis Actoreæ primò, tum Citatæ, ac Partium contra eos. & dicta eorum, proteſtationes & exceptiones in hac vel ſimili forma.

Coram Me vel Nobis Commiſſarijs vigore innotescentialium, legitimè executioni mandatarum, in loco & termino hodierno, congregatis poſt fundatam jurisdictionem, in fundamento Decreti vel mandati &c: &c: comparentes perſonaliter, vel per legitimum Mandatarium cum mandato Procuræ Partes produxerunt Teſtes. Actorea N. N. N. ad probandum, Citata N. N. N. ad evadendum ſibi objecta; quos ego vel Nos, ſalvis proteſtationibus & exceptionibus Partium contra eos, & dicta eorum, ad Iuramentum admiſimus in hac vg: forma.

Forma Juramenti.

IA NN. przyśięgam Panu Bogu Wſzechmogącemu w Troycy S. Iedynemu ná tym iż, o co będę pytany ná tey Inquizycyi w ſprawie NN. Aktora NN. z Pozwanym NN. o rzecz NN. toczącey śię, tedy mam prawdę powiadać nie mam prawdy w niwczym utaic, á to dla żadnych reſpektow, przyiaźni, nie źápatruiąc śię ná żadne dary lub upominki, od ktoreykolwiek ſtrony, y ná tym, iáko nie ieſtem námowiony, nie proszony, informowany, zkorrumpowany, lecz co wiem, y iáko wiem w tey ſprawie, ták zeznám podług Boga y S. ſprawiedliwośći, niwczym ſumnienia mego nie zawodząc, ná czym iáko ſprawiedliwie przyśięgam, ták mi Boże dopomoż.

§ 7. Videat porro Commissarius, an utraq; Pars sit præsens præstationi Iuramenti: nam sinè præsentia Partis, juramentum & actus totus nihil valet: testimonij enim essentia in juramento, præsente eo, contra quem testes inducuntur, præstando consistit. *L. jusiurandi C. de test.* nisi fortè altera pars legitimè citata, venire pro termino neglexerit, quo casu eam pro contumace declarabit, ac in ejus contumaciam poterit audire juramenta testium. *Cap: 2. ubi Abb. tit. eod. Ianidl: pag: 115. n. 12.* Hoc tamen sciendum, quòd si negotium, de quo sit inquisitio, favorem partium principaliter respiciat, tunc ijs consentientibus juramentum remitti potest, & eo casu testes sinè juramento, sub fide tamen, honore, & conscientia deponere possunt, *per text. in c. tuis, quæst. 39. & ibi Gl: in v. remittatur de testibus. Lud: Engel: lib: 1. tit. 20. & 21. n. 42.* quod locum non habet in Criminalibus, & ubi vertitur interesse Gloriæ DEI, boni Ecclesiarum, communitatis, *&c:* Item dè valore matrimonij, ac ubi proceditur viâ inquisitionis ad cognoscenda delicta & similibus, in quibus depositio testium absq; juramento nulla est.

8. Quodsi Pars comparens protestetur contra actum commissionis, contra testes & dicta eorum, nolitq; auscultare juramenta testium: Commissarius describet Ipsius protestationem in actis; ad examen nihilominùs procedet.

9. Quodsi infirmitatem, aut aliam legalitatem justam opponet, propter quam ad audienda juramenta testium non poterit adesse: detur terminus ad comparendum, vel saltem ad Procuratorem mittendum, cum mandato Procuræ: sciat tamen Pars legalitatem interponens, eam suo tempore juramento coram Officio comprobari, aliàs ad damna alteri parti causata, restituenda teneri.

10. De numero Testium sciat Commissarius, sufficere eos in omni causa duos, aut tres, dummodò sint omni exceptione

majo-

majores, ad plenam probationem; ſi tamen plures Partes vellent inducere, eos non repellat, niſi numerum quadragenarium excederent, effrenatam enim multitudinem Teſtium, jura refrenari cupiendo, non permittunt, hinc inde numerum quadragenarium excedere. *c. in omni c. licet de Teſt.* & *L. ubi numerus ff: eod. Ianidl. pag:* 123. hinc ad ſummum ſeptem digniores, ſi una pars ſeligeret, altera totidem in contra, ulteriori verò teſtium productioni renunciarent, optimum eſſet, niſi magnitudo cauſæ aliud ſvaſerit.

11. Si tamen queruletur Pars, teſtes ſuos non venire, extradat contra eos citationes, imò monitiones, & annotet in actis diligentiam Partis in ijs producendis, dabitur enim ipſi campus poſtea, eosdem adcitandi & producendi, coram Officio: aliàs ſi reſignabit eorum productioni, ampliùs eorum productio non concedetur.

12. Juramenta hujusmodi præſtantur in hac Provincia à Teſtibus Nobilibus ſtantibus, & manu dextrâ pectus tangentibus: ab hominibus verò Plebeiæ conditionis genuflexis coram imagine Crucifixi corporaliter.

13. Præſtitis juramentis Pars, contra quam teſtes producuntur, debet dare interrogatoria Judici aut Commiſſario, non Parti: quæ tamen ſi petita dare recuſaverit, Commiſſarius ipſe debet ea formare, poſitis ob oculos articulis cauſæ ex libello, proteſtatione, alijsq; deductis in judicium. *Lud: Engel: ubi ſupra n:* 46. aliter enim confecta nihil valent. Interrogatoria hæc ſcribat de verbo ad verbum in actu Commiſsionis hoc modo: *Poſt Iuramenta produxit Actor Articulos, Citatus Interrogatoria in tenore ſequenti:* & ſcribat hujusmodi Interrogatoria.

14. His habitis removeantur Partes & Arbitri, ac inſtituatur examen ſingulorum teſtium ſeorſivè, & primò examinabuntur teſtes ex parte Actorea, tum à parte Citata inducti.

15. Teſti inducto proponat Examinator; quàm periculoſum

ſit

sit dicere falsum testimonium: & quòd falsus testis tribus sit obnoxius, *DEO*, Cujus contemnit præsentiam, *Iudici*, Quem fallit mentiendo, *Parti* quam testimonio falso lædit, uti habetur *c.* I. *de crimin. falsi* moneatq; ut saluti animæ suæ consulat deponendo.

16. Testem simplicem doceat primò mysteria fidei, juramentiq; gravitatem, tum eum ad juramentum admittat.

17. Si duo sint Commissarij, unus inquirat, alter notet responsiones testium. Et quidem primò singulorum scribat nomen, cognomen, Officium, ætatem, distantiam loci, frequentationem Sacramentorum, *vg:* quando confessus communicavit *&c:*

18. Magnum Judici præstaret favorem, si adhuc quæreret testem: *Iesli się znosił z innemi świadkami? abo iesli go nauczano? y kto go nauczał? iako ma odpowiadać? ktorey stronie lepiey sprzyia? czy niechce świadczyć z niendwiści ku osobie? czy nie ma swego interessu do tey sprawy? kto go prosił? czy wziął za to iaki upominek &c: &c.*

19. His annotatis exponet testi primum articulum interrogando: quid nam sciat de eo? & unde hoc sciat? an ex visu? auditu? quisnam ipsi narravit? quo tempore? quo loco hoc vidit? vel audivit. Si ex auditu: quæratur, à quo audivit? gravisnè erat Persona, an levis? & ita, unde ille novit? item an sciat benè, an tantùm credit & arbitratur. Sic peracto singularum circumstantiarum primi articuli examine, describet totum ijs verbis, & idiomate, quibus, & quo respondit testis, unà cum rationibus & probationibus à teste depositis, & præleget testi descripta: num ita se res habeat? necnè? potest enim in continenti testis se corrigere, non autem ex intervallo, nimirum post dimissionem ex examine, nisi fortè dicat se errâsse in prima depositione; tunc enim probato errore, poterit admitti, eritq; depositio illius ultima vera, prima falsa, uti habetur in *c.* 7. *de Test: cogendis Soestus in lib:* 2. *tit.* 20. *n.* 41.

20.

20. Examinato primo articulo, examinet secundum eodem modo, tum tertium & alios, usq; ad finem, annotando in terminis testium responsiones, non autem *affirmativè*, *negativè*; cùm hæc faciant difficultatem, maximè si articulus habeat aliquot puncta.

21. Examine completo, imponat testi silentium, nè dicat de his, super quibus erat examinatus: ut caveatur aliorum testium subornatio: & expediatur testis. Alius introductus examinetur eodem modo: & scribantur verba ipsius propria, quæ etsi eundem sensum habuerint cum primo teste, non scribatur tamen taliter: *iste testis respondit ad primum vel secundum, sicut primus*, nam ex tali scriptura argueretur testis de condictamine, & sic posset reprobari à Judice.

22. In actu Commissionis post interrogatoria descripta scribatur sic: *secundùm hæc interrogatoria examinatus est primus testis G. D. NN. citatus, juratus, reducto sibi in memoriam juramento de dicenda veritate, expositoq;, quòd falsus testis &c:* (uti n. 14. annotatum) *Confessus vg: pro Paschate, nulli Parti consangvineus, amicus utriusq;, non deponit causâ amicitiæ, favoris, odij, sed purè propter DEUM, non est informatus, non condictavit cum contestibus, nihil accepit pro testimonio: recognovit & respondit ad primum:* hìc scribet responsionem, tum ponetur ratio &c.

23. Testis (Idem dicendum de Commissario) non debet quidem accipere munera, ut se favorabilem uni exhibeat Parti præ alia: tenentur tamen Partes, tam testes de longinquo vocatos, quàm Commissarium proprijs sustentare expensis, & tam testi, si uno alterovè die immoretur ob hanc causam, quàm Commissario pro rato temporis, & laboris, præter sustentationem, justam providere mercedem: nec hoc dicitur testium aut Commissariorum corruptio, cùm ijs acceptis Comissarius quod æquum scribere, & testis deponere, etiam contra suum teneatur Provisorem: nec pro eo indignationis remaneat locus.

24. Prædictis ita conſcriptis, concludet Commiſſarius inquiſitionem in hac vel ſimili forma: *Quæ omnia in occluſo Rotulo Vilnam vg: remittendo, ei aperiendo diem N. menſis N. Anni currentis coram NN. præfixi, in quo termino ut Pars utraq; ad videndum & audiendum Rotulum aperiri, teſtimonia publicari, in principali negotio definitivam ferri, perſonaliter, legitimè ac peremptoriè compareret, per ſeorſivas citationes, authoritate mihi hâc ſuper re traditâ, injunxi.*

25. Subſcribet ſe Commiſſarius, componet & obſignabit Rotulum, remittens illum per certum à Partibus conducendum Curſorem, cum obligatione, nè ulli tradat, aut communicet Rotulum, ſed directè ad locum deſignatum referat; inſcribendo exteriorem titulum in hac forma.

Rotulus inquiſitionis in cauſa NN. ad inſtantiam NN. contra NN. & è contra, (ſi eſt mutuus Actoratus) *expeditæ, aperiendus die N. menſis N. Anni præſentis, ſi tunc &c: aliàs &c coram VV. Officio Conſiſtorij Vilnenſis remittitur vg. Vilnam*

26. Poterit etiam iſte Rotulus Parti expedienti inquiſitionem, ut pro termino præfixo referatur ad locum debitum, reddi: quod in his Partibus habetur in uſu. Citatio verò Partium ad aperiendum Rotulum concipitur hoc modo.

My niżey ná podpiſie wyrażeni Kommiſſarze, oznáymuiemy tym náſzym zapozwem, iż po odprawioney w ſprawie NN. z iedney, á zdrugiey ſtrony NN. o rżecz w dekrećie (ſi Commiſſio peragitur ex Decreto) *vel w Inſtrumencie Iaśnie Wielmożnego Imći &c: wydanym wyrażona, kommiſsyi, onę zapieczętowaną do urzędu* (vel aliàs &c:) *odsyłaiąc, termin otworzenia oney dźien N. Mieſiaca N. Roku N. ná mieyſcu N. náznaczyliſmy: ná ktorym terminie, áby obie ſtrony, tak powodowa, iáko zápozwaná ad videndum & audiendum aperiri Rotulum inquiſitionis, ulteriorem in cauſa proceſſum, audiendamq; in principali negotio ſententiam definitivam Vilnæ coram Officio, vel aliàs &c: perſonaliter, legitimè, & peremptoriè: Stanowiły ſię, powaga*

Vrzę-

Vrzędu Iáśnie Wielmożnego w Bogu Náyprzewielebnieyszego Ieg mośći Xiędzá Biskupa Wileńskiego zápozywamy Dan: NN. Anno, Mense, die NN. N. &c:

Citationes hæ per executorem, uti innotescentiales supra n. 3. debent Partibus tradi, & unà cum instrumento Commissionis authentico, ac innotescentialibus Rotulo includi &c: &c:

CAPUT XXIX.

De observatione Constitutionum Synodalium.

175. HAbetis jam Fratres dilectissimi, probè exploratum, præsentis congressûs finem, in quo, & luctuosam pestiferâ extinctorum lue, Fratrum nostrorum deflevimus stragem, & pijs eorum Manibus, devota exolvimus suffragia, & hostili contaminata labe renovantes Sancta Sanctorum, novam Ecclesiasticæ Hierarchiæ læti spectavimus faciem: satagendo pro viribus Nostris, ut & quod perierat, sedulò requiri, & quod abjectum reduci, & quod confractum alligari, & quod infirmum consolidari queat, mediante hac sanctâ Synodo, & in ea, prævijs maturâ deliberatione ac consilio, emanatis; debitè &legitimè publicatis Constitutionibus, quid amplius Nobis faciendum restat,nisi ut earum commendemus,& inculcemus obsevantiam. Quocirca geminamus primò verba Doctoris gentium. *Ad Gal: 6, Quicunq; hanc regulam secuti fuerint, pax super illos & misericordia, & super Israel DEI.* Tum demum authoritate Nostrâ Ordinariâ, & respectivè in casibus contingentibus Apostolicâ, ut ejusdem Sanctæ sedis Delegatus, universam Diæcesim Nostram in DEI nomine, tenore præsentis decreti strictè & in virtute S. obedientiæ obligamus, quatenus omnes

& ſinguli, ad quos pertinebit, prædictas Synodi hujus conſtitutiones, cum eo obſervent fervore; nè adjunctarum ijs pænarum habeatur locus: uno contextu requirentes, ut haſce earum pagellas, ſinguli procurent, illas & ipſi frequenter, præſertim in Decanalibus congregationibus relegant, & populum concernentes, publicè illi denunciare non omittant; quas ubi cum Synodo exoptato concludimus fine, eas Sanctiſſimo Domino Noſtro D. Clementi XI. Salvatoris IESU Chriſti in terris Vicario; ut Sanctæ Sedis authoritate immutentur, corigantur, emendentur, aut ſi ſuæ placuerit Sanctitati, approbentur, debitâ cum reverentia, & plenâ reſignatione ſubijcimus.

CONSTANTINUS
Epiſcopus mp.

SER-

SERMO PASTORALIS.

Illustrissimi Excellentissimi ac Reverendissimi Domini D. Loci ORDINARIJ Vilnensis &c: &c.

Post missam in Synodo solemniter celebratam ad initium primæ Sessionis Habitus.

Stetit IESUS in medio Discipulorum & dixit: Pax Vobis. *Ioan*: 20.

LUstra sex qui jam peregi, tempus implens indigni mei Præsulatûs, quem inter tot, & tantas iniquitates temporum, adversitates Fatorum, contradictiones hominum sustinendo, sicut me subinde tædebat vivere, ita oportuit non semel mori. Ecce miserante æternâ bonitate Divinâ, ex omnibus illis eluctatus, congregatis hodie in unùm ad præsentem Synodùm, Venerabilibus Fratribus, & Filijs Charissimis sto adhuc in

medio Veſtrûm, vivus, an redivivus, poſt iteratos meæ mortis rumores;& voce Paſtoris Paſtorum vos compello: *Pax Vobis.*

Hæc eſt illa pax, quam Dominus noſter à morte redux ad vitam, ratificavit, & confirmavit, quam priùs morte ſuâ & ſangvine ſubſcripſerat, atq; obſignaverat; imò quam vix primùm natus, mundo per Angelos pacis promulgaverat: *In terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Meminiſtis credo illius vocis harmonicæ, quæ non ita pridem ſerenabat æthera, mulcebat pectora, cælo terras miſcebat, & permutabat. Hæc ipſa, aut ſaltem illius Echo, poſt elapſũ menſem veſtris hodie reſonat in auribus, cùm Ego in hac ætate, parvulus adhuc meritis, infans etiamnum eloquio, unctus tamen & Chriſtus Domini vocationis Officio, in medio Veſtrum conſtiti; atq; ingemino: *Pax Vobis.* Excipit illicò lætiſſimis acclamationibus hoc jubilum S. Greg: Nazianz: *O chara pax! O dulcis & res & appellatio, quæ bonum es ab omnibus laudatum, ſed quod pauci cuſtodiunt!* Profectò bonum, quo vix ullum melius, imò bonorum optimum, etiam Ethnici vatis ſuffragio: *Pax optima rerum,* quas homini noviſſe datum eſt; & Magni Auguſtini oraculo: *nihil eſt aliud vita beatæ, quàm pax æterna;* æternitatem ſcilicet in mortali vita auſpicatus eſt, qui pacem cum DEO colit, cum proximo curat, in ſe ipſo, ac ſecum tuetur, & ſolicitè conſervat. Quid enim optabiliùs, & beatiùs, quam DEUM habere benevolum, & faventem hominem nullum infenſum, ac offenſum, ſe ipſum ſibi quietum, atq; tranquillum experiri, quod ſat clarè S. Leo Papa explicat. *Tunc eſt vera pax hominis, & vera libertas, quando & caro animo judice, & animus DEO Præſide gubernatur.* Quod ſi cupiditates rationi ſubijcere, affectus ad legem Domini componere non cogitamus, fruſtra jactamus verbis *Pax, Pax, & non eſt Pax;* quia ut ait Propheta: *non eſt pax impijs, dicit Dominus.* Vera ergo Pax, nonniſi ſicut roſa de ſpinarum haſtis erumpit, ſicut favus Samſonis in dentato diſcerpti Leonis rictu, ab armatis aculeo apibus elaboratur, ſic nemo, niſi bellator & victor

victor, pacem veram obtinuit, Pax bello paratur. *Pax nimirum, quæ à DEO venit, non inermis est, sed bellicosa, debellans peccata*, ait S. Hieronymus, & doctus Sylveira, addit reflexè: *nisi gladius præcesserit qui desecet vitia, pax non sequitur.*

Ad Togatum quendam Conventum, ad Comitium pacificum vos convocatos esse putatis Fratres Charissimi? non fallimini; convocati enim estis Pastorali bucciná ad prælium Domini Exercituum, omnis sacer populus sicut vir unus. Bellum vobis impero, cùm pacem anuntio; oleam pacis ostendo, sed ad lauros Martis, & sudore multo, & Sangvine rigandas voco. Nec tamen, sive nomina confundo, seu res perturbo. Quis mitior Agno, qui coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum, cùm duceretur ad victimam. Idem tamen, ut tolleret peccata mundi, ceu durus Præliator in terram irruit: ex ore suo non blanditias, & lenitatem; sed gladium ancipitem, & bis acutum evibravit. Ille, qui nominatus est, Princeps Pacis, & Pater futuri sæculi, ille qui ab Apostolo Pacis incarnatæ (ipse enim est pax nostra) titulo salutatus est, Ille inquam de se ait: *non veni pacem mittere sed gladium*; & quasi non satis esset ferrum in cædes, & internetionem stringere; flammis etiam non abstinuit, quin grassaretur: *ignem veni mittere in terras!* Cum Moyse proinde hominum omnium mitissimo, hodie concitor; ut vos excitem. *Qui Domini est, jungatur mihi*; quicunq; se in Clerum, sive sortem Domini vocatum agnoscit, qui zelum gloriæ ejus profitetur, qui Ovium ejus integritatem, atq; salutem, suo pectore, suâ annonâ, id est vitâ, debere se tueri intelligit, jungatur mihi, mecum societ curas, jungat sensus, conatus omnes, & promptam voluntatem intendat, & pertranseundo à porta, ad portam, ab ingressu præsentis Synodi, usq; ad exitum, gladium acutum in utramq; partem vibret, & stringat in corda inimicorum Regis, interficiat omnes peccatores terræ, id est peccata, quæ dominantur in plebe, abusus, qui irrepserunt in Ecclesia, consvetudines pravas, quæ vim legis sibi arrogant, & præscri-

scribunt. En Fratres Charissimi hostes nostri, quos præsenti prælio vincere,atq; profligare debemus. Hostes nostri, ut præcavet S. Bonaventura sunt triplices. Bellum quoq; nobis cum ijs pariter triplex, scilicet Domesticum, Civile,& Campestre gerendum est. Primum cum Carne; civile cum tentatione mundi; campestre hostile cum Dæmonibus. Hostes nostri sunt, qui DEO, ac Domino nostro hostilitatem jurârunt, in eamq; conjurârunt. Non putate à me indigitari tantùm Diffidentes ab Ecclesia in articulis fidei, atq; ita, aut in SSS. Trinitatem blasphemos cum Mahomete, aut Messiæ Christi Divinitati rebelles Judæos, aut Divinitati VERBI infensos cum Ario, vel Processioni Spiritûs S. cum Photio, vel Sacramento Altaris cum Calvino, vel Sanctorum invocationi, meritorumq; justificationi cum Luthero, vel sedi Apostolicæ, & Vicariæ DEI in terris potestati, perduelles omnes in unum. Bellandum quidem cum omnibus istis, gladio Verbi DEI, non quidem læviagto, & expolito ad splendorem per eloquentiam (quanquam nec hoc illaudabille est, ubi esse potest) nec artificiosè vibrato, sed animosè districto; in Virtute Spiritûs, & boni exempli, atq; irreprehensibilis conversationis, ut nullus adversariorum possit quidquam mali dicere de nobis. Quod dignè fit, si opus facimus Evangelistæ, bene vivendo, bene docendo, moribus & verbis instruendo, sicut ipse Magister noster (ut legitur in Actis Apostolorum) *qui priùs facere cæpit quàm docere.* Sunt porrò alij, sunt magis noxij, ijq; longè frequentiores hostes, crimina scilicet Christianorum, ut nulla immanior bestia est, legis, ac professionis suæ oblito Christiano. Hæc dum longè latèq; porrecta intueor, infinitam multitudinem, sicut Stellas cæli, quas numerare nemo potest, aut arenam in littore maris, videor mihi videre, & cum Prophæta exclamare Oseæ 4: *non est misericordia, nec scientia DEI in terra, maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt, & Sangvis, Sangvinem tetigit.* Infernales istæ copiæ, in tantùm excreverunt,

ut il-

ut illis, non pagi, non oppida, non urbes, non loca ulla sufficiant, omnis hominum ætas, omnis sexus, omnis conditio, omnis status suis sceleribus in Deum armatur, atq; insolescit. Incipiunt simul sapere, simulq; peccare pueri, pergunt adolescentes, non cessant juvenes & viri, senes pleriq; priùs vitam, quàm arma in Deum deponunt. Nec virorum tantùm istâ ferociâ plenus est mundus, penetrat etiam ad molliorem, & ad vitia procliviorem sexum. Quid dicam de alijs statibus, & conditionibus? Finem non habet potentiorum superbia, infirmorum livor ac malitia, inter pares odia, ac immortales exercentur inimicitiæ; cupiditas non expletur rapinis, ac usuris; ebrietas post tot fortunarum, virium, vitarumq; naufragia, non relinquitur; adulteria, incæstus, & ejusmodi fædissima commercia, pudorem ferè omnem, metumq; exuerunt, dilatarunt os suum in Cælum, posuerunt blasphemias, atq; perjuria. At castra Domini Exercituum, & Sacra militia Clericalis, proh dolor! hæreditatem, ac possionem Domini sui vastari, atq; pesundari, id est animas pretioso Sangvine Divino comparatas, scelerum atrocitate, æternùm patitur interire! Audite ergo tâles, ad quos spectare dignoscitur, gravissima maximi Pontificis Gregorij M: exprobratio: *Ecce mundus Sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe DEI rarus valde invenitur operarius, quia Officium quidem Sacerdotale suscipimus, sed opus Officij non implemus; fructus quippe Ecclesiæ in stipendio quotidiano percipimus, sed tamen pro æterna Ecclesia minimè in prædicatione laboramus. Pensemus ergo, cujus damnationis sit percipere mercedem laboris, pensemus cujusnam apud Deum sit criminis, peccatorum pretium manducare, & nihil contra peccata prædicando agere, pensemus qui unquam per lingvam nostram conversi, qui de perverso suo opere nostrâ increpatione correpti, pænitentiam egerunt? Quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit? quis avaritiam, quis superbiam declinavit?* Quasi diceret, ecce clericalis militia, ecce Castrorum acies ordinata, pro Ecclesia, & DEO excubat, seu

excubare se dicit, stipendia adnumerata singuli recipiunt, disciplinâ militari omnes imbuti sunt, & tamen arma rubigo consumpsit, aut longa desvetudo inutilia reddidit. Sunt arma, sunt viri, sunt Castra, sunt milites, Inimici nihilominus DEI vivunt. Vivunt, & confortati sunt, & multiplicati, cum grandi nostro opprobrio, & confusione.

Atq; utinam hostilitas in Deum armata, in populis tantùm sæculoq; subsisteret! utinam plebem tantùm profanam, in Sanctum Sanctorum Dominum incitaret, ac secum raperet! Illud atrociùs est, quod nec sinè uberrimis lacrymis, nec sinè bile, ac vehementi cordis stupore eloqui possum. Illi ipsi, qui à Domino in socios belli electi, corporis ejus stipatores, lateris custodes constituti, ejus cælesti annonâ enutriti, ejus stipendijs ditati, ejus armis instructi, sunt illi inquã, qui se Sacramento fidelitatis obstrinxerunt, *Filij Ephraim intendentes arcum, conversi sunt in die belli:* Et quod Moyses simili gemitu deplorat: *Incrassatus est dilectus meus, & recalcitravit; impingvatus, dilatatus, dereliquit Deũ Factorem suum, & recessit à DEO Salutari suo:* idest Sacerdos, qui sacer veluti Dux, populis, ad expugnanda vitiá esse debuerat & verbo, & operis exemplo, idem ad hostium castra, turpi defectione transfugit: *sicut populus, sic Sacerdos.* Ille otio, & ignaviâ dissolutus emarcuit, ut incurius exterioris honestatis, sic longè magis internæ pietatis, & virtutum culturæ; somno tantùm, & ventri, utinam non veneri! deditus; nesciunt forsan tales, quoniam *corpora* eorum (juxta Apostolum) *sunt membra Christi,* & S. Hieronymo attestante; de nullo peccato legitur dixisse Deus: *pænitet me fecisse hominem,* nisi de peccato carnis, pro quo totum mundum diluvio delevit. *Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti* (ait Spiritus S.) *& ecce totum repleverunt urticæ, & operuerunt faciem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat:* istorum ignavorum veluti describens OEconomiam, quasi visitâsset semiruta, atq; inornata Templa, squallida in suo situ, dispersa sacraria, araneis, pulvere, centonibusq;

nibusq; obsita altaria, atq; in ruinam inclinata, undiq; stillantia ædificia, desertos agros, vacua promptuaria. Verbo, ubi nullus ordo, sed quasi sempiternus horror; neglecta Sacrorum locorum cura, nulla deniq; erga Sancta Sanctorùm reverentia, adeò, ut forsan de nostris temporibus longè ante verè prædixerit D. Chrysost: *olim templi foribus inscriptum erat silentium, nunc autem à foro nihil differt Ecclesia*: Emere quid aut mercari lubet, magis idonea Ecclesia, quàm forum? sæpe enim de his rebus, quàm in ipsis Officinis loqvuntur. Nunc Ecclesia Domus, imò domo aliquâ profanâ magis; nam in Domo quidem Ordo servari solet, hìc verò magnus tumultus, nihilq; à caupona differt, Tanta turba, tantus risus, quantus in foro. Alius, ut otium fugeret, otio deterioribus occupationibus manus, animumq; applicuit; tenet poculum de mane, usq; in profundam noctem, & qui ad vineam Domini conductus est, in vinea Sodomorum, & in suburbijs Gomorrhæ fatigatur à vino, seu ab ignobiliori potu, non recepturus diurnum denarium, sed perditurus cum denario, & substantiam, & famam, & conscientiam. Nossent utinam isti D. Chrysologi sententiam, quâ vitium istud probrosissimum confixit: *Ebrietas in alio crimen est, in Sacerdote sacrilegium, quia alter animam suam necat vino, Sacerdos Spiritum Sanctitatis extingvit.* Hæc scilicet omnium fertile est seminarium, imò radix, quæ Sæpe numero in Corpore subdito peccato, excitat quoq; infamem libidinem sicut Apostolus clarè demonstrat hanc esse legem peccati membris nostris insitam, hanc esse legi Divinæ, atq; rationi oppositam rebellionem.

Affinis luxuriæ luxus, à pace Christi quosdam divellit, & in Perduellium acie constituit: Cernitur enim (ait S. Bernardus) in nonnullis Sacerdotibus, vestium cultus plurimus, Virtutum aut exiguus, aut nullus. S. Aug: hoc quoq; olim jam inculcaverat. *Corporis luxus, id est hominis exterioris ornamenta, quantò magis appetuntur, tantò magis sunt interioris hominis de-*

trimenta. Consentit eidem S. Doctori, ex Grecis disertissimus Isidorus Pelusiota: *Paria, & gemina sunt prorsus, inutili, inaniq; circa vestes ambitione efferri, ventriq;, ac gulæ per voluptatem ancillari.*

Alius quidem, numerata jam dedecora evitando, omnem Solicitudinem, atq; applicationem, ad opes cumulandas transfudit. Subtrahit etiam decoræ honestati, ne dicam cultui Divino, & Decori Domus DEI, quod suæ cistæ, aut visceribus terræ incrementis apponat; non modò Pauperes Domini, seu veriùs Dominum in suis Pauperibus fame conficit, sed etiam se ipsum damnabili conficit jejunio, unde suam fortunam impingvet; Ecclesiæ, & suis subtrahit necessitatibus, unde vel ingratissimæ, ac dissolutæ ex sangvine posteritatis luxum nutriat, vel primo occupantium, ac diripientium, sine ullo metu Bullæ cœnæ Domini illaqueat, & strangulet conscientias. Contra hos justo invehitur Zelo Pius II, Pont: max: *Avari verè nulli, nisi post mortem prosunt.* Salubriùs foret sequi doctrinam S. Aug: *Divitiæ si desunt, non per opera mala quærantur; si autem adstant, per bona opera serventur in Cælo,* sicut & divini præcepti meminisse oportet: *Nolite thesaurizare Vobis thesauros in terra, ubi ærugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in Cælo, ubi neq; ærugo, neq; tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur.*

Advertendum verò est diligenter, bellum intestinum sicuti in Rebuspublicis miserum esse solet, in quo tam sit miser qui vincitur, quàm qui vincit; ita in mundo minori, in unoquoq; nostrûm, nihil tali intestino bello, & feliciùs & gloriosiùs esse potest, cum Spiritualis homo, carnalem subigit, internus homo exernum vincit, homò qui secundùm Deum creatus in virtute Sanctitatis, hominem qui corrumpitur in desiderijs, & concupiscentijs suis castigat, & in servitutem redigit, mortificat, atq; debellat.

Bellum intestinum ansa esse dicitur, quâ bellum externum

attrahitur, caput esse putatur, cui corpus bellorum externorum, facile substruitur. Ego verô, intestinum bellum in se, benè, fortiter, sapienter, ac feliciter gestum, caput esse censeo omnium externarum victoriarum. Sicut enim frustra gladium in extraneum hostem vibrat, qui intra se periculosiorem hostem, ac proditorem habet, & turpe, est Doctori, cum culpa redarguit ipsum; ita postquam interiores in potestatem rediguntur, & omnes in suam militiam ordinati fuerint, in suam etiam potentiam, copiasq; recensiti, nullus Omnino externus sit, licet potentissimus, validissimus, & ferocissimus, non formidabitur. Hoc Propheta dicebat; *flemus simul, & quis est Adversarius meus, qui noceat mihi.*

Sunt præterea nobis,& bella socialia, quæ pro socijs proximis secundùm Deum,pro ovibus inquam nostris gerere debemus obsistendo calamitatib9 temporum,quæ eos premunt,obsistendo inquam opportuno, cum adest auxilio, consilio, solatio, sive vivant, sive periclitentur, & ægrotent, sive moriantur, nostro subsidio non egere non possunt. Bellum nobis sociale, pro miseris, & pupillis, pro afflictis, & oppressis, contra potentes Exactores, Raptores; qui Sangvine, & lacrymis Pauperum vescuntur, qui devorant plebem, sicut escam panis. Bellum est contta eos, qui bona Matris, & sponsæ nostræ Ecclesiæ invadunt, rapiunt, diripiunt, usurpant, & retinent. Bellum tamen illud, defensivum esse debet, non offensivum; Civile etiam, cum civilitate, ac mansvetudine Domini nostri IESU Christi gerendum, qui in tali apud hortum Getsemanicum bello, allisit quidem, & prostravit ad terram, sed non mactavit; aurem etiam quam Petrus acinace suo resecavit, clementissimè restituit, maluitq; ipse occumbere, quàm noxam ullam suis Adversarijs, in vita, sanitate, & honore inferre.

Intellexistis ex hactenus dictis, Bellum nostrum multiplex, & unum, quia perpetuum: *militia est enim vita hominis super terram*, hominis maximè DEO dicati, seu Sacerdotis. Bel-

lum esse nostrum, contra potentissimos hostes, aut pauciores, aut debiliores, quia & Dæmones militare nomen sibi arripiunt, ut in Evangelio cum interrogaretur, *unus quod tibi nomen?* ille ait, *legio:* & peccata juxta Origenem, *vires hostibus præbent.*

E contra, adsunt Angeli Socij, adest Christus Dux, & hortator, unicum restat, ut ad hoc bellum armemini. Porrigit gladium contra æternum hostem, sive perfidias, sive hæreses, sive crimina sæculi, Propheta Domini Ieremias, unicuiq; vestrùm, sicut olim Iudæ Machabæo Duci, & Sacerdoti in visu nocturno (nam somnia figurarum sub luce Evangelica evanuerunt) *Accipe* unusquisq; sacerdos, *gladium aureum, gladium Sanctum, in quo deijcies Adversarios populi mei Israel.* Porrigit gladium & hesternus Ensifer Hierosolimitanus, longævus Simeon, quem Sanctissimæ DEI Genitrici Virgini, ita porrexit, ut ejus, & animam stringeret: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Hic est gladius, quem intestino bello adhibeatis in hostes internos, id est in vestras concupiscentias, in vestròs pravos impetus, corruptæq; naturæ passiones stringatis, donec ponatis inimicos Vestros scabellum pedum vestrorum. Porrigo deniq; & Ego, indignus licèt, Propheta Domini, ut Ieremias, & Simeonis inclinatam Senectutem, licèt non passibus æquis insequens, gladium illum, quem non quidem in re, sed in verbo Machabæus senior filijs suis testamento legabat: *Vos ergo Filij confortamini, & viriliter agite in lege; quia in ipsa gloriosi eritis. Retribuite retributionem Gentibus.* (scilicet qui gentiliter in Patrimonium Christi manum extendunt) *& intendite in præceptum legis.*

Hoc eodem stylo obsecro vos, & hortor per viscera misericordiæ DEI nostri, in quibus nos visitavit, & fecit redemptionem; ac spondeo, talibus bellis, non victoriam, non amplissima de Cælo victoriæ præmia, non triumphos, in superno illo triumpho, defuturos. Deniq; totum sacrum cætum Synodalem Doctoris Gentium accommodata Valedictione ultimis alloquor Verbis.

Vos

Vos Scitis, à primâ die qua ingressus sum ad hanc Cathedram, *qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens* DEO, & meæ dilectissimæ Diœcesi in continua Solicitudine, in laboribus plurimis, in tribulationibus, & angustijs, in persecutionibus, & tentationibus, in exilijs in itineribus sæpè periculis ex genere, periculis intra; & extra Patriam, periculis à falsis Fratribus. Vestris in oculis, & coram DEO meo, bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem Servavi, in reliquo spero reponendam mihi coronam jûstitiæ.

Ego scio propter jam inclinatam ætatem meam, Deus autem melius scit, quia ampliùs non videbitis faciem meam, vos omnes, quos ad præsentem S. Synodum frequentes cerno congregatos. Attendite ergo Vobis,& universo gregi,in quo vos Spiritus S. posuit Præpositos, regere Ecclesiam DEI, quam acquisivit sangvine suo. Non in commessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitijs; avaritia, verò quod est idolorum servitus, nec nominetur in vobis, sed induimini Dominum nostrum IESUM Christum.

Et nunc commendo vos DEO, & verbo gratiæ ipsius, qui potens est ædificare, & dare hæreditatem in Sanctificatis, ut sitis perfecti in ætatem plenitudinis Christi, non quibus adhuc ut ait Doctor gentium lacte opus sit.

Quapropter Charissimi, mente integrâ, fide firmâ, virtute robustâ, parati ad omnem DEI voluntatem simus, conservantes fortiter Dominica mandata, in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humilitate, diligentiam in administratione, vigilantiam in adjuvandis laborantibus, misericordiam in fovendis Pauperibus, in defendenda veritate constantiam, in severitate disciplinæ censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum desit in vobis.

Et pax, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras in Christo IESU, cui sit honor, & laus, & gloria in Sæculorum sæcula,

SER-

SERMO

habitus in Synodo Diœceſana

à Perilluſtri, ac Reverendiſſimo Domino

GEORGIO CASIMIRO ANCUTA

Juris Utriusque Doctore, Canonico & Officiali Generali Vilnenſi, Præpoſito Regiæ Capellæ Sancti Caſimiri.

Dedit Talenta unicuiq; ſecundùm propriam virtutem *Mat: Cap:* 25. *V.* 15.

VOcationem Eccleſiaſticam, grande Talentum eſſe, ille forſitan ignorat, qui quantùm in ea, à Cæleſti Rege acceperit? quantumquè ex accepto debeat? non perpendit. Quoscunquè Dominus ad hanc vitæ conditionem, ſtatumquè vocavit, dedit ejs talentum honoris, in plebe ſua collocando cum Principibus populi ſui, ad animarum regimen, & judicium, vocando ſimul Aaron, ad

Offe-

Offerendas hostias placationis, ad immolandum sacrificium benè placens, atq; perfectum, quod nec Angeli præsumunt, multò minùs Reges, aut Principes Terræ, edocti Saulis, & Ezechiæ Regum supplicio. Dedit ejs talentum sufficientiæ temporalis, quin imò, quot eis dedit talenta, sive corporis, sive animi, sive naturæ, sive gratiæ, sive fortunæ, in illius vocationis dotem, tot dotes assignavit. Quis non videt, hoc Talentum unum, æquivalere talentis quinque, duo exsuperare, collectam omnium summam adæquare, siquidem tantis alijs circum vallatur: Dedit unicuique talenta. Sanctus Apostolus Imâ Corynth: 12mò, Divisionem gratiarum, ministrationum, operationum, istam talentorum distributionem vocat: *Alij quidem datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ, secundùm eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Longum esset explicare singula ad captum, summatim attingo aliqua. Ille pollet talento exemplaris modestiæ, atquè Sanctimoniæ, alter morum svavitate, atquè comitate animos hominum sibi conciliat; alius de corporibus hominum genios malos fugat, alius naturali prudentiâ œconomicâ administrat, alius animos hominum dexterrimè tractat, litigia componit, abolet dissidia, pacem restituit; alius sapientiam datam sibi, in sacra Cathedra pro concione, alius pro tribunali pænitentiæ, in excipiendis Fidelium Christi confessionibus demonstrat, alius consilio potentior, alius hortamento; quid hæc omnia? nisi Talenta? quorsum verò omnia, nisi ad vocationem Ecclesiasticam, ritè atquè perfectè obeundam. O quanta talenta accepimus? sed & O quantum? ex hoc talentorum talento debemus? à nemine solum capitale expectatur, duplum ad minimum, à quovis exigitur, qui accepit quinque talenta, totidem alia repræsentare tenetur, cui duo credita, alia duo in lucro adferre, cui unum duntaxat datum est, væ si ex uno, alterum non lucrifecerit! sed

de hoc circa finem. Nunc o Fratres in Christo Venerabiles, illud expendamus, quid est: *Vnicuique secundùm propriam Virtutem?* Non dat Dominus talenta, nisi secundùm Virtutem, & quidem propriam Virtutem, virtus ergo, & virtus propria vera, atque legitima est talenti mensura, tantûmquè quisquè habet talenti, quantùm virtutis. Sicut priùs dantur dentes, quàm panis, digitus quàm annulus, Corpus quàm vestis, manus, & sinus, quàm dona, sic & priùs intenditur virtus, quàm talentum etiam Ecclesiasticæ vocationis. Non dubito unum quemquè vestrûm, virtutem priùs optâsse, quàm Prælaturam, priùs vitæ Sanctimoniam, quàm ejus dignitatem, ac splendorem, priùs gratiam suæ vocationis, quàm fructus beneficiorum; nec in ullum, præposteram illam, quæstûs rationem cadere potuisse, *quærenda pecunia primùm est, Virtus post nummos.* Vobis O Sanctioris Romæ Filij convenit, quod de suis majoribus Romanus scriptor Aurelius maximus, chartis consignavit: *Majores nostri omnia post religionem habuerunt*, Hæret vobis alto in pectore, tenaciquè memoria, oraculum Domini omninò imperiosum: *quærite imprimis Regnum DEI*, de quo alibi, *regnum DEI intra vos est*, Regnum inquam per quod regnat Deus, in animabus vestris, omnes sensus, & membra corporis, omnes potentias animæ, omnes intellectûs operationes, omnes oculorum ictus, omnesquè aliorum sensuum actus, veluti numerosissimum populum, in obsequio continet, & sceptro nutûs sui gubernat, atquè moderatur. Virtus est regnum DEI, quam ille inter suos titulos recenset, *Dominus virtutum, Rex virtutum*, quo titulo magis, quàm regnis omnibus terrarum, ipsoquè regno Cælorum gloriatur, nec enim omnia regna terræ, sine virtute quidpiam sunt aliud, quàm chaos vitiorum, nec ipsum cælum, regnum esset, ac regia DEI, nisi virtutum esset professio, & patria. Quid adhuc uirtus est? est illa lex æterna, quâ sub lege vivitur, est mos gentis Divinæ, est tota ratio & forma in DEO, & secundùm Deum agendi, atq; vivendi. Quid virtus? est dispositio boni

ad Op-

ad optimum, juxta illam legem vivam, quæ eſt ipſe Chriſtus, in moribus ſuis,& actibus;eſt procedere è virtute in virtutē,ex merito in meritum, è bono in melius, virtus diſpoſitio boni ad optimum. Quid deniquè virtus ? eſt conſtans atquè perpetua voluntas, juxta legem, rationesquè æternas, & juxta exemplar DEI Incarnati vivendi. Si virtus eſt voluntas; non igitur erit virtus, illud virtutis naturale ſimulacrum (quo ſæpe ita fallimur) ut ignavos atq; phlegmaticos, mites atquè humiles, prædicemus, arrogantibus adſcribamus magnanimitatem, iracundis & impatientibus zelum, diſſolutis, modeſtiæ limites egreſſis, ſvavitatem morum, atque illam lætitiam, quæ ſolius bonæ conſcientiæ, comes incedit individua; non negaverim equidem virtutum ſemina, in natura inſita eſſe, eaquè exteriores in actiones erumpere, verùm tamen nec ſemen, aut germen è terra pullulans, jam culmum eſſe, aut frugem plenam, ſcintillam jam flammam, aut ignem, nec aliquam inclinationem naturæ, jam virtutem eſſe, ideſt voluntatem agendi, juxta legem, æternasquè rationes,& juxta exemplar DEI Incarnati, illud nobis cælitus à Patre datum, eamquè voluntatem conſtantem, atquè perpetuam. Rurſus ſi virtus conſtans eſt voluntas ? excludatur meritò à Virtutis Nomine, illa temporanea bonitas, quam, quis vel inter prima ſtatûs Clericalis aſſumpti exordia, aut certè aliquando, tactus & compunctus, interiùs, Divino admonitu profiteretur, nec tantùm ſimulat, verùm etiam ex animo exercet. Non eſt virtus, brevis quidam impetus bonæ mentis, non vapor ad modicum parens, non fulgur momentaneum, & in ictu oculi evaneſcens fulgetrum. Virtus boni operis eſt perſeverantia, undè parùm refert virtutis, ſi manè tantùm ores, & pſallas, at in decurſu diei nomen Domini, malis moribus blaſphemes, ſub veſperum verò adſaltes vanitati, & voluptati, in earumque gratiam laſcivias. Non incæpta duntaxat, nec interpolata boni voluntas, eſt virtus, ſed conſtans atquè perpetua, non artificio quodam effictā, ac ſimulata, propter oculum Vigilantiſſimi Paſtoris, propter virgam

attendentis Prælati, propter vanam gloriam obſervantis proximi, propter temporale emolumentum (quod illo artificio venatur) ipſius ſimulatoris. Non dantur talenta niſi juxta virtutem, quaſi diceretur, tantùm datur talenti, quantùm eſt virtutis, quidquid enim recipitur per modum recipientis recipitur; quanta virtutis capacitas, tanta & abundantia talenti. Nunquid non acceperat, & Abſolon formam, & Goliath pro ſtatura vires corporis, & Balaam prophetiam, & Achitopel conſilij præſentiam, & Iudas acquirendi induſtriam, & Nabal opes, ſed quia virtus, quæ tanta dona ſuſciperet, & firmo veluti margine contineret, non adfuit omnibus iſtis, meliùs erat talenta enumerata non habuiſſe: ſingulis illorum talenta ſua, versa ſunt in talentum plumbi, aut molam aſinariam, ad collum, quod eos profundiùs mergeret in ſtagnum ſulphuris, & in lacum ignis, omni calamitate redundantem. Veſtram appello experientiam, nunquid non quotidie cernitis, in unoquoquè ſuum talentum, eò ſplendidiùs eminere, quò veriore & majore virtute ſit præditus Talenta in manu virtutis, idem faciunt, quod inſtrumenta; ſed ſi imperitâ, atque ignavâ manu tractentur, quid efficient? omninò nihil: ſumat verò Apelles penicillum, Bezeleel cælum & malleum, Apollo citharam, aut eo verior, & dignior David; ô Deus! ô quanta, hinc imaginum venuſtas, ac vivacitas, illinc ex auro & alijs metallis vaſorum ſoliditas, atque pulchritudo, qualis erat arca fœderis, aut admirabilia illa vaſa templi Salomonici, illinc quantum reddit Cithara melos, qualem harmoniam, quantâ aures, animosque mulcet ſvavitate? atqui eadem Cithara, in manibus indocti ſtreperet, idem cælum, atquè malleus otiaretur, idem penicillus monſtra pingeret, & oculorum abominationes. Talentum in virtute, Civitas in monte, lucerna ſuper candelabrum; talentum extra virtutem, civitas in vallem præcipitata, lucerna modio oppreſſa. Quis enim ſine virtute talentum, aut ritè ſuſcepit, aut exercuit graviter, aut fideliter Domino ſuo conſervavit? Numquid non longè ſæpiùs, ille ter-

râ, terrenisquè curis obruit? ille otio, ac ignaviâ ſepelivit, ille prodigalitate, ac erubeſcendis ſumptibus decoxit, ille immoderatis liquoribus, ceu mari fundum non habente demerſit. O imprudentiam! ô indignitatem! ô infidelitatem, atque perfidiam! hoc fuit talenta non accepiſſe ſecundùm virtutem. Reſtat deniquè ut jam explicem, quid ſit virtus propria? nam non qualemcunquè vi talentorum diſtributorum Dominꝰ requirit virtutem, ſèd ab unoquoquè propriam: qui vis ſtatus, quævis poſſeſſio, quævis conditio, peculiarem ſibi habet virtutem, quâ non ſecus, ac quodvis corpus propriâ animâ movetur, ac vivit; non ſecùs, quàm quivis homo, proprio Angelo tutelari ſtipatur, non ſecùs ac juxta Aſtronomorum ſenſum, quodvis ſublunare ens, proprij ſideris influxu vegetatur, atquè diſponitur. Sic Principium eſt clementia, atquè juſtitia, invicem temperatæ, ſive in unum conflatæ; Religioſis ſive Regularibus, ut ſe ad regulam ſuam adigant, atquè conforment, perpetuâ ſui victoriâ, & erga Prælatos competit obedientia: Milites pro omnibus armis, certiùs armat bona conſcientia, ad obviandum periculis pro Eccleſia, & Patria: Mercatores ditat ſua induſtria, timore DEI ſubacta: artificem commendat ſedulitas, juſtitiæ commenſurata, patresfamilias inſtituit cura domûs, ſecundùm Deum; agricolas patientia laboris, & cæli, magis quàm cæleſtium aſpectuum obſervantia nobilitat. An ſoli qui in ſortem Domini, qui in Eccleſiarum regimen vocati ſunt, propriæ atquè peculiaris virtutis charactere, animâ, genio, ſidere, deſtituentur? nequaquam, imò iſta eſt profeſſio, quæ ſicut omnes ſtatus curat, ac gerit in rebus animæ, ſalutisquè negotio, omnis conditionis participat onera, omnis profeſſionis complectitur decora, ita omnibus pariter indiget virtutibus, & quæ diviſa beatos efficiunt, collecta tenet. Quod adoramus in Principibus, veneramur in Religioſis, miramur in militibus, laudamus in mercatoribus, opificibus, & agricolis, in uno ſacerdote, ſuo modo, & ratione debet inveniri; ille enim in ſua Eccleſia Princeps, quô ad vitæ Sanctimoniam,

& ejus professionem, religioso nihilo inferior, non regulâ cujuspiam Sancti Patris, sed Sanctorum Patrum Canonibus adstrictus: ille & militiæ clericali deditus, & pro castris Domini exercituum, contra hostes invisibiles excubat in acie, & talenta ad negotiationem accepit, & artificium illud nobilissimum professus est, de quo Sanctus Hidelbertus: *ars artium est regere hominem, animal semper varium ac mutabile.* Regere autem in conscientia, & in officio Christiano continere, & cum omnium attingat munia, omnium requirit virtutes, sive singulorum, sive universorum, virtus propria non commodatur ab aliquo, ad obtentum, non imputatur per humanum favorem, sed proprio marte, proprijs meritis, propriorum talentorum exercitio, ad gradus, & subsellia Ecclesiæ eluctandum: *virtuti* (ajebat Comicus) *decet niti non fautoribus*; propriam deniquè virtutem uniuscujusquè censeo, quæ tam suo statui & professioni congruit quàm personæ; & sua quemquè vestis, statum à statu, ut nomen & vultus, hominem ab homine, sic propria virtus professionem à professione distingvit, ac discernit. Nemo sanus delphinas sylvis appingit, fluctibus apros, nemo cervos in äere venatur, & è metallorum fodinis volucres laborat effodere, in proprio elemento cujusque rei facienda conquisitio, & in propria virtute, sui statûs talentum exercendum. Nemo retibus arat, aut aratro piscatur, proportionata ad quodvis opus adhibeantur media, proportionatæ ad talentum statûs sacerdotalis, ejusquè Pastorale Officium adhibeantur virtutes. Regere hominem animal semper varium, ac mutabile, in conscientia, & in Officio Christiano continere, est cultûs Divini studium insatiabile, ut colatur, & à nobis & ab ijs, qui nostræ curæ crediti sunt, colatur inquàm ritè, decenter, perpetuò, in Spiritu, & veritate, non verbo tantùm & affectu, sed opere & effectu. Virtus propria est charitas, erga proximum infatigabilis, omnium salutem quærendo, omnium animabus consulendo, nec temporalia, ubi fas est denegando, omnia se omnibus exhibendo. Virtus propria est cir-

ca se

ca se ipsos cautela, & securitas, nihil indulgendo passionibus à-nimi, nihil voluptatibus corporis, nihil vanitatibus mundi, nihil illecebris diaboli, nihil carni, & sangvini, conscientiæ puritatem, propter se, ac Deum, morum, & actionum honestatem, etiam propter proximum conservando, providentes bona, non tantùm coram DEO, sed etiam coram hominibus. Virtus propria viri Ecclesiastici, est æquanimitas? in prosperis, cum hominum favor, temporum felicitas, abundantia rerum, ac DEI adspirat benedictio, nihil per insolentiam, animique resolutionem designando. Virtus demum sacerdotis est, magnanimitas in adversis pro DEO, & Ecclesia, rerum penuriam, temporum calamitatem, hominum odia potentum, ipsius inferni furias, ac insultus, obfirmato pectore perferre. Ea virtus Ecclesiastici viri quintuplex, quæ talentorum quinquè numero correspondet. En vocatio Ecclesiastica, unum talentum, & multiplex, unum ex multis acervatum & in unum conflatum. O grande talentum! quod tantis dignè æstimatur Virtutibus, imò talibus virtutum margaritis: ô grande talentum! quod tanti valet, quanti ipse qui accepit, nam talenti hujus jacturam, Deus sibi, nonnisi ipsius perditoris æterna venumdatione compensat: tanti est talentum, quanti cælum, & quanti Deus in gloria sua, quia hujus talenti recta negotiatione, gloria cælestis, Deusquè ipse paratur, *ego ero merces tua magna nimis*. Dum hæc apud vos dissero, ut ad studium Ecclesiasticæ Virtutis promoveam, quo maximè promoventur, ac incitantur mortalium animi, vivens, ac vivax exemplum omnium,quæ in hanc sententiam dici possunt, Antistes noster talentatissimus, æquè ac virtuosissimus, titulo utroquè Illustrissimus, ob oculos nostros versatur. De ejus heroica anima, quod cælestis sponsus de sua sponsa dixerat fas est etiam prædicare: *multæ filiæ congregaverunt divitias, & talentorum & meritorum, tu supergressa es universas*. Præsidet enim Sanctæ huic Synodo, virtute sublimior, quàm dignitate, & altiores meritorum, quàm honorum gradus emensus, Sanctitatis Nomen

cætui

cætui noſtro impertit, ille ut ad virtutis modum, talenta accepit, quam miramur, ita & ad eandem menſuram, in lucrum Domini expendit, & in eodem modo atquè menſura ad exhibitionem ultimæ rationis conſervat. Meritò igitur ad eandem menſuram, noſtrûm omnium talenta exigit, & imprimis ipſam exigit menſuram, hoc eſt virtutem Eccleſiaſticam, ſummus inter nos utriusquè arbiter, & cenſor, remunerator, & vindex, pro ea ſollicitudine, quâ pervigilat, tanquàm rationem pro ſe, ſuisquè redditurus, hanc Synodum collegit, ideſt univerſale talentorum luſtrum, & virtutis inſtituit arbitrium, ipſe ad explorandam talenti cujusque ſinceritatem, lapis lidius, ipſe ad menſuræ, virtutis inquàm juſtitiam, authentica quædam menſura divinitatis charactere conſignata. Quod enim honoris Divini ſtudium, quem zelum ſalutis proximorum, in Apoſtolis Apoſtoliciſquè viris memoramus, quantam æquanimitatem pro ſe, & magnitudinem animi pro Eccleſia, in ſummis quibusquè primorum ſæculorum heroibus? quantam & integritatis propriæ ſollicitudinem, in liliatis innocentiæ Præſulibus, ut non eadem in uno Antiſtite noſtro niſi intueri nolimus, ac ſuſpicere, manibus ipſis non poſſimus attrectare, illum conſtantis, ac perpetuæ voluntatis in bono, voluit eſſe normam, providentia, cui ad tres ſupra ſeptuaginta annos, hunc animi, hunc Corporis vigorem ſervavit. Meritò ſcilicet utriusque viribus viget, ac valet, cui hucusquè non pes à recto deflexit, non manus ab opere DEI defecit, ac vacillavit. Noſtrûm eſt noſtrûm, o Fratres Chariſſimi! tantæ virtutis ita præcepta capeſſere, ut ſimul exempla percipiamus, ac ſectemur, bonitatem verò æternam, ardentiſſimè deprecemur, ut illud exemplar, quod tam vivum dedit, & tam vivax eſſe voluit, ſæculis majus jubeat eſſe, atque diuturnum. Nos interim poſt tanta exempla, qualia vix priſca tulerunt ſæcula, noſtrum quibus omnino beatum eſt, non perperam nobis, profeſsionem noſtram accipiamus, nequè nomen ejus malè interpretemur, O clerus ſæcularis, quaſi verò ſæculum, & vir-

virtus nihil habeant commune. Sæculares quidem eftis, in fæculo commorando, fed non in fæculo, aut juxta fæculi nequam leges, & maximas converfando. Quid refert (ajt *Tertulianus*) ubi (imò quod in fæculo) fitis, quàm extra fæculum eftis. In fæculo quidem eftis, fed non aliter, quàm Loth manfit in Sodomis. Iob in terra Hus, David cum habitantibus Cedar, Ionas in ventre cæti, Daniel in lacu leonum, ipfe Chriftus inter mortuos liber, ficut rubus ardens in ignibus, absquè nutrimento viroris, ficut lilium inter fpinas, citra violationem candoris, tali ratione, & vos in fæculo eftis, ac effe debetis, quos neque flamma ignis adurat, aut afflet, nec bellua maris, ejusvè fluctus perdant, nec dens leonis, etiam calumniâ fpeciem dentis habente lædat, non fuis illecebris Cedar incolæ pervertant, non ullæ fpinæ faucient, aut lædant: *nolitè* (ajebat Apoftolus) *conformari huic fæculo nequam fed reformamini Spiritu mentis veftræ*; meminiffe enim debetis, vel non ita vocari, fæculares, ut Spirituales (quod vocatione complexi eftis, & ex communi appellatiõe, olim iam audire cæpiftis) aliquando effe defínatis. Novimus à fubacta Afia Scipionem, alterum Afiaticum, alterum Affricanum ab Affrica fuiffe appellatum, Drufum Germanicum pariter à Germania, & à Dacia Decium Trajanum; veftra illa fit gloria coram DEO, & hominibus fæculares, fed à fæculo in vobismet per virtutem Chrifti fubacto, â fæculo fed fub poteftatem DEI, ejusquè jugum redacto appellari, nihil obeft ob promifcuam inter homines manfionem di ci fæculares, fi ipfe Spiritûs Chrifti, quem vos amatis & prædicatis, & regula fit vobis, & claufura. Veniet tempus, & forfitan prope eft, atquè in foribus; quo nec fæcularibus nomen fuum damno, nec Spiritualibus, quin etiam regularibus erit præfidio. Non nominis enim ratio nobiscum inibitur, fed talentorum, non quo quisquè nomine fulferit infignitus, fed quomodo bona Domini fui difpenfaverit? tunc apparebit, quantùm lucri feceri-

mus ex talento, utrum virtus, apud nos, primum ante talenta locum tenuerit, utrum virtus nostra fuerit propria, id est propriè dicta, an quoddam incertum semen, ac diluculum virtutis, utrum propria virtus fuerit, an à majoribus cognatisque per ambitum quæsita; an per favorem alienum imputata, an denique propria statui? an ad eum impertinens ac aliena? Tunc gaudebit quisque de suo lucro, & de adinventionibus manuum suarum, cum talento Ecclesiasticæ vocationis, & omnibus alijs talentis, principale illud comitantibus, demùm videbit Denarium, se Diurnum, comparasse vitæ æternæ.

A
M E
N

ORATIO SYNODALIS

Perillustris Reverendissimi Domini Domini

JACOBI SZCZUKA,

Canonici Vilnensis Præpositi Grodnensis.

Anno 1717. die 5. Februarij tempore Synodi Diœcesanæ habita.

Spectaculum facti sumus mundo & Angelis & hominibus. *Epist:* 1. *ad Corint: Cap:* 4. *Ver:* 9.

SUprà augusta Imperatorum diademata, altiùs excelsis Regum solijs, fulgentibusq; Principum tyaris, vestrum amplissimum Sacerdotij imperium; vestra ligandi solvendiq; in terris Majestuosa potestas eminentiori exposita spectaculo transcendit cuncta mundi fastigia, attingit, imò adæquat cælestis Hemisphærij culmina. Illustrissime Antistes. Illustrissimi, Reverendissimi, Perillustres Admodum Reverendi Domini; Cæteriq; vestris titulis dignissimi Auditores. Eminet hæc Majestas Ecclesiastica tantò superiùs suprà consvetam Regnantium sortem, quantò propiùs, assimilatur Numinibus, *Vos Dij estis, & Filij excelsi*; Vos

inter Deum & populum Mediatores constituti; quorum sacrificijs & mucro sæviens convertetur in vaginam; & efficacissimæ orationis vestræ scuto, adversus ingruentes præsentium calamitatum bellorumq; motus, castra frementia dissolventur. Vos Custodes destinati super muros Militantis in tetris Hierosolymæ, non cessantes inter vestibulum & altare Laudare nomen Domini; Quorum nomina inscribenda in Librum vitæ, cum ejusdem characteris privilegio, ad triumphantem in cælis transferentur Hierosolymam.

O excelsus Regij Sacerdotij honos! o formidanda Angelicis humeris celsitudo! O verè tremendum mundo, Angelis, & hominibus facti sumus spectaculum, dum omnium mortalium oculi in nos reflectuntur, aut ex svavi odore, ac odorifera svavitate exemplaris vitæ mel colligentes, aut ex prava morum licentia germinari spinas & tribulos cernentes. Dignitas profectò Apostolici ordinis vestri vel ex eo maximè veneranda, quod Pastoralis vigilantia, Ecclesiarum Solicitudo, irreprehensibilis vitæ integritas, orbi universo colendam reddat. Sed Spirituum Ponderator, Dominus appendens justitias nostras in statera, invenit nos quandoq; cum Balthasare minùs habentes, unde non aberravero; si præsentium calamitatum, sub quibus tot annos gemimus causam esse censuero, Ecclesiasticorum frigescentem charitatem, torpescentem incura animarum zelum. Quantum spectaculum facti sumus mundo? sagaci inspiciamus mentis oculo, quo apparatu, quo studio idonei efficiamur Ministri constituti regere Ecclesiam DaEI, quam ille acquisivit Sangvine suo.

Percellit nos magnus Gregorius *Hom*: 17. dignâ sanè Pastoralis solicitudinis animadvarsione; *sed quomodo nos vitam corrigere valemus alienam, qui negligimus nostram, curis enim sæcularibus intenti tantò insensibiliores intus efficimur, quantò ad ea, quæ foris sunt studiosiores videmur. Considerate quid de gregibus agat, quando Pastores lupi fiunt.* Hæc ille.

Attendamus, quid ipse salvator ait; verum est, quia excelsis

evexit

evexit nos titulis, iam lucem mundi, iam salem terræ, iam lucernas ardentes appellans monensq; *Matt. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Sed si contraria agimus, commissum susceptumq; onus non adimplemus, pertimescamus Salvatoris oraculum. *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur, cæci sunt, & Duces cæcorum, cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*; facilè hic de parvo exemplo morumq; perversitate loqui, Dominum intelligemus, si hæc strictiùs perpendere non gravemur. Sed quantò huic spectaculo profundiùs inhæreo, tantò majora se offerunt Evangelica Christi æternæ veritatis decreta: *Matt: Cap: 23. Væ vobis quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris patent hominibus speciosa, intùs verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia; à foris quidem patetis hominibus justi, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate.* Imò vereor ne nostrum quempiam sequentia eodem in loco à Christo pronuntiata concernant monita. *Omnia ergo, quæcunq, dixerint vobis servate, & facite, Secundùm verò opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt, alligant enim opera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere.* Quantum verò Angelis spectaculum facti sumus, mentis fideiq; aciem intendamus. O quâm immensam hæ Angelicæ potestates in nostri muneris Officijq; dignitate contemplantur excellentiam? quàm eminens suprà communem mortalium sortem intuentur fastigium, quantis prosequantur nos studijs! Cernunt hi cælestes Cherubini ipsum cælum in nostras transferri manus, eo instanti, quo tremendum incruenti Sacrificij holacaustum dicamus. Nórunt hi ipsum Dominum (*qui est Sacerdos in æternum*) collocâsse solium suum in cordibus justorum, *quorum animæ in manu DEI sunt:* qui pacem ponit fines Ecclesiæ, & frumenti adipe satiat nos. O utinam hisce supernis epulis satiati fiamus templum Spiritûs Sancti, imò cælum in nos transformari sentiamus

amus, cùm cæli Dominum in noſtrum ſinum deponimus! Ipſa quoq; Angelorum agmina ad noſtra miniſteria (vi prolatorum verborum Sacramentalium) cæli relictis delicijs ad aſſiſtendum Domino deſcendere & advolare experimur, & hæc DEI magnalia mediante cæleſtium Spirituum comitatu fieri profitemur. Videte & levate capita veſtra, quantâ vos ſuperi coronârunt prærogativâ? ſpectate quanto Majeſtatis dignitatisq; fulgetis charactere? eum in veſtris præcordijs quotidie reclinatis, cui mare & venti obediunt, quem in utero materno clauſum Præcurſor ſenſerat, quem juſtus Simeon expectaverat, Ille deniq; qui humana indutus carne *lacte modico paſtus eſt, per quem nec ales eſurit, vos replet communione calicis, quo Deus ipſe ſumitur.* Noſtrum eſt inſpicere conſcientiarum latebras in conſpectu Altiſſimi, qui corda novit omnium, utrum correſpondeamus vitæ morumq; caſtimoniâ, tam præcelſum ambientes myſterium, quibus commiſſa hæc eſt æterni fœderis Angelicis tremenda humeris celſitudo. Hæc eſt de cælo fortitudo noſtra, quam ſi condignè gradui noſtro tractemus, non timendum, *quid faciat nobis homo? Nemo enim ſumat ſibi honorem hunc, niſi vocetur à DEO tanquam Aaron.* Hæc magna & auguſta ſacerdotij dignitas, prout cæteras mundi excellit honorum amplitudines, ita ipſam regnantium adæquat, aut ſatiùs ſuperat Majeſtatem. Quandoquidem: *tantò ſuperiùs eſt omnibus, Regnis ſacerdotium, quantum eſt intervallum inter Spiritum & carnem,* aſſerit *Antonius Abbas.* Majores profectò eminentioresq; Regum quisq; prætendere ſolet ſerenitatis titulos, qui liberis imperat populis. At Sacerdotes ipſos Reges regere quis dubitabit? Tot enim quivis ſacerdos numerat obſequio ſibi obligatos Reges, quot à ſupremo Cælorum Rege curæ ſuæ commiſſas habet animas. Jure merito Apoſtolorum, noſterq; peculiari titulo Princeps Petrus hiſce nos extollit verbis *Epiſt: 1 Cap: 2do: Vos eſtis genus electum, Regale Sacerdotium, gens Sancta, populus acquiſitionis.* Neq; hæc ſuprà humanum ambitum ſacerdotij ſublimitas absq; periculo eſſe cenſenda

eſt

eſt. Infernalis ille capitalisq; DEI, & hominum hoſtis, ſub pro-
fanæ mundanæq; deceptionis Splendoribus, vitiorum monſtra
malè cautis hominibus inſinuare conſvevit. Quis non experi-
atur mendaciorum auaritiæq; eſſe fautorem Mercurium, effræna-
tæ iræ furentem Martem, ebrietatibus inſatiabilem Bacchum, a-
liarumq; larvarum ſcelera, authore peccati Diabolo mundo in-
vexiſſe. Non ceſſant hucusq; ejusdem inimici Principis terra-
rum infernales artes, & toti humano generi intentare, & ſin-
gulari aſtu in Eccleſiaſticos ſæviùs aſſurgere, movereq; feroci-
ores inſultus & prælia. Non ignorat callidus ille inimicus
malum ſuperiorum exemplum, originale quoddam delictum eſſe,
eosq; æternæ Veritatis cernens conſtitutos eſſe Adminiſtros, illorum
defectus, profanos mores, vitam ſcandaloſam, & ſi quæ occurunt
vitia, cæteris hominibus malitioſè proponit, imitandaq; ſvadet.
Et quod deteriùs eſt, multis grata ſunt ſacerdotum delicta, ut
ijs excuſent ſua, & ut minuant vitiorum ſuorum facinora, auda-
ciùs exaggerant aliena delicta, & ſæpius malitioſè confingunt.
Neq; tam curioſè eminentiores Eccleſiaſticorum virtutes, bo-
naq; exempla, quàm vitia advertuntur. Et prout hæc pote-
ſtas ſacerdotalis ſublimioris honoris faſtigio excellit cætera ho-
norum culmina, ita ob regiminis difficultatem, immenſosq; la-
bores, ardua eſt, & plena periculi. Ut verò condignè collabo-
remus Evangelio ſecundùm virtutem DEI, perpendamus voca-
tionem noſtram, quàm grande animarum depoſitum, pretio
Chriſti ſangvinis redemptarum manibus noſtris geſtamus. Of-
ferunt ſe nobis certamina cum Hæreſeos belluis, quæ perversâ
doctrinâ magnam Stellarum partem de cælo militantis Eccleſiæ
in luctuoſam egerunt ruinam; debellanda non ſolùm peccatorum
monſtra, ſed etiam orthodoxæ fidei exterminanda ignorantia,
hoſtesq; Eccleſiæ & DEI, veſtrâ vigilantiâ, veſtrâ fidelitate
devincendi.

Animet nos ad hunc Apoſtolici zeli fervorem DEI & Proxi-
mi amor, indefeſſa veritatum æternarum trutina: *ſvavia elo-*

quia Domini super mel & favum, mandatorum DEI, præceptorumq; Ecclesiæ rigor, indispensabilis deniq; vi characteris suscepti strictissima obligatio. Quod si hæc non moveant, moveat timor Judicij gehennæq; æternæ, quia hic sanguis de manibus tuis requiretur.

Compungat mentes animosq; nostros Sancti Gregorij supremi Ecclesiæ Capitis monitum: *Ad exteriora enim negotia delapsi sumus, & aliud ex honore suscipimus, atq; aliud ex Officio actionis exbibemus, ministerium prædicationis relinquimus, qui honoris nomen, non virtutis tenemus.*

Ne quem verò mea hæc offendat oratio, cum ad Vos peculiari respectu hic meus dirigitur sermo mihi quoq; dico, cum me Sacerdotem vobiscum ejusdem characteris agnosco.

Horret animus, pertimescit Spiritûs, dum ad Judæ Apostoli Catholicam Epistolam, Spiritûs Sancti utiq; digito exaratam, convertitur; qui plus impendimus solicitudinis privatis commodis excessibus profanis; taceo inexplebilem quorundam Ecclesiasticorum colligendarum divitiarum aviditatem, publicas usuras, insatiabiles ebrietates, aliaq; sexcenta iniquitatum monstra, præterire non possum, quin sacrum præfati Apostoli textum fideliter referam. *S. Iudas Epist: sua ver* 12. *Hi sunt in epulis suis maculæ convivantes, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aquâ quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales; infructuosæ, bis mortuæ, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones sydera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum.*

Declinabimus euademusq; procul dubio has & similes animadversionum censuras, si sedulò spectemus Illustrissimi hujus congressûs scopum.

Convocavit nos in hanc urbem ad Ecclesiam hanc in Ducatu nostro matrem Optimi Pastoris, paternus & vigilans Apostolicus Zelus, qui cupiens videre sponsam suam sine nævo, in amplissima hujus suæ Diæceseos vastitate, cum Illustrissima sacri

ſui Senatûs aſſiſtentia, ut quæ ſunt debilia, ſtabiliat, quæ minantia ruinam, fulciat; quæ vitioſa reſecet, diſſoluta & defectuoſa ad priſtinum Eccleſiaſticæ diſciplinæ redigat vigorem, ſacrorumq́; Canonum obſervantiam.

Rex qui ſedet in Solio judicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo Prov. 20. Cap: Conſcendiſti Illuſtriſſime Præſul, primusq́; magni Ducatûs Litvaniæ eminentiſſimus Senator, jam dudum ampliſſimis beneficijs tuis cumulatam per triginta proximè annorum curriculum Pontificatûs tui ſplendoribus, & eximijs doctrinis Illuſtratam Cathedram tuam. Certè ſi quid adhuc devium reperibile ſit, intuitu tuo cuncta diſſipaturus.

Sapientia filijs ſuis vitam inſpirat, & qui illam diligit, diligit vitam. Eccleſiaſte Cap: 4. Ver: 13.

Inſpiraſti magne Conſtantine filijs tuis ſapientiæ conſiliorumq́; vitam, per præſentem Illuſtriſſimum congreſſum Synodalem ſicut Aquila provocans ad volandum pullos ſuos & ſuper eos volitans expandiſti alas vigilantiſſimæ ſolicitudinis tuæ. Habes tuo nomini obligatos, tuæq́; Paſtorali authoritati ſtrictiori vinculo addictos, quos ipſe tuis virtutibus, Sanctiſſimisq́; exemplis enutritos conſpicis; jamq́; nos ſingulos ſub tui Præſulei honoris auſpicijs in ſortem miniſterij, & in partem laborum tuorum vocatos intueris.

Quibus quantisq́; conſilijs ex ſtatione Senatorij culminis Patriam ſuffulſiſti; quanto fervore & zelo Eccleſiam (ſtrenuè ejus defenſâ immunitate) protexiſti; taceo ego, ſera & immortalis loquatur poſteritas.

Quem itaq́; ſepticollis Roma, Zeloziſſimum Antiſtitem non ſemel in Urbe Præſentem, ſummisq́; Pontificibus intimum ſolij Aſſiſtentem venerabatur & coluit. Eundem hodie noſter cætus vigilantiſſimum Paſtorem adorat.

Vive tot ſæcula, quot in ãno celebras & numeras Conſtantinos, donec ad immarceſibilem plenus dierum meritorumq́; eveharis coronam.

Aſt quoniam cecidit ſors ſuper Mathiam, & Mathias excelſis

suprà sortem in Republica & Ecclesia fulgens meritis norma Apostolici zeli & victima charitatis factus, omnium voto divinâ disponente providentiâ destinatus Coadjutor, Tuis ille in columis assistat annis; fulciatq; fessos Pastorali solicitudine humeros. Vos verò Almi hujus Capituli sacriq; Senatûs quotquot purpuratos Catones intueor, non deviabo, si vos singulos ut clarissimas ideas toti huic Hierarchiæ Ecclesiasticæ in spectaculum virtutum imitandarum proponam. Quos alios Episcopali cum Senatoria dignitate conspicuos. Alios propter eminentes scientias rarasq; qualitates in prima sydera Ecclesiæ assumptos, alios in Reipublicæ arduis negotijs conspicuos Consiliarios, alios ex Senatoria stirpe; primisq; Regni familijs junctos; Universa hæc par Regnis Provincia spectaculum exemplaris vitæ pietatisq; in vobis colit & intuetur.

In his omnibus Regi Regum, Pastori Pastorum, *à quo omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est descendens à Patre Luminum*; (*Ep: S. Iaco: Cap: 1.*) fiat Laus, Honor, Virtus & Gloria.

Ad M. D. T. O. M. G. B. V. M. S. L.
O. C. H. SS. OOq;. Venerationem

Josephi Stanislai Raszkowski
P. Capon. Cath. Livon. Prof. Juris
In. Eccl. Univ. Et Jesuitd. [illegible]
Volcoviscens. Admin. Eccl. [illegible]

ALLOCUTIO
Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi, Domini Loci Ordinarij

poſt completum ſermonem: *Fratres dilectiſſimi &c:* ex Pontificali Romano, habita in ipſa concluſione Synodi juxta dicta numero: 107.

NOverunt credo dilectiones veſtræ, neceſſitate Canonicæ Sanctionis Conc: Trid: quotannis Synodum Diœceſanam, omninò debere celebrari, ſed quia in hac ſtrictioris Obſervantiæ legis obligatione videtur me diſpenſare, tum juſta conſideratio, extenſæ nimis in longum & latum amplitudinis Diœceſis meæ, ut vix intra quinquennium, ſeu ad minùs triennium illa expediri poſſit; tum ratio provectæ ætatis meæ, & legis naturæ indiſpenſabiliter juxta voluntatem Divinam brevi adimplendæ. Qua propter abſolutâ jam feliciter per DEI ſingularem gratiam præſenti Synodo, omnibus ac ſingulis Charitatibus Veſtris ultimò valedicendo, à Datore omnium bonorum, & DEO totius conſolationis, omnia proſpera vobis evenire ex animo opto, atq; enixè Fraternitates Veſtras rogare contendo, quatenus coram Divina majeſtate, in SS. ſacri-

cijs, tam in vita superstitis, quàm exuti corporis mortalitate, velint meminisse mei. Si quem autem ex vobis, quomodocunq; offendisse contigit, meæ humanæ fragilitali, in charitate Fraterna, ignosci flagrantissimè postulo.

Iam ergo finitis per DEI gratiam feliciter nostris Comitijs Synodalibus, nunc possum jactari ad exemplum Sancti Pastoris, quod sim utiq; Pastor bonus, quia cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ ita, ut paratus sim animam meam ponere pro Ovibus meis, quandocunq; opportuna se offeret occasio.

ORDO ECCLESIARUM & CATHALOGUS UNIVERSI CLERI Diœcesis Vilnensis.

Ecclesia Cathedralis.

Illustrissimi, Reverendissimi, Perillustres Admodum Reverendi Domini Prælati & Canonici hujus Ecclesiæ capitulariter descripti.

Perillustris Reverendissimus D. Petrus Połubinski *Præpositus.*
Perillustris Reverendissimus D. Boguslaus Gosiewski *Decanus.*
Illustrissimus Reverendissimus D. Alexander Horain Episcopus Samogitiæ, *Archidiaconus.*

Illu-

Illustrissimus Reverendissimus D. Mathias Ancuta Episcopus Misinopolitanus, Coadjutor, Suffraganeus, *Custos, Refferendarius M. D. Litv.*

Perillustris Reverendissimus D. Martianus Szaniawski, *Scholasticus.*

Illustrissimus Rerendissimus D. Carolus Pancerzyński, Suffraganeus albæ Russiæ, *Cantor,* Notarius M. D. Litt.

Perillustris A. R. D. Christophorus Białłozor S. Theol: Licent: *Canonicus.*

Perillustris Reverendissimus D. Michaël Zienkowicz Nominatus Suffraganeus Samogitiæ, *Canonicus.*

Perillustris Reverendissimus D. Ludovicus Ogiński Nominatus Episcopus Smolenscensis, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Petrus Karp, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Iacobus Szczuka, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Andreas Wołodkowicz, *Canonicus.*

Perillustris Reverendissimus D. Georgius Ancuta I. U. Doctor, *Canonicus & Officialis Generalis.*

Perillustris A. R. D. Franciscus Gieczewicz, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Dominicus Przecławski, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Christophorus Połubiński, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Hilarius Gintowt, *Canonicus.*

Perillustris A. R. D. Adamus Kiełpiński, *Canonicus,*

Perillustris A. R. D. Ioannes Bychowiec, *Cancellarius Diœcesis.*

Perillustris A. R. D. Alexander Zebrowski S. Theol: & J. U. Doctor, *Archidiaconus Albæ Russiæ,*

Vice-Prælati, & Vicarij ejusdem Ecclesiæ.

A. R. D. Emmanuel Przekopski, *Pænitentiarius* qui & *Vice-Custos.*

A. R. D. Petrus Rozewski, *Concionator Cathedralis.*

A. R. D. Andreas Horn *Vice-Decanus.*

A. R. D. Martinus Kamiński, *Vice-Cantor.*

A. R. D. Andreas Szegsznar.

A. R. D. Michaël Matkiewicz,
A. R. D. Simon Zawadzki.
A. R. D. Simon Gaylewicz.
A. R. D. Simon Dowiat.
A. R. D. Iacobus Arawinko.

Decanatus Vilnenſis.

Vilnæ *Illuſtres Admodum Reverendi Domini Præpoſiti Parochi & Commendarij.*

Eccleſia Parochialis S. Ioannis.	Ioannes Tolſcikiewicz Prothonotarius Apoſtolicus, C. S,
Eccleſia Præpoſitalis S. Petri in Antokole.	Petrus Procewicz *Canonicus, Reg: Later:* S, T, D,
Eccleſia Præpoſitalis S. Stephani	Carolus Ludkiewicz.
Eccleſia Parochialis S. Auguſtini in Zarzecze.	Canonici Reg:BB.MM.*de pænit:*
Eccleſia Præpoſitalis SS. Trinitatis.	Petrus Schenfelt C. S. Magr: Cær: Cath:
Eccleſia Præpoſitalis SS. Nicodemi & Ioſephi.	Michaël Dąbrowſki C. S.
Eccleſia Præpoſitalis S. Mariæ Magdalenæ.	Andreas Szegſznar.

Extra Vilnam Parochiales.	*A. RR. DD. Parochi.*
Ławaryſzki.	Adamus Wyſogird.
Rudomina	*Filia Eccleſiæ S. Ioannis.*
Turgiele.	Andreas Kurczbach.

Nic-

Niemenczyn,
Meyſzagoła.
Altaria.
Kiernow.
Altaria.
Podbrzeźie.
Miedniki.
Rukonie.
Cudźieńiſzki.

Decanatus

Poboyſk.
Szeſzole.
Nidoki.
Zmoydki.
Owanta.
Altaria.
Skiemiany.
Bolniki.
Widźieniſzki.
Malaty.
Inturki.

Illuſtriſsimus Epiſcopus Samogitiæ *qui ſupra.*
Simon Raczkowſki.
Vacat.
Nicolaus Cwieciński. Can: Reg.
Ioannes Przyiałgowſki.
Alexander Deborowſki.
BB. MM. *de pænit:*
Samuel Wiſcicki Can: Reg: BB. MM. *de pænit.*
Vacat.
Ioannes Bychowiec *Cancell: Diœceſanus.*

Poboyſcenſis.

Illuſtres, A. RR. DD. Decanus & Parochi.

Matthias Eygird *Decanus & Parochus.*
Petrus Eymont.
Jacobus Swielewicz.
Chriſtophorus Dowalewicz.
Gabriel Merło Ianuſzkiewicz.
Vacat.
Staniſlaus Moniuſzko Can: Reg: BB. MM. *de pænit.*
Vacat.
Perilluſtris A. R. D. Liberius Glinda Præpoſitus Infulatus. Can: Reg: BB. MM. *de pænit.*
Carolus Merecki.
Florianus Sobolewſki.

Du-

Dubinki.	Petrus Wężyk Ambrozewicz.
Szyrwinty.	Adalbertus Szepiotowski.
Giedroycie.	Nicolalus Sawiniwicz Decanus
Musniki.	Georgius Dackiewicz. (Viln:
Upniki	*Vacat.*

Decanatus Oszmianensis.

Illustris, A. RR. DD. Decanus & Parochi.

Oszmiana.	Perillustris Reverendissimus D. Boguslaus Gosiewski.
Zuprany.	*Vacat.*
Soły.	Stephanus Swirkowski.
Ostrowiec.	PP. Ord: Prædicatorum.
Worniany.	Georgius Kurczbach *Decanus & Parochus.*
Gierwiaty.	Adalbertus Nicolaus Bohusz.
Smorgonie.	Mathias Woronowski.
Cicin.	*Filia Smorgonensis.*
Olszany	PP. Ord: S. Francis: Min: Convē.
Krewo	*Vacat.*
Altariæ 2.	Petrus Matusewicz.
	Stanislaus Baranowski.
Łosk.	Michaël Szwarc.
Traby.	Antonius Wołminski
Altaria.	Martinus Domucewicz. (*C: Pilt:*
Surwiliszki.	*Vacat.*
Narwiliszki.	PP. Franciscani.
Grauzyski.	*Vacat.*

Deca-

Decanatus Swirensis.

Illustris, & A. RR. DD. Decanus & Parochi.

1496 Swir.	Illustrissimus Coadjutor, Suffraganeus Vilnensis.
Altaria 1ma.	Petrus Białłynski.
Altaria 2da.	Adalbertus Bohusz.
Miadżioł.	Carolus Szemioth.
Altaria.	Alexander Kałusowski.
Postawy.	Andreas Szczęsny.
Zadżiewie.	Iosephus Szylf.
1653 Komaie.	Ioannes Bołońdżiewicz.
1459 Łyntupy	Simon Mamulewski.
Altaria.	*Vacat.*
Swiranki.	*Vacat.*
210 Bystrzyca. 210	Stephanus Paszkiewicz.
1640 Michaliszki	Canonici Reg: BB, MM. *de pænit.*
245 Zodżiszki	Casimirus Juniewicz.
Daniuszow.	*Filia Ecclesiæ Solensis.*
1493 Woystom.	Nicolaus Koźioł, *Decanus & Parochus.*
Kurzeniec.	Martinus Bazarewski.
Kobylnik.	Ioannes Kobiernicki.
Kośćieniewicze.	*Vacat.*
Niestaniszki. 1497	Martinus Załoszka.

Decanatus Lidensis.

Illustris Decanus, & A. RR. Domini Parochi.

Lida.	Laurentius Bordyński *Decanus, & Parochus.*

Białohrud.	*Vacat.*
Wawiorka,	*Vacat.*
Dylewo,	*Vacat.*
Waśiliſzki.	Martinus Łuczewſki.
Iſzczołna,	Iacobus Prokopowicz.
Bielica,	PP. Ord. Prædicatorum.
Żołudek	Ioannes Borowſki.
Rożanka	Antonius Narkiewicz.
Kamionka	Baſilius Strutyńſki.
Łackie.	Stanislaus Opielſki.
Nowydwor	Michaël Orzechowſki.
Żabłoćie.	Michaël Grycewicz.
Żyrmony.	Mathias Witkowſki.
Horodna.	Ioſephus Olſzewſki.
Niecieczа.	Antonius Kałuſowſki.

Decanatus Radunenſis.

Illuſtris Decanus, & A. RR. Dni. Parochi.

Radun.	Mathæus Porcik.
Altaria,	*Vacat.*
Eyſzyſzki,	Bartholomæus Hryncewicz.
Dubicze,	*Filia Radunenſis.*
Nacza.	Michaël Ławrynowicz.
Soleczniki,	*Vacat.*
Altaria.	*Vacat.*
Bieniakonie	Dominicus Konopka.
Hermaniſzki	Ioannes Kołakowſki.
Błotno,	*Filia Hermaniſcenſis.*
Trokiele,	Simon Ianuſzkiewicz.
Dworzyſzcze	*Filia Trokielenſis.*

Giera-

Gieranony	Illuſtriſsimus Epiſcopus Samogitiæ. *Vice-Prælatus* (Iacobus Naruſzewicz.
Subotniki,	Illuſtris Ioannes Dabrowſki.
Zygmunci-ſzki.	Petrus Wzorek.
Lipniſzki.	*Idem.*
Iwie,	Vladiſlaus Mackiewicz *Decanus & Parochus.*
Dudy,	*Filia Iwienſis.*

Decanatus Vilkomirienſis.

Illuſtris Decanus, & A. RR. Dni: Parochi.

Wilkomirz.	Antonius Koſſakowſki.
Alt: Towiany	Illuſtriſsimus Suffraganeus Vilnenſis.
Dźiewiałtow	Ioannes Szymborſki.
Sieſiki	Gieorgius Iacewicz.
Pogiry.	Thomas Walentynowicz.
Szaty.	Laurentius Strebeyko.
Zeymy.	Andreas Medekſza,
Kieydany.	Caſimirus Petruſewicz.
Opitołoki.	Caſimirus Surblewicz *Comendarius.*
Remigoła.	Petrus Sacewicz *Perpetuus Vicarius.*
Altaria.	*Vacat.*
Poniewiez.	Staniſlaus Jałgowſki, *Perpetuus Vicarius.*
Troupie,	*Vacat.*
Rogow,	Staniſlaus Januſzkiewicz.
Neoſtadium,	Caſimirus Strawiński *Decanus, & Parochus,*
Onikſzty,	Perilluſtris Reverendiſsimus D. Boguſlaus Goſiewſki
Altaria.	*Vacat.*
Kowarſk,	Thomas Koźiełł.
Kurkle,	Canon: Reg: BB. MM. *de pænit.*

Widźiſzki	*Filia Wilkomirienſis.*
Traſzkuny,	PP. Ord: S. Franciſci min: *de obſervantia.*
Pompiany	PP. Ord: Carmelit: *ant: obſervantiæ.*

Decanatus Kupiſcenſis.

Illuſtris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.

Swiadość	Illuſtris Melchior Bohuſz *C: Livoniæ.*
Szymance,	Ioannes Ziołkowſki *Commendarius*
Kupiſzki,	Michäel Piotrowſki.
Subocz,	Caſparus Chlewicki.
Wobolniki,	Caſimirus Czaykowſki, *Decanus, & Parochus.*
Poſwol,	Stephanus Stangur.
Kryniczyn,	Ioſephus Marćinkiewicz.
Podbirze,	Antonius Ribiński C: S. *Proth: Apoſtolicus.*
Birze,	*Idem.*
Poniewonie,	Laurentius Ralewicz Can: Reg: BB. MM. *de pænit.*
Rakiſzki,	Adamus Ioſephus Fiſzer.
Abele,	Simon Tołwiński.
Krewno,	Petrus Caſimirus Boniſzko.
Duſiaty,	Martianus Koſieradzki.
Sieuruki,	*Capella.*
Juzynty,	Michäel Mazurkiewicz C. Reg: BB. MM. *de pænit.*
Skopiſzki,	Illuſtris Ioſephus Puzyna C: S. S. Theol: licent.
Uciana,	*Idem.*
Uſzpole,	*Filia Vcianenſis.*
Wizuny,	Ioſephus Juſiewicz.
Komayki,	Dawid Podubrynowicz.
Ponedele,	Martinus Goſtkowſki.
Wenuſow,	*Vacat.*
Hanuſzyſzki.	*Filia Abelenſis.*
Poniemonie ſeu Kwerki,	Ord: S. Auguſt: Can: Reg: BB: MM. *de pænit:*

Deca-

Decanatus	Bracłavienſis. *Illuſtris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.*
Hoducíſzki,	Illuſtris Petrus Schenfeltt *Magiſter C. Eccl: Cath:*
Swinciany,	Joannes Neyſtadt.
Altaria,	*Idem.*
Dawgieliſzki	Michaël Urbanowicz.
Lymgmiany.	Caſimirus Gąśiorowſki.
Kołtyniany.	PP. Ord: S. Franc: *Convent:*
Kukuciſzki	Jacobus Węckowicz.
Łabonary.	*Filia Kukuciſcenſis.*
Tauroginy.	Georgius Raximowicz.
Sołok.	Illuſtriſſimus Epiſcopus Hieropolitanus.
Jeźioroſa.	Joannes Tołwinſki.
Dryświaty.	Joannes de Węda.
Bracław.	Perilluſtris A.R.D.Dominicus Przecławſki, C.Vilnen:
Druia.	Perilluſtris Stephanus Dębkowſki.
Ikazń.	Staniſlaus Sinicki.
Pohoſt.	*Filia Ikaznenſis.*
Widze.	Adalbertus Narbutowicz, *Decanus.*
Twerecz.	Thomas Trzeſzewſki.
Miory.	Ludovicus Dziakonſki, BB. MM. *de pænit:*

Capellæ in hoc Decanatu.

Sieniſzki, Rymſzany, Suginty, Dukſzty, Smołwy, Suwiek, Opſa, Mile.

Deca-

Decanatus	Trocensis.
	Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.
Olkieniki.	Iacobus Ioannes Misiewicz, *Decanus.*
Troki Præpositura	Perillustris A. R. D. Marcianus Szaniawski.
Troki Abbatia.	Perillustris A. R. D. Carolomanus Myśliński, Abbas *Ord: S. Benedicti.*
Anuszyszki.	*Vacat.*
Piwoszuny.	PP. Ord: S. Benedicti.
Punie.	Michäel Piotrowski, *Commendarius.*
Olita.	Franciscus Ludkiewicz, *Commendarius.*
Daugi.	Valentinus Dyrwoniszko.
Przełaie.	*Filia Daugiensis.*
Niemonoyćie.	Martinus Pukiński.
Nietowiszki.	Georgius Kasperowicz.
Łyszkow.	Adamus Tomaszewicz.
Merecz.	Georgius Juszkiewicz.
Altaria.	Idem.

Decanatus	Semnensis,
	Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.
Urdomina.	Michäel Obuchowski, *Commendarius.*
Łozdźieie.	Andreas Widmont.
Siemno.	Michäel Borkowski.
Balwierzyszki.	Stanislaus Piotrowski.

Udrya.

Udrya.	Mathæus Ambrożewicz.
Metele.	Carolus Andrzeykowicz.
Sereie.	Idem.
Swięte. Ieziora.	*Vacã.*
Wieysieie.	*Vacat.*
Leypuny *Capella.*	*Vacãt.*
Berzniki.	Andreas Mrayski.
Seyny.	PP. Ord: Prædicatorum.
Punsk.	Carolus Budrewicz, *Decanus.*

Decanatus Grodnensis. *Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.*

Grodno.	Perrillustris Iacobus Szczuka, C. Vilnensis.
Altariæ duæ.	*Vacant.*
Præceptura Xenod.	Idem Perillustris Canonicus.
Ożż.	Stephanus Makowski.
Ieziora.	Czernicki Commendarius.
Kwasowka.	Petrus Konopka.
Eysmonty.	Adalbertus Siechnowicz.
Brzostowica minor.	Basilius Strawiński.
Krynki.	Ioannes Zebrowski, *Commendarius.*
Odelsk.	Franciscus Kaczkowski, *Commendarius.*
Kuznica.	Michäel Wyrwicz, *Commendarius.*
Sokolka.	Adamus Rokicki, *Decanus.*
Szudziałowo	Ioannes Borowski, *Commendarius.*
Sokolany.	Mathias Kobyliński.
Indura.	Perillustris Stanislaus Kaczkowski, C. *Posnaniensis.*

Kon-

Kondzyn.	Stanislaus Łuba.
Dąbrowka.	Stanislaus Barszczewski.
Altaria.	*Vacat.*
Nowydwor.	Simon Koc.
Altaria 1*ma*.	Andreas Dąbrowski.
Altaria 2*da*.	Babiński.
Krasnobor.	Michaël Kulikowski.
Lipsk.	Gabriel Wnorowski.
Zaleśie.	*Vacat.*
Sidra.	Paulus Pieńczykowski.

Decanatus Caunensis.

Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.

Kowno.	Perill: Stephanus Dębkowski, *Cust: Præl: Samog:*
Præpositura S.Crucis extra civitatē.	Adalbertus Dowgiało, *Decanus.*
Iezno.	Vladislaus Piecewski.
Stokliszki.	Georgius Chłusowicz.
Wysoki Dwor.	PP. Ord: Prædicatorum.
Sumiliszki.	Georgius Ryzgiewicz.
Zyżmory.	Franciscus Zub·
Zosle.	Casimirus Piećiukiewicz.
Poporćie.	PP. Ord: Prædicatorum.
Kormiałowo	Stephanus Brzozowski, *Commendarius.*
Łopie.	*Filia ejusdem Ecclesiæ.*
Giegużyn.	*Vacat.*
Skorule.	Vladislaus Okmiański.

Wądźiagołá	Paulus Petrus Nowomieyſki.
Rumſzyſzki.	Alexander Silewicz.
Uzugośćie.	*Vacat.*
Dorſuniſzki.	Florianus Golgont.
Preny.	Michàël Borowſki.
Berſztany.	*Filia ejusdem.*

Decanatus Olwitenſis.

Illuſtris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.

Olwita.	Perilluſtris Michàël Zieńkowicz, C. *Vilnenſis.*
Grażyſzki.	Ioannes Michàël Monkiewicz.
Kalwarya.	*Filia Grażyſceńſis.*
Wiżayny.	Caſimirus Wiłowicz.
Łankieliſzki	Hyacinthus Niewiardowſki.
Poiewonie.	*Filia Olviten:* Antonius Pacewicz; Commend:
Bartniki.	*Filia Olviten:*
Wiſztyniec.	*Vacat.*
Filipowo.	Ioannes Iakowicz.
Przeroſl.	Caſimirus Truſkolaſki.
Bakałarzow	*Vacat.*
Raczki.	Franciſcus Iakinowicz.
Ianowka.	Caſimirus Modzelewſki, *Decanus.*
Wilkowiſzki.	Matthæus Klimowicz.
Pilwiſzki.	*Filia Wilkowiſceńſis.*
Suwałki.	*Capella Patrum Camaldul:* Eremit:

Decanatus	Połocensis. Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.
Dołhynow.	Casimirus Szymkiewicz.
Dokszyce.	Iosephus Boniewicz.
Parafianow.	Dominicus Krutulski.
Głębokie.	Casimirus Wołczek.
Leple.	Franciscus Zaborowski. C. S.
Kublicze.	Ioannes Pietuch.
Altaria.	Matthæus Ambrożewicz.
Wołkołata.	Iosephus Kleczkowski, *Decanus.*
Altaria.	*Vacat.*
Duniłowicze.	Casimirus Kočieł.
Zadoroż.	Nicolaus Iawszewicz.
Dźisna.	Ioannes Łuniewicz.
Połock.	PP. Soc: IESU.
Bieszeńkowicze.	*Vacat.*
Serwecz.	*Vacat.*

Decanatus	Novogrodensis Illustris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.
Nieśwież.	Ernestus Casimirus de Latour C. S.
Altaria 1ma.	Iosephus Benedykiewicz.
Item Altariæ tres.	*Vacant.*

Kleck.

Kleck.	Michäel Zaleſki.
Niedzwiedzica.	Petrus Leſzczyński.
Lipſk.	Sebeſtianus Koſmowſki.
Kroſzyn.	Antonius Tyſzkiewicz. C: S:
Sienno.	Staniſlaus Kuczycki.
Nowogrodek.	Valentinus Gieczewſki *vicarius perpetuus*.
Altariá 1*ma*.	Felicianus Ancuta.
Altariá 2*da*.	*Vacat.*
Swoiátycze.	Szczerbicki
Iſkołdz.	Perilluſtris Hilarius Gintowt C. *Vilnenſis*
Snowia.	Georgius Minkowſki.
Mir.	Ioannes Konczewſki *Decanus*.
Altaria.	*Vacat.*
Swierżno,	Martianus Buialſki.
Mikołaiewſzczyzna.	Michäel Hrynkiewicz.
Niehniewicze.	Kuczycki *Qui ſupra*.

Decanatus Słonimenſis.

Illuſtris Decanus, & A. RR. DD. Parochi.

Słonim.	Perilluſtris Adamus Kiełpiński C. *Vilnenſis*.
Darewo.	Antonius Kotowſki.
Myſz.	Ioachimus Małachowſki.
Lachowicze.	Perilluſtris R. D. Petrus Połubiński Præpoſitus Prælatus Vilnenſis.
Altaria.	Romanus Franciſcus Pawłowicz.
Stwołowicze	Ioannes Skrodzki.

Altariá.	*Vacat.*
Zadzwieie.	Nicolaus Szy llf Commendarius.
Horodyſz-cze	Ioannes Szczuka.
Staro-Ielna.	Perilluſtris Chriſtophorus Połubiński C. Vilnenſis.
Wſielub.	Staniſlaus Bielewicz.
Zdzięcioł.	Franciſcus Georgius Iotkowſki *Decanus.*
Dworzec.	Malcher Staſzkiewicz.
Rohotna.	Andreas Malewicz.
Mołczadz.	Petrus Milewſki.

Decanatus Rozanenſis
Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.

Rożana.	*Vacat.*
Łukonica.	Dominicus Makowiecki.
Łyſkow.	Ioannes Petrus Iankowſki *Decanus*
Porozowo.	*Vacat.*
Zelwa.	Gabriel Szmitch
Moſty.	Ioannes Patyński.
Dereczyn.	PP. Ord. Prædicatorum.
Miedzyrzecz	Antonius Podbereſki.
Koſſow.	*Vacat.*
Olſzewo.	Ioannes Tomaſzewicz.
Łahiſzyn.	PP. Soc. IESU.
Ianow.	PP. Benedictini.

Decanatus Wołkovyſcenſis
Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.

Wołkowyſk.	Martinus Wołk.

Hnie-

Hniezno.	*Vacat.*
Swiſtocz.	Adamus Skrzetuſzewſki.
Iałowka.	Caſimirus Cimochowicz.
Brzoſtowica maior.	Illuſtriſſim9 Pancerzynſki Epiſcopus Hieropolitanus.
Altariá.	*Vacat.*
Szydłowice	Nicolaus Iuſzkiewicz.
Reple.	Michaël Kozłowſki,
Wołpa.	Perilluſtris Ioannes Bychowiec *Cancellarius*
Altaria.	Ioannes Mocarſki.
Łunna.	Filia Wołpenſis.
Roś.	Iacobus Rynkiewicz. *Decanus.*
Krzemienica	RR. Dńi. Canonici Regulares Lateran:
Mſcibow.	Paulus de Rachetty.
Strubnica.	Antonius Czartoſzewſki.

Decanatus. Vitebſcenſis.

Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi

Witepſk.	Laurentius Ruſzkowſki *Commend:*
Boryſow.	Simon Gabriel Łoykiewicz. C: S:
Czereia.	Bartholomæus Ihnatowicz.
Łukoml.	Mathias Piotrowicz.
Altariá Rudnoſiele.	RR. DD. Miſſionary.
Sienno.	Patres ord. S. Franciſci convent.
Bielica	PP. ord. Prædicatorum.
Oſtrowno.	Iidem.
Sorżyca.	*Capella in bonis V. Capituli Vilnenſis.*

De-

Decanatus	Orſzanenſis. *Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.*
Orſza.	Nicolaus Daſzkiewicz *Decanus.*
Hory Horki.	Perilluſtr. Petrus Połubiński *Præp: Præl. Cath. Viln.*
Mściſław,	PP: Carmelitæ *ant. obſer.*
Czauſy.	Iidem.
Szkłow.	PP. Ord. Prædicatorum Provinciæ Ruſſiæ.
Mohylow.	Marcus Szaſzkiewicz.
Altaria 1.	Staniſlaus Iankowſki.
Altaria 2.	*Vacat,*
Bychow.	Canonici Reg. *Lateran.*
Stary Bychow	Iidem.
Białynicze.	PP. Carmelit. *ant. Obſer.*
Staroſiele	Ioannes Kawinſki.
Tołoczyn.	Ioſephus Chruſzczewſki.
Obolce.	Martianus Moyſes Stancewicz *Commend:* Antonius Woronowſki *Vicarius.*
Smolany.	PP. Ord. Prædicatorum.
Dąbrowna.	PP. Ord. S. Franc: *min. de obſerv.*
Kadżyn.	Staniſlaus Iankowicz:
Worockow.	Staniſlaus Iankowſki.
Malatycze.	PP. Ord. Prædicatorum.

Decanatus.	Minſcenſis. *Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.*

Minſk

Minsk.	Illustrissimus Carolus Pancerzyński Eppus. Hierop:
Altariæ 2.	
Iwieniec.	Michäel Mocarski. *Qui et Decanus.*
Wołma.	Paulus Kasperowicz.
Chołchła.	Florianus Diamentowicz.
Naliboki.	Franciscus Czerniewski.
Derewnia.	*Vacat.*
Kamien.	*Vacat.*
Altariá.	Michäel Mocarski.
Pierszaie.	*Vacat.*
Altariá.	*Vacat.*
Wiszniew.	Adamus Witkowski.
Zabrzezie.	Stanislaus Baranowski.
Rakow.	PP. Ord. Prædicatorum.
Koydanow.	Antonius Szymanski.
Vzda.	Antonius Rawinski.
Stołpce.	PP. Ord. Prædicatorum.
Puchowicze.	Nicolaus Przeradowski. C. S.

Decanatus. Radoszkowiensis.

Illustris Decanus & A. RR. DD. Parochi.

Radoszkowicze.	Simon Głuchowski. *Qui & Decanus.*
Zasław.	Bartholomæus Bucholtz.
Łokoysk.	Georgius Matulewicz.
Hayno.	Perillustris Andreas Wołodkowicz C: Vilnensis.
Korżeń.	Andreas Kalinowski.
Ziembiń.	PP. Ord. Prædicatorum.

Chotaiewicze.	PP. Ord. Prædicatorum.
Illa.	Georgius Łyntupski.
Lebiedziow.	Boguslaus Kamiński.
Altaria.	Idem.
Horodziłow.	Ioannes Kocieł. C; S;
Hruzdow.	*Vacat.*
Chożowa.	Iacobus Mosarski.
Krasnesioło.	Stephanus Woynowski.

Decanatus. Bobruyscensis

Illustris Decanus & A. RR. DD. Parochi.

Bobruysk.	Illustrissimus Ludovicus Ogiński Nomin. Eppꝰ Smol.
Hłusk.	PP. Ord. S. Franc: min. de obser
Strzeszyn.	Capella VV: Capituli Cath. Viln.
Rzeczyca.	PP. Ord. Prædicatorum.
Homel.	Benedictus Chanecki.
Możyr.	Simon Puciata.
Petrykow.	Thomas Szylański *qui & Decanus.*
Dawidgrodek.	*Vacat.*
Cimkowicze	Georgius Xau: Cepriński Ciekawy.
Słuck.	Petrus Sławkowski.
Altaria 1.	Ioannes Doynowski.
Altaria 2.	Konarski.
Kopyl.	*Filia,* Michäel Düszewski. *Commend:*
Altariæ 2.	*Vacant.*
Bohuszewicze.	Ioannes Drowdwił.
Berezyna.	*Vacat.*

Deca-

Decanatus.	Auguſtovienſis *Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.*
Auguſtow.	Ioannes Sliżewſki.
Grabowo.	Chriſtophorus Kramkowſki.
Bargłow.	Idem.
Raygrod.	Paulus Chroſtowſki *Decanus.*
Goniądz.	Andreas Lewicki.
Præpoſitura Hoſpitalis ibidem.	Ioannes Iaworowſki.
Trzćiana.	Illuſtris Simon Furs. C. Uladiſlau:
Dobrzyniewo.	Ioannes Chryſoſthomus Bogucki *C: Livon.*
Iaſionowka.	Paulus Pienkowſki.
Brzozowa *maior.*	Valentinus Kramkowſki.
Brzozowa *minor.*	*Idem Sacramenta adminiſtrat.*
Doliſtow..	Ioannes Kiełpſz.
Altariá.	Matthæus Perkowſki.

Decanatus.	Knyſzynenſis *Illuſtris Decanus & A. RR. DD. Parochi.*
Kalinowka.	Valentinus Kramkowſki.
Knyſzyn.	Stephanus Baranowſki.
Altaria.	Gołębiewſki.

Choroszcza. | PP. Ord. Prædicatorum.
Niewodnica. | Ioannes Iosephus Sawicki.
Turośnia. | Valentinus Zaremba.
Iuchnowiec. | Ioannes Mickiewicz.
Zabłudow. | Andreas Zaykowski.
Białystok. | Sebastianus Wrzoszkiewicz
Wasilkow. | Mathias Popławski.
Korycin. | Franciscus Luboński *Decanus.*
Chodorowka | Simon Mokrzecki. *Præpos: Tyczyn:*